

T.C.
NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

PAMUKPINAR KÖY ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İlknur GÖNEN

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Ali ÇAKIRBAŞ

Nevşehir

Mart 2021

TEŞEKKÜR

Öncelikle çalışmamın başından sonuna kadar değerli yardımları ve katkılarıyla yanımda olan beni yönlendiren kıymetli hocam Dr. Öğretim Üyesi Ali ÇAKIRBAŞ'a sonsuz teşekkür ederim. Ayrıca yüksek lisans eğitim döneminde derslerime girip, alanım konusunda ilerlememi sağlayan Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Tarih Bölümünün değerli öğretim üyelerine teşekkür ederim. Daha sonra hayatım boyunca beni hep destekleyen, benim için hiçbir fedakârlıktan kaçınmayan, her zaman gölgesine sığındığım, başta babam Ali GÖNEN, annem Zeynep GÖNEN ve kardeşim Mücahit GÖNEN olmak üzere biricik aileme maddi ve manevi desteklerinden dolayı çok teşekkür ederim.

İlknur GÖNEN

Nevşehir, Şubat 2021

PAMUKPINAR KÖY ENSTİTÜSÜ

İlknur GÖNEN

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,

Tarih Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans, Şubat 2021

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Ali ÇAKIRBAŞ

ÖZET

Bu çalışmada Türk eğitim tarihinde bir dönüm noktası olan Köy Enstitülerinin kurulması, amaçları, işlevleri ve Türk eğitim tarihindeki önemi Sivas Yıldızeli Pamukpınar Köy Enstitüsü örneklemini üzerinden incelenerek bu kurumların Türk eğitim tarihi içerisindeki yeri ve önemi, kuruldukları il ve topluma katkılarının tespit edilmesi amaçlanmıştır. Örnek olarak seçilen Pamukpınar Köy Enstitüsü kuruluşu, faaliyetleri ve eğitime katkıları değerlendirilmiştir.

Literatür taraması yöntemiyle çalışılmış olan bu araştırmada ilk olarak Osmanlıdan cumhuriyete eğitim ve öğretmen yetiştirme sorununa, cumhuriyetin ilk yıllarında eğitim alanında yapılan reformlara, köy enstitülerinin ortaya çıkışı, Köy Enstitülerinin yapılanması, işleyişi önemi ve gerçekçi bir çözüm arayışının en etkili öncü kurumları olan, Köy Enstitülerinin kapanışı incelenmiştir.

Çalışmanın ana kısmı olan ikinci bölümde Pamukpınar Köy Enstitüsü' nün açılışı, Pamukpınar bölgesinin coğrafi, fiziki ve altyapı özellikleri, Pamukpınar Köy Enstitüsü' ne öğrenci alımı ve öğrenci özellikleri, bu öğrencilerin ihtiyaçlarının karşılanması, idareci kadro ve enstitüde eğitim veren öğretmenlere, Pamukpınar Köy Enstitüsünde gösterilen ders içeriklerine, enstitünün işleyişi ve önemi, eğitimde oynadığı rol ve kapanışı araştırılmıştır.

Çalışmanın son bölümünde ise Pamukpınar'ın tarihsel gelişim süreci içerisinde sosyo kültürel yapısına, Pamukpınar Köy Enstitüsünden mezun olmuş alanında ün yapan öğretmenlere, Pamukpınar Köy Enstitüsünden mezun olan öğretmenlerin Sivas iline ve ülkeye katkıları incelenmiş ve değerlendirilmiştir.

Bu araştırma sonucunda Pamukpınar Köy Enstitüsü, tıpkı değer köy enstitüleri gibi, toplumun eğitilmesinde, tabandan tavana aydınlanma prensipleri doğrultusunda köylünün bilinçlenmesi ve ağdaşlaşması ana amacı doğrultusunda başarılı faaliyetler gerçekleştirdiği, bu ana amaç yanında Sivas ili ve evre illere kültür, sanat, eğitim ve toplumsal yaşam konularında büyük katkılar sağladığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Köy Enstitüleri, Pamukpınar Köy Enstitüsü, Aydınlanma, Eğitim, Eğitim Sitemi.

PAMUKPINAR VILLAGE INSTITUTE

İlknur GÖNEN

**Nevşehir Hacı Bektaş Veli University, Institute of Social Sciences, Master's
Degree, February 2021**

Supervisor: Dr. Lecturer Ali ÇAKIRBAŞ

ABSTRACT

In this study, it was aimed to determine the place and importance of these institutions in Turkish education history and their contributions to the province and society by examining the establishment of Village Institutes, which is a turning point in the history of Turkish education, their purposes, functions and their importance in Turkish education history through the sample of Pamukpınar Village Institute of Sivas Yıldızeli. Pamukpınar Village Institute organization selected as an example, its activities and contributions to education were evaluated.

In this study, which has been studied with the method of literature review, firstly the problem of education and teacher training from the Ottoman to the republic, the reforms in the field of education in the first years of the republic, the emergence of village institutes, the structuring and functioning of the Village Institutes and the most effective pioneering institutions of the search for a realistic solution, Village Institute ' The closure of the ss was examined.

In the second part, which is the main part of the study, the opening of the Pamukpınar Village Institute, the geographical, physical and infrastructure features of Pamukpınar region, student admission to Pamukpınar Village Institute and student characteristics, meeting the needs of these students, the administrative staff and the teachers who teach at the institute, the course contents, the functioning and importance of the institute, its role in education and its closure were investigated.

In the last part of the study, contributions to the socio-cultural structure of Pamukpınar, to the teachers who graduated from Pamukpınar Village Institute, to the teachers who graduated from Pamukpınar Village Institute, to Sivas province and to the country were examined and evaluated.

As a result of this research, Pamukpınar Village Institute carried out successful activities in the education of the society, in line with the principles of bottom-up enlightenment, in line with the main purpose of raising awareness and modernization of the villagers, just like the value village institutes, and besides this main purpose, the province of Sivas and surrounding provinces with culture, art, education and social life. It has been determined that it has made great contributions to the subjects.

Keywords: Village Institutes, Pamukpınar Village Institute, Enlightenment, Education, Education System.

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK	ii
TEZ YAZIM KILAVUZUNA UYGUNLUK	iii
KABUL VE ONAY SAYFASI	iv
TEŞEKKÜR	v
ÖZET	vi
ABSTRACT	viii
RESİMLER LİSTESİ	xiii
KISALTMALAR	xiv
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

OSMANLIDAN CUMHURİYETE EĞİTİM VE ÖĞRETMEN YETİŞTİRME PROBLEMİ

1. 1. Cumhuriyet Dönemi Türk Eğitim Sistemi	5
1. 2. Eğitim Sistemi Yapılandırmaları ve Köy Enstitüleri	9
1. 3. Köy Enstitülerinin Ortaya Çıkma Nedenleri.....	14
1. 4. Köy Enstitülerinin İşleyişi ve Amaçları	22
1. 5. Köy Enstitülerinin Eğitimde Oynadığı Rol.....	25
1. 6. Köy Enstitülerinin Sonuçları ve Kapanışı.....	28

İKİNCİ BÖLÜM

PAMUKPINAR KÖY ENSTİTÜSÜ

2. 1. Pamukpınar Köy Enstitüsünün Kuruluşu, Fiziki ve Altyapı Özellikleri	34
2. 2. Öğrenci Alımı ve Öğrenci Özellikleri.....	36
2. 3. Öğrenci İhtiyaçlarının Karşılanması	39
2. 4. İdare Yapısı ve Öğretmen Kadrosu.....	39

2. 5. Pamukpınar Köy Enstitüsünde Gösterilen Ders İçerikleri.....	44
2. 6. Pamukpınar Köy Enstitüsünün İşleyişi ve Önemi	57
2. 7. Pamukpınar Köy Enstitüsünün Kapatılması	68

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

PAMUKPINAR KÖY ENSTİTÜSÜNÜN BÖLGEYE VE EĞİTİME KATKILARI

3. 1. Pamukpınarın Tarihsel Gelişim Sürecindeki Sosyo Kültürel Yapısı.....	71
3. 2. Pamukpınar Köy Enstitüsünden Yetişen Ünlüler	72
3. 2. 1. Mahmut Özdemir.....	72
3. 2. 2. Niyazi Ünsal	74
3. 2. 3. Emin Özdemir.....	75
3. 2. 4. Ali Bozkurt	77
3. 2. 5. Abbas Cılga.....	79
3. 2. 6. Hazım Zeyrek	81
3. 2. 7. Mustafa Uçar.....	82
3. 3. Pamukpınar Köy Enstitüsü Mezunlarının Anıları.....	83
3. 3. 1. Cafer Türker.....	83
3. 3. 2. Veli Yalçın.....	84
3. 3. 3. Hüseyin Kızılırmak.....	85
3. 4. Pamukpınar Köy Enstitüsü Mezunları Bağlamında Enstitünün Bölgeye ve Eğitime Katkılarının Değerlendirilmesi.....	85
SONUÇ.....	90
EKLER.....	101
ÖZ GEÇMİŞ.....	108

TABLO LİSTESİ

Tablo 1. 1. Türkiye'de Eğitime Yön Veren Temel Yasa, Reform, Doküman, Politika ve Değerler.....	12
Tablo 1. 2. Köy ve Kentlere Göre Nüfusun Dağılımı ve Okur-Yazar Oranları.....	17
Tablo 1. 3. Türkiye Genelinde Açılan Enstitüler	24
Tablo 2. 4. Pamukpınar Köy Enstitüsünde Görev Yapmış Olan Müdürler	39
Tablo 2. 5. Pamukpınar Köy Enstitüsünde 1944-1948 Yılları Arasında Görev Yapmış Olan İdare Kodrosu.....	41
Tablo 2. 6. Pamukpınar Erkek Öğretmen Okulunda 1966-1972 Yılları Arasında Görev Yapmış Olan Öğretmenler.....	42
Tablo 2. 7. Pamukpınar Köy Enstitüsünde Verilen Dersler ve Alanlara Göre Dağılımları	45
Tablo 2. 8. Pamukpınar Köy Enstitüsü Ders Çizelgesi.....	50
Tablo 2. 9. Pamukpınar Köy Enstisi Sınıflara Göre Ders Programı	49
Tablo 2. 10. Pamukpınar Köy Enstitüsünde Verilen Tarım Dersleri ve Sınıflara Göre Haftalık Ders Saatleri.....	50
Tablo 2. 11. Pamukpınar Köy Enstitüsünde Verilen Teknik Dersler ve Sınıflara Göre Haftalık Ders Saatleri.....	51
Tablo 2. 12. Gruplara Göre El Sanatları Ders İçeriği	52
Tablo 2. 13. Öğrencilere Verilen Malzeme Listesi	53
Tablo 2. 14. Kız Öğrencilere Verilen Ders Araç ve Gereçleri.....	54
Tablo 2. 15. Gündelik Yaşama Yönelik Verilen Derslerin Saatleri ve Cinsiyete Göre Dağılım.....	55
Tablo 3. 16. Pamukpınar Köy Enstitüsünden Yetişenler	72

RESİMLER LİSTESİ

Resim 2. 1. Pamukpınar Köy Enstitüsünün Konumu	35
Resim 2.2. Pamukpınar Köy Enstitüsü İnşaatına Yardım Eden Öğrenciler	38
Resim 2. 3. Pamukpınar Köy Enstitüsü Öğrencilerinin Ders Dışı Etkinliklerine Örnekler.....	61
Resim 2. 4. Pamukpınar Köy Enstitüsünde Tarım Dersi Kapsamında Uygulama Yapan Öğrenciler.....	62
Resim 2. 5. Uygulamalı Derste Pamukpınar Köy Enstitüsü Öğrencileri.....	64
Resim 2. 6. Pamukpınar Köy Enstitüsü Biçki-Dikiş Dersindeki Kız Öğrenciler	65
Resim 2. 7. Pamukpınar Köy Enstitüsü Müzik Dersinde Bir Sınıf.....	66
Resim 2. 8. Pamukpınar Köy Enstitüsü Binasının Güncel Kullanımı	69
Resim 2. 9. Pamukpınar Köy Enstitüsü Öğretmenlik Diploması.....	70

KISALTMALAR

CHP	: Cumhuriyet Halk Partisi
Çev	: Çeviren
DP	: Demokrat Parti
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
MSP	: Milli Selamet Partisi
TBE	: Türkiye Edebiyatçılar ve Kültür Adamları
TRT	: Türkiye Radyo Televizyon Kurumu
TÖB	: Tüm Öğretmenler Birleşme ve Dayanışma Derneği
TBBM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
YİBO	: Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
TÖS	: Türkiye Öğretmenler Sendikası
yy	: Yüzyıl

GİRİŞ

Mustafa Kemal Atatürk liderliğinde Türk kurtuluş savaşının zaferle sonuçlanmasının ardından ülkede siyasi, sosyal ve ekonomik alanda büyük değişimler yaşandı. Ülkeyi gelişmiş toplumlarla eşit düzeye getirmek ve çağdaş medeniyetler seviyesine ulaştırmak için birçok alanda yenilikler yapıldı. Bu değişimlerin başında eğitim alanında yaşanan inkılaplar gelir. Eğitim alanındaki en büyük atılım ise yakın tarihimizin en özgün kurumları olan Köy Enstitülerinin açılmasıdır. Köy enstitülerinin ana işlevleri; ziraat, hayvancılık ve köyde ihtiyaç duyulan diğer alanlarda çocuklara eğitim vermesi, öğrencilerine uygulamalı ders öğretmesi ve gündelik yaşama yönelik eğitim vermesi şeklinde temel olarak sıralanabilir. Köyü eğitme, bilinçlendirme ve kalkındırma amacına paralel olarak Köy Enstitülerinin içerikleri, programları ve ders çizelgesi köyün ihtiyaçlarına uygun olarak geliştirilmiştir (Tonguç, 1976).

Köy Enstitülerinin amacı; köy için çağdaş insan profili yetiştirmek, bu çağdaş insan ile köye bilgili bir lider yaratarak farklı bir öğrenim türü oluşturabilmek, tarımı eğitim kanalıyla geliştirmek, okuma yazma yanında halkın bilinç düzeyini artırmak, bilinç düzeyi artan köy insanının ekonomik, kültürel ve sosyal açıdan etkin hale gelmesini sağlamaktır (Karaömerlioğlu,2006).

İşte 1936'dan sonra başlayan sürecin en önemli atılımı Köy Enstitülerinin 1940'ta açılması ve eğitim alanında istenilen faaliyetleri gerçekleştirmek için çalışmalarına başlamasıdır. Köy enstitülerinin önemi, Türkiye'ye olan katkıları, dış politikaya dair yankıları, Türk tarihinde üstlendikleri rollerine dair bilgi içeren resmi kaynaklardan ve ikinci el kaynaklardan istifade edilmek suretiyle açıklamaya çalışılmıştır.

Köy enstitüleri Cumhuriyetin dayandığı temellerin sosyo-ekonomide ve kültürel olarak geliştirilmesi açısından önem arz etmektedir. Köy enstitüleri sayesinde Cumhuriyet Türkiye'sinin hem ekonomik kalkınmasına katkı sağlamış hem de toplumsal gelişimin kültürel olarak desteklenmesi amaçlanmıştır. Cumhuriyet modernleşmesi yönetim, hukuk, eğitim, kültür ve sosyal ilişkilerde bir bütün olarak düşünülmelidir. Bu bütünlüğün temel dinamiklerinden birisi ve belki de en önemlisi olan eğitimidir. (Çeçen, 1974).

Bu alışmada Köy Enstitülerinin kuruluşu, faaliyetleri, döneme ilişkin sosyal, kültürel, ekonomik gelişmeleri, Sivas Pamukpınar Köy Enstitüsü örneklemini üzerinden ele alınmış ve Köy Enstitülerinin Türk eğitim tarihindeki önemi bir kez daha vurgulanmak istenmiştir.

Çalışmaya zaman sınırlaması açısından bakıldığında 1938 Köy Eğitmenleri kurslarının açılmasından, 1954 Köy enstitülerinin kapanışı yılları arasındaki dönemi kapsamaktadır. Bu süreç içerisinde Sivas Pamukpınar Köy enstitüsünün faaliyetleri anlatılmaya çalışılmıştır.

Ele alınan konu itibariyle çalışmada Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi'nden, Milli Kütüphane Arşivi'nden, TBMM Kütüphanesi Arşivi'nden, Beyazıt Devlet Kütüphanesi Arşivi'nden kullanılan kaynaklar araştırmada önem açısından ilk sırayı almıştır. Arşivler dışında gazete ve dergilerde çalışmanın ilerlemesi açısından yardımcı olan kaynaklar arasında yer almıştır. Birinci elden kaynakların dışında çalışmanın ele alındığı dönemi ve incelenen konuyu kapsayan ikinci elden kaynak grubu içerisinden araştırma-inceleme eserlerine de yer verilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

OSMANLIDAN CUMHURİYETE EĞİTİM VE ÖĞRETMEN YETİŞTİRME PROBLEMİ

Türkiye Cumhuriyeti Osmanlıdan Osmanlı Selçukludan aldığı birikimi kullanmış ve geliştirmiştir. Osmanlı Devleti, Türkiye Cumhuriyetinden önce Türklerin kurduğu en yakın tarihli devlet olması nedeniyle gerek eğitim gerek devlet kurumu ve pek çok alanda büyük bir kültür ve gelenek mirası devretmiştir. Türklerin eğitimden devlet idaresine kadar pek çok alanda asırlar boyu devreden bir kültürü vardır. Osmanlı pek çok alanda Selçukludan kültürel ve coğrafi bir kültürü devralmış ve bu miras Osmanlıya büyük katkılar sağlamıştır. Eğitim alanında da Osmanlı Selçukludan büyük bir miras ve geleneği devralmıştır. Selçuklu geleneği uzun süre Osmanlıda devam ettirilmiş sonrasında ise özü Selçukludan alınan bu sistemde bozulmalar yaşanmıştır. Selçuklu Türk-İslam düşüncesinde Türk ayağını ağırlıklı kullanırken Osmanlı, klasik Türk-İslam geleneğini sürdürmüştür. Osmanlı eğitim anlayışının tüm Türk devletlerindeki gibi odak düşüncesi; devletin ve toplumun hissettiği insan kaynağı ihtiyacını giderecek insan yetiştirmek, devlete bağlı, topluma uyumlu, devlet ve topluma yön verebilecek, ahlaklı ve inançlı bireyler yetiştirmektir. Osmanlı, bu eğitim düşüncesi ekseninde ilköğrenim düzeyinde eğitim veren Sıbyan Mektebi, orta ve yükseköğrenim düzeyinde eğitim veren Medrese ve yönetici yetiştiren Enderun eğitim kurumlarını açmıştır (İpşirli, 2003).

Osmanlı Devleti uzun yıllar süren iktidarı, geniş toprakları ve devraldığı Türk mirası ile sağlam bir eğitim anlayışının sahibidir. Başarı ve etkileri tartışmalı olsa da büyük ve köklü eğitim anlayışı, Osmanlıya has özellikleri olan bir tarz meydana getirmiştir. Osmanlı'nın eğitim anlayışının genel niteliklerini şöyle açıklamak mümkündür (Akyüz, 1982):

- ✓ Medreseler Selçuklu anlayışıyla devam ettirilen güçlü ve yaygın eğitim kurumlarıdır. Selçukludan kalan medreseler, özünü korumuş ve Osmanlı adeta bir medreseler dönemi yaşamıştır.
- ✓ Azınlıkların eğitimi üzerine düşülmüş ve azınlıklar önemsenmiştir. Azınlıklar arasından yetenekli çocuklar seçilerek Enderun Mektebine yönlendirilmiş ve devşirme yöneticiler uzun süre devlete yön vermişlerdir.
- ✓ Kültür etkisiyle halkın eğitimine önem verilmiş ve halkın eğitimi yalnızca örgün eğitim kurumlarına bırakılmamıştır. Kültürel bir eğitim yöntemi olarak camiler, tekkeler eğitim alanında etkinliklerini sürdürmüştür.
- ✓ Osmanlının uzun iktidar dönemi eğitim sistemlerinin güncellenmesi olaylarını yaşatmıştır. En köklü yenilenme dalgası 1770'lerde askeri alandan başlamış ve diğer eğitim kurumlarına yayılmıştır. Bu yenilenme dalgasıyla yeni askeri ve sivil eğitim kurumları oluşturulmuştur.

Cumhuriyet'in ilanından önce eğitim alanında yaşanan önemli kritik sıçrama noktaları vardır. Bu önemli adımlardan ilki Tanzimat dönemi eğitim reformlarıdır. Osmanlı Devleti'nde bu dönemde modernleşme, demokratikleşme ve eğitim alanlarında önemli birçok adım atılmıştır. Tanzimat dönemi eğitim alanındaki yenilikleri şu şekilde sıralamak mümkündür (Akyüz, 1989):

- ✓ Bu dönemde ilk kez öğretmen yetiştiren meslek okulları açılmıştır.
- ✓ Azınlık ve yabancı okullarında Tanzimat devrinde çok büyük gelişmeler gözlenmiştir.
- ✓ Örgün eğitim alanında birçok okul açılmış ve büyük çabalar gösterilmiştir.
- ✓ Ortaöğretim alanında ciddi düzenlemelere gidilip, ilköğretim alanına hiç dokunulmamıştır.
- ✓ Hayata hazırlayıcı uygulamalı yeni dersler programlara eklenmiştir.
- ✓ Kızlar için ilk kez ilköğretim üstü örgün eğitim kurumları açılmıştır.
- ✓ Tanzimat Dönemi eğitim alanındaki gelişmeler eskinin üzerine yeniyi koyma şeklindedir. Bu sebeple medrese zihniyeti yeni sistem üzerinde gerek dersler gerek öğretmenler ve programlar üzerinde etkili olmuştur.

Tanzimat döneminin ardından Meşrutiyet'in ilanı ile II. Abdülhamit'in tahta geçmesi maarif sistemi adına önemli gelişmelerin yaşandığı bir dönemdir. Bu dönemde Genç Osmanlılara göre her alandaki gelişmenin ve ilerlemenin ana kaynağı eğitimidir. Meşrutiyetle hukukun üstünlüğü kabul edilmiş eğitim sisteminde de daha özgürlükçü bir hava esmiştir. Meşrutiyet dönemi eğitim alanındaki yenilikler şu şekilde sıralanabilir (Karal, 2011):

- ✓ 1 Eylül 1869 da Maarif-i Umumiye Nizamnamesi Saffet Paşa tarafından hazırlanmıştır.
- ✓ 1900 yılında II. Abdülhamit tarafından Darülfünun (İstanbul Üniversitesi) açılmıştır.
- ✓ Mithat Paşa tarafından hazırlanan Islah-ı Sanayi Komisyon'u nizamnamesine göre birçok sanat okulu açılmıştır.
- ✓ 2. Meşrutiyet devrinde Emrullah Efendi ilköğretimi kapsayan bir kanun tasarısı hazırlamıştır. Bu kanuna göre ilköğretimin tüm halka ücretsiz ve zorunlu olması düşünülmüştür.
- ✓ Kız idadiler bu dönemde önem kazanmıştır. 1909 da Osmanlı Fransız Kız Sanayi Mektebi açılmıştır.
- ✓ Bu dönemde ilk kız lisesi; İstanbul İnas Sultanisi açılmıştır.
- ✓ 1915 yılında azınlık ve yabancı özel okulları denetlemek için birtakım yasalar çıkartılmıştır

Görüldüğü gibi eğitim alanında bu dönemde ciddi atılımlar yaşanmıştır. Fakat II. Meşrutiyet döneminde devlet fiilen dağılmıştır. Yapılan yenilikler eskinin üzerine yeniyi ekleme şeklinde tepeden dayatma bir biçimde olduğu için bu reformlar olumlu sonuç vermemiştir. Bu dönemin ardından yaşanan fikir akımları ve devletin içinde bulunduğu zor koşullar ve bu şartlara rağmen yenileşme alanında atılan adımlar cumhuriyet dönemi için bir tecrübe niteliği taşımıştır (Karpat, 2016).

1. 1. Cumhuriyet Dönemi Türk Eğitim Sistemi

Osmanlı Devleti'nin Selçukludan devraldığı eğitim kurumlarının zaman içerisinde etkinlikleri ve nitelikleri düşerek geri kalmıştır. Osmanlı Devleti'nde XVI. yüzyıl sonu XVII. yüzyıl başlarında medreselerde pozitif bilimlerin geri planda kalması ile başlayıp çağın gereklerine uygun eğitim veremeyen kurumların oluşması gibi

sebeplerden Osmanlı eğitim sisteminde bozulmalar yaşanmıştır. (Akyüz, 2011). Cumhuriyet, Osmanlıdan devraldığı eğitim kurumlarını günün koşullarına göre yeniden dizayn etmeye çalışmıştır. Bu noktada Cumhuriyet dönemi eğitim anlayışını Osmanlıdan ayıran en önemli nitelik, “Cumhuriyete zemin hazırlayan ve toplumu biçimlendirerek toplumu geliştirme ve değiştirme amacı güden nitelikte eğitim” vizyonudur (Boran, 2000).

Cumhuriyet döneminde ana vizyona hizmet edecek bir dizi eğitim inkılabı gerçekleştirilmiştir. Bu dönemde eğitim sisteminin temelinde, halkın bir an evvel çağı yakalamasını sağlayacak, akli temel bilgi kaynağı olarak kabul eden ve yeni devletin üzerine kurulu olduğu temel değerleri pekiştiren bir eğitim anlayışı yer almıştır (Bozaslan ve Çokoğullar, 2015). Ancak ne var ki Cumhuriyet döneminde halkın ihtiyacı, mevcut durumu ile hedeflenen eğitim vizyonu arasında bir köprü kurulamamıştır. Eğitimde bu iki unsuru ortak müşterekte buluşturan bir sistem oturtulamamıştır.

Cumhuriyet Türkiye toprakları için yalnızca değişen bir rejimin adı değildir. Coğrafya ve halk için bir aydınlanma hareketidir. Cumhuriyet ile kılık kıyafetten alfabeyle, gündelik yaşamdan köklü toplumsal değerlere kadar sosyal, toplumsal, kültürel, siyasal, hukuksal ve ekonomik alanların tamamında köklü değişimler yaşanmıştır. Bu aydınlanma hareketinin temel değerleri ise bireycilik, laiklik, özgürlük, bilimsellik ve ulusallık olarak belirlenmiştir (Hesapçioğlu, 2009). Cumhuriyet ile yaşamın her alanında gerçekleşen yenilikler eğitim konusuna büyük etkilerde bulunduğu için önemlidir. Çünkü her konuda yaşanan köklü yenilikler eğitim yaklaşımından eğitimin ana hedefleri ve eğitim kurumlarına kadar eğitimle ilgili her unsuru değiştirmiş ve yeniden tanımlamıştır. Eğitimde cumhuriyetin temel değerleri ve modernleşme eğitim yaklaşımının zeminini oluşturmuştur. Bu temel değerlerle birlikte eğitim konusundaki en önemli hassasiyet ise eğitim sisteminin işlevsel olması gayesidir (Boran, 2000).

Atatürk'ün liderlik ettiği Cumhuriyeti meydana getiren akıl takımı “ülkeyi kurtarmak ve çağdaş medeniyetler seviyesine ulaştırmak” gibi iki temel hedef üstünde durmuştur. İstiklal Savaşı ile ülkeyi kurtarma hedefi fiilen başarılmıştır. Ancak inşa edilen değerlerin kalıcı olmasının ancak iyi bir eğitim sistemiyle mümkün olacağını

da farkına varılmıştır (Tokgöz, 2003). Bu bağlamda Cumhuriyet dönemi eğitim anlayışını “modern ve cumhuriyet değerleri üzerine kurulu eğitim” şeklinde ifade etmek yanlış olmayacaktır.

Atatürk ve cumhuriyetin kurucu kadrosu, belirlenen ana vizyon ve değerlerin özümsemesinin iyi bir eğitim ile olacağını aynı zamanda iyi yetişmiş gençlerin sonraki kuşakları bu çizgide yetiştirerek değerlerin kalıcı olmasını sağlanacağını düşünmüşlerdir. Bu yönde pek çok adım atılmış, eğitim düzeninde inkılaplar gerçekleştirilmiştir. Eğitim sistemi değişimlerinin ilk ve en önemlilerinden biri ise bu konuyla ilgilenecek yetkili bir organ olan maarif komisyonu kurulmasıdır. Kurulan maarif komisyonunun temel vizyonu şu şekildedir (Bozaslan ve Çokoğullar, 2015):

- ✓ Maarif kurumları bir teşkilat tarafından yönetilmelidir.
- ✓ Maarif programı; milletin bugün içinde bulunduğu durum, toplumsal yaşamın ihtiyacına yönelik, coğrafyanın getirdiği özelliklere uygun ve çağın gerekleriyle uyumlu olmalıdır.
- ✓ Maarif kurumunun vizyonu; Türkiye'nin geleceğine, millet çocuklarının benliğine ve geleneklere hizmet edecek biçimde olmalıdır. Türk kültür ve geleneği korunurken odak noktası Türkiye'nin geleceği olmalı ve çocukların benlik gelişimi desteklenmelidir.
- ✓ Yaşı eğitimin dışında kalan ve eğitimsiz olan vatandaşlar pratik yöntemlerle eğitimin avantajlarından yararlandırılmalıdır.
- ✓ Türkiye Cumhuriyeti'nin amacı; laik, demokratik ve milli düşünceye sadık yurttaşlar yetiştirmektir. Bu doğrultuda pedagojik usul ve araçlar yenilenmeli ve geliştirilmelidir.
- ✓ Eğitimde cinsiyet eşitliği sağlanmalı tüm okullar ve eğitim kurumları kız ve erkeklere eşit mesafede olmalıdır. Bunun gerçekleştirilmesine engel olan tüm usul ve kurallar kaldırılmalıdır.

Maarif vizyonunda belirlenen prensipler de gösteriyor ki Osmanlıya ait eğitim yaklaşımlarını yok edecek ve ana vizyonu gerçekleştirecek adımları atacak bir kurum gerekmektedir. Cumhuriyet dönemi eğitim yaklaşımında odak noktalar; içinde bulunulan durum, ihtiyaçlar ve çağın gereklerine yetiştirmektir. Bu odak noktalar çerçevesinde üzerinde durulan konu gelecek nesilleri yetiştirmek için uygun görülen

profildir. Gelecek nesilleri yetiştirecek eğitim düzeninin halkın tamamı kapsamı da üzerinde durulan konulardan biri olmuştur. Tüm vizyon, yaklaşım, amaç ve düşünceleri gerçekleştirmek adına Tevhidi Tedrisat ile başlayan eğitim yapılandırmaları sürecine girilmiştir (Dinç, 1999).

Cumhuriyet Dönemi, pek çok reform, yenilik ve yenilikçi ideolojik düşüncelerin zemine oturtulduğu önemli bir dönemdir. Cumhuriyetin ilanından itibaren başlayan ilk 15 yıllık süreçte eğitim ve sosyo-kültürel alandaki yeniliklerin temel özellikleri şöyledir (Akyüz, 1982):

- ✓ Ülkeye ekonomik, kültürel ve siyasi yatırımlar yapıldıktan sonra dahi nüfusun yalnızca %10'u okur-yazar durumdadır. Bu nedenle reformların benimsenmesi ve içselleştirilmesi öncelik olmuş ve halkın eğitimi üzerinde önemle durulmuştur.
- ✓ Eğitim sistemi yeniliklerinin benimsenmesi amacıyla Atatürk başöğretmen ünvanıyla büyük emekler vermiştir. Bu unvan, halk ve eğitimcilerin nezdinde teşvik edici, manevi anlamda güç verici bir işlev görmüştür.
- ✓ Eğitimin eksenine laik ve demokrat değerler yerleştirilmiştir.
- ✓ Atatürk ilkelerine bağlı, etkin, laik ve modern insan yetiştirmek eğitim düşüncesinin temeli olmuştur. Hak ve özgürlüklerinin farkında, millet ve devlet bilinci taşıyan, özgüvenli, sosyal hayata karışan ve sosyal sorumluluk üstlenen bu insan tipi, önceki dönemlerde yetiştirilen kuşaklardan çok farklıdır.
- ✓ Eğitimin dönüştürülmesinde yer yer Batılı eğitimciler etkili olmuştur.

Yukarıda bu noktaya kadar bahsedilen tüm eğitim sistemi düşünce ve yaklaşımlarının gerçekleştirilmesi konusunda bir dizi kanun ve reform yapılmıştır. Eğitim sistemi yapılandırmaları ve temel eğitim yaklaşımında eleştirilebilecek unsur dahi bulunmazken eğitimle ilgili yıllardır gündem olmuş ve bir sorunsala dönüşmüş konu eğitim sisteminin oturtulamamasıdır. Cumhuriyet döneminde bir dizi yenilik ile temeller atılmış, temel eğitim düşüncesinin ana hatları çizilmiştir fakat bu düşünceleri uygulamaya koyacak ve kalıcı hale getirecek bir eğitim sistemi oturtulamamıştır. Köy enstitüleri bu eğitim düşüncesi ve köklü eğitim

yapılandırmaları denkleminin neresinde bulunmaktadır? Köy enstitüleri, halk içinden yetişmiş eğitimcilerin, halkı nüfusun yoğunluklu yaşadığı köylerden başlayarak eğitime ve kalkındırma projesidir. Tabandan tavana aydınlatma prensibiyle tasarlanmışlardır. Köy enstitüleri, eğitim sistemi oturtma çabaları içinde kısa süreliğine hayat bulmuş bir eğitim sistemi politikasıdır. Bu bağlamda cumhuriyet dönemi eğitim yapılandırmaları ve eğitim düşüncesi, köy enstitülerinin tarihi arka planını oluşturan önemli olgulardır.

1. 2. Eğitim Sistemi Yapılandırmaları ve Köy Enstitüleri

“Dünün kör ve itaat isteyen, çocuğu ve genci edilgen bir durumda bırakan okul eğitimi, yerini artık genci özgür ve sorumlu bir ulus bireyi olmaya sevk eden bir eğitime bırakmalıdır.” (Hesapçioğlu, 1998).

Büyük Selçuklu, kendisinden önceki Türk devletlerinden, Anadolu Selçuklu Büyük Selçuklu Devletinden ve Osmanlı da Anadolu Selçuklu Devletinden büyük bir kültürel mirası devralmıştır. Bu kültürel mirasta gündelik yaşamdan devlet geleneğine, mesleki yetiştirmeden eğitime kadar yaşamın her alanına yönelik olarak çok geniş ölçüde bilgiler, usuller ve yöntemler yer almıştır. Aynı biçimde Osmanlı da Türkiye Cumhuriyeti'ne kültürel bir miras bırakmıştır. Ancak Osmanlının, devraldığı ve geliştirerek sürdürdüğü kültürel birikim ürünleri zaman içerisinde geriye gitmiş ve işlevsiz hale gelmiştir. Cumhuriyet, bu mirasta öz itibariyle atalarından gelen temiz kökleri ayıklayarak, çağın koşullarına göre uyarlayarak bünyesine katmıştır. (İnalçık, 2018).

Cumhuriyetin ilk döneminde eğitim alanında gerçekleştirilen sayıca çok ve zamanca kısa bir süreye sıkıştırılmış, etkili bir dizi yapılandırmanın nedenleri yukarıda bahsedilen tablodan kaynaklanır. Cumhuriyet ilan edildiğinde ve Kurtuluş Savaşı son bularak yeni devletin ilk etkinlikleri gösterilmeye başlandığında mevcut eğitim kurumları genel itibariyle klasik-modern çizgide sıkışmış, eskinin üstüne yeni ve eğreti eklentiler yapılmış olduğundan işlevsellikten uzak, sistemli olmaya yaklaşmamış, çok başlı ve bir amaca hizmet etmeyen niteliktedir (Medici, 1972).

Yeni devletin amaçlarına ulaşması ve sarsılmaz temeller üzerine kurulmasında eğitimin ana araç olduğu her zaman bilinmiştir ve bunların ancak kararlı, net ve istikrarlı eğitim politikalarıyla gerçekleştirilebileceği kabul edilmektedir. Bahsi

geçen tüm koşullar altında ve amaçlar ekseninde eğitim yapılandırmalarındaki ilk hukuki adım Tevhidi Tedrisat Kanunu olmuştur. 3 Mart 1924 tarihinde kabul edilen bu kanun oldukça kritik bir sıçrama noktasıdır. Çünkü mevcut durumdaki dini-karma eğitim düzeni tek bir düzenle karma eğitime dönüştürülmüş, dinin eğitim üzerindeki şekillendirici etkisine son verilerek eğitim bilimsel hale getirilmiş ve tüm eğitim kurumları tek çatı altında toplanarak Milli Eğitim Bakanlığına devredilmiştir (Türkoğlu ve Sarı, 2006).

Devlet, rejim, ekonomi, toplum gibi her alanda yön verici düşüncelere sahip olan Atatürk'ün eğitim konusundaki düşünceleri de belirleyici olmuştur. Atatürk'e göre eğitim; ulusal düşünceye katkıda bulunan, yeni Türk liderleri çıkarabilecek, hür, çağdaş ve dinamik nitelikler taşımalıdır. Bu düşünce perspektifinde devletin en asli görevi de halkı eğitmek olarak belirlenmiştir. Atatürk modern kurumlarla birlikte varlığını sürdüren medreselerin artık fonksiyonlarını yerine getiremeyen kurumlar olduğunu düşünmektedir. Tevhidi Tedrisat ile birlikte yüzyıllardır yüksek düzeyde eğitim veren medreselerin kapatılma nedeni de budur (Boran, 2000).

Tevhidi Tedrisat Kanununu takiben 3 Kasım 1928 tarihinde Yeni Türk Alfabesinin Kabulü gerçekleşmiştir. Bu yenilik ile tüm yeniliklerin kilidi açılmış ve inkılapların zemini sağlamlaştırılmıştır. Ulaşılmak istenen ana amaç başarıyla gerçekleştirilmiş ve eğitim dinin ekseninden çıkarılarak bilimsel ve laik zemine oturtulmuştur. Eğitimi düzenlemek amacıyla yapılan reformist hareketler devrimci hareket ile birleşerek yeni devleti sağlam bir zemine oturtmuştur. Cumhuriyet döneminde yapılan bir dizi eğitim yeniliği şu şekilde sıralanabilir (www.tarihin.com/ataturk-inkilaplari, E. T: 21. 08.2020):

- ✓ 1921 Teşkilat-ı Esasiye'nin Kabulü (20 Ocak 1921),
- ✓ 1924 Anayasasının Kabulü (20 Nisan 1924),
- ✓ Saltanatın kaldırılması (1 Kasım 1922),
- ✓ Halifeliğin kaldırılması (3 Mart 1924),
- ✓ Tevhid-i Tedrisat Kanunu (3 Mart 1924),
- ✓ 1924 yılında Topkapı Sarayı müze haline getirilerek yine aynı yıl içerisinde Etnografya Müzesi ve Güzel Sanatlar Akademisininin açılması,

- ✓ Hicri Takvimden Miladi Takvime geçiş, 1925 (1 Ocak 1926'dan itibaren uygulanmaya başlanmıştır),
- ✓ Tekke, zaviye ve türbelerin kapatılması (1925),
- ✓ Türk Medeni Kanunu'nun Kabulü (17 şubat 1926),
- ✓ Latin alfabesi kabul edilmesi (1 Kasım 1928),
- ✓ Yöresel ölçü birimlerinin; kilo, metre ve litre gibi batı ölçü birimleri ile değiştirilmesi (1931),
- ✓ Türk Tarih Kurumu kurulması (15 Nisan 1931),
- ✓ Türk Dil Kurumu kurulması (12 Temmuz 1932),
- ✓ İstanbul Üniversitesi ve Ankara Dil Tarih Coğrafya Fakültesinin açılması (1933),
- ✓ Kadınlara seçme ve seçilme hakkının verilmesi (1934),
- ✓ Fransa'dan uyarlanan idare Kanunu yenilikleri.

Cumhuriyet Döneminde açılan eğitim kurumları ise;

- ✓ İstanbul Darülfünûn kapatılarak İstanbul Üniversitesi'nin kurulması (1933),
- ✓ Hukuk Mektebi (1925),
- ✓ Ziraat Enstitüsü (1930),
- ✓ Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi (1935),
- ✓ Fen Fakültesi (1943),
- ✓ Tıp Fakültesi (1945),
- ✓ İlâhiyat Fakültesi (1949) Ankara'da açılan yükseköğrenim kurumlarıdır.

Cumhuriyet Dönemi eğitim yapılandırılmalarına yönelik uygulamalar daha detaylı ve kronolojik biçimde aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 1. 1. Türkiye'de Eğitime Yön Veren Temel Yasa, Reform, Doküman, Politika ve Değerler

YASALAR	REFORMLAR	DOKÜMANLAR	POLİTİKA VE DEĞERLER
<p>-“Tevhid-i Tedrisat Kanunu” /430/29.4. 1340 (1924). - “Türk Harflerinin Kabul ve Tatbiki Hakkında Kanun” /1353/3.11.1928. - “Maarif Teşkilâtına Dair Kanun” /789/3.4.1926. - “Maarif Vekaleti Merkez Teşkilâtı ve Vazifeleri Hakkında Kanun” /2287/22.6.1933. - “İlkmektep Muallim ve Vazifeleri Hakkında Kanun” /842/2.6.1926. - “Köy Öğretmenleri Kanunu” /3238/24.6.1937. “Köy Enstitüleri Kanunu” /3803/22.4.1940. - “Köy Okulları ve Enstitüleri Teşkilât Kanunu” /4274/25.6.1942. - “Korunmaya Muhtaç Çocuklar Hakkında Kanun” /5387/27.5.1949. - “Orta Tedrisat Muallimleri Kanunu” /439/7.4. 1340 (1924). - “İstanbul Darülfünunu’nun İlgasına ve Maarif Vekaletince Yeni Bir Üniversite Kuruluşuna Dair Kanun” /2252/6.6.1933. - “İlköğretim ve Eğitim Kanunu” /222/5.1.1961. - “Millî Eğitim Temel Kanunu” /1739/14.6.1973. - “İlköğretim ve Eğitim Kanunu, Millî Eğitim Temel Kanunu, Çıraklık ve Meslekî Eğitim Kanunu, Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun ile 24.3.1988 Tarihli ve 3418 Sayılı Kanunda Değişiklik Yapılması ve Bazı Kâğıt ve İşlemlerden Eğitime Katkı Payı Alınması Hakkında Kanun” /4306/18.8.1997 - “Yükseköğretim Kanunu” /2547/4.11.1981.</p>	<p>20 Ocak 1921 / Teşkilât-ı Esasiye. • 29 Ekim 1923 / cumhuriyetin ilânı. • Şer’iye Mahkemelerinin Kaldırılması / 8 Nisan 1924. • 491 Sayılı Teşkilât-ı Esasiye Kanunu / 20 Nisan 1924. • Şapka Giyilmesi Kanunu / 25 Kasım 1925. • Tekke ve Zaviyelerle Türbelerin Kapatılması / 30 Kasım 1925. • Avrupaî Takvim ve Saatin Kabulü / 26 Aralık 1925. • Medeni Kanunun Kabulü / 12 Şubat 1926. • Latin Rakamlarının Kabulü / 24 Mayıs 1928. • Latin Alfabesinin Kabulü / 3 Kasım 1928. • Millet Mektepleri / 1928. • Halk okuma Odaları / 1930. • Halk Evleri / 1932. • Öğretmen Kursları / 1936. • Köy Enstitüleri / 1940</p>	<p>İlköğretim - 1924 İlk Mektep Müfredat Programı. - 1926 ilk Mektep Müfredat Programı. - 1930 Köy Mektepleri Müfredat Programı. - 1939/1940 Köy İlkokul Programı Projesi. - 1948 İlkokul Programı. - 1968 İlkokul Programı. - 2005 İlköğretim Programı</p> <p>Ortaöğretim - 1924 Programı. - 1931 Programı. - 1934 Programı. - 1938 Programı. - 1949 Programı. - 1952 Programı. - 1956 Programı. - 1970 Programı - IX. Şûra Programı (24 Haziran -4 Temmuz 1974). - 1991-1992 Programı / Ders Geçme ve Kredi Düzeni. - 1995-1996 Programı / Sınıf Geçme Düzeni. - 2005-2006 Programı “İlkmektepler Talimatnamesi” /1929 - “Lise ve Ortaokullar Yönetmeliği” (1976). - “Maarif Misakı” ya da “Umumî Maarif ve Terbiye Programı” / 8.3.1923.</p>	<p>• Millîleştirme devri (29 Ekim 1923-1938) ve bu devrin genel karakteristiği - millî karakter motifi, - bilim ve teknik motifi, - ekonomi motifi, - birlik ilkesi, - bilgisizliği ortadan kaldırma ilkesi, - millîlik ilkesi, - modernleştirme ilkesi, - bilimsellik ilkesi, - işe dayalı eğitim ilkesi, - disiplin ilkesi, - karma eğitim ilkesi, - laikleştirme ilkesi.</p> <p>• Hümanistleştirme Devri (1938-1950). • Amerikalılaşma Devri (1950-1960). • Plânlaşma Devri (1960-1980). • Neoliberalizm Devri (1980 ve sonrası)</p>

Kaynak: Muhsin Hesapçıoğlu, Türkiye’de Cumhuriyet Dönemi Eğitim Politikası ve Felsefesi, *Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Dergisi*, 29(29), 2009: 122-125.

Yukarıda detaylıca görünen ve çalışmanın bu kısmına kadar sıralanan bir dizi ve köklü eğitim yapılandırmaları nihayet eğitimi istenen eksene oturtmuş ve ana amaca hizmet eder niteliğe taşımıştır. Yapılandırmalardan sonra artık eğitim tek elden yönetilmekte, karma ve modern, bilim ve akıl temellerine dayalıdır. Eğitimle ilgili temel zemin ve şablon zorlu ve dinamik bir sürecin ardından kurulduktan sonra nihayet gündeme “eğitim programı” adıyla işler bir eğitim sistemi kurmak konusu gelmiştir.

Eğitim programı arayışında Atatürk'ün 1924 senesinde Türkiye'ye davet ettiği John Dewey'in raporu etkili bir adımdır. Bu rapor ile birlikte ağırlıklı olarak ilköğretim programları düzenlenmiş ve toplu öğretim prensibi benimsenmiştir. İlköğrenimin beş yıl olarak ön görüldüğü bu eğitim programında ilk üç senede Hayat Bilgisi dersi odaklı bir eğitim planlanmıştır ve 1926 ilköğretim programında Hayat Bilgisi, Türkçe, Tarih ve Coğrafya derslerinin saatleri artırılarak eğitim programı düzenlenmiştir. 1924 ila 1948 yılları arasında aynı eğitim programı değiştirilip ihtiyaca uygun biçimde geliştirilip revize edilerek kullanılmaya devam edilmiştir. Ne var ki bu eğitim programı oldukça temel bir anlayışa dayanmaktadır ve bahsi geçen yıllar arasında sürekli bir revize etme durumu söz konusu olmuştur. Bununla birlikte daha önemli konu eğitim programı konusu yıllar içerisinde sürekli gündemde kalan bir konu olmuştur. Köy ve şehir okullarında farklı ders çeşitlerinin farklı sürelerde işlenmesi standart farkı tartışmalarını gündeme getirmiş ve çeşitlilik kaldırılmıştır. O günün şartlarında halkın büyük çoğunluğunun köylerde yaşaması ve okuyan kesimin de ağırlıklı olarak şehirlerde bulunması farklı eğitim ihtiyacını yaratsa da uygun bir eğitim modeli bulunamamıştır (Akınoğlu,2005).

Atatürk'ün davetiyle Türkiye'ye gelen John Dewey'in ardından 1924-1957 yılları arasında gerek bireysel gerekse heyet düzeyinde 15 grup eğitimci Türkiye'ye gelip gitmiştir. Günümüze kadar da ziyaretlerini sürdüren bur tür eğitim grupları Türk eğitim sistemini değerlendirmiştir ve modernleşme çabalarına katkıda bulunmuştur (Toprak, 2008). Ancak ne var ki Anadolu kendine özgü bir antropolojiye sahiptir ve Türkiye, hiçbir ülkeye benzemeyen bir nüfusa ev sahipliği yapmaktadır. Bu kendine özgü durumu aynı biçimde işleyecek kendine özgü bir çözümü çare kılmaktadır. Amerika, Avrupa veya Japonya gibi daha standardizasyona elverişli coğrafyalardan gelen eğitimcilerin Türk eğitim sistemine etkileri süresiz ve bölgesel olabilmıştır.

Nüfusun çoğu köylerde yaşamaktadır, çoğu okur-yazar değildir, şehir ve köy yerleşkeleri birbirinden oldukça farklı sosyo-demografik görünüme sahiptir, eğitim tek elden verilmektedir. Benimsenecek eğitim sisteminin ise tüm bu koşullarla uyumlu ve tek bir standardı sağlayan, aynı zamanda temel eğitim yaklaşımıyla uyumlu nitelikte olması gerekmektedir. Bu koşullar oldukça kendine özgüdür ve yenilikçi bir çözüm yaklaşımını zorunlu kılmaktadır. 1924'ten 1939 yılına kadar eğitim programı arayışı deneme-yanılma yöntemiyle sürmüştür. 1939 yılında ise günümüzde dahi gündemdeki yerini koruyan bir eğitim programı düşüncesi gündemde kendine yer bulmuştur: "Köy Enstitüleri". Köy enstitüleri kendine özgü koşulları çok iyi gözlemlenerek tamamen koşullara uyumlu tasarlanmış yapılardır. Daha öz ve açık anlatmak gerekirse; nüfusun çoğunluğunun yaşadığı ve çoğunluğunun eğitimsiz olduğu köylerden başlayarak halkın eğitilmesini tasarlamış kurumlardır. Tamamen köylünün ihtiyaçlarına uygun eğitimler verilerek tabandan tavana bir kalkınma planlanmıştır (Demirel, 2003).

Türk eğitim düşüncesi planlanırken esasları, vizyonu ve misyonunun inceliklerle düzenlendiği görülmektedir. Eğitim yaklaşımı, "Ulus bilincinin yerleşmesi, kültürel kimliği benimseme; milletin güçlü, refah düzeyi yüksek ve kişisel mutluluğu adına Atatürkçülüğü anlayıp anlatılması ve fikren bu vizyona bağlı kalınması" gibi üst değerlerle donatılmıştır. Yoksulluk ve bitkinlik içerisinde bulunan bir millet, umutlu bir biçimde eğitim üzerine çalışmıştır. Çocukların hangi fikri ortamda ve nasıl bir zihinsel modelle yetiştirilecekleri bile planlanmış ve bu aydınlanmayı nesilden nesile aktaracak bir teşkilat da kurulmuştur. Ancak bunu gerçekleştirecek araç yani eğitim sistemi bir türlü bulunamamıştır. Köy Enstitüleri, belirlenen vizyon ve temel eğitim düşüncesini hayata geçirmeyi planlayan; halkın içinde bulunduğu kendine has koşullarla uyumlu bir eğitim sistemi denemesidir. Ortaya çıkmasından kapanmasına kadar gerek zamanında gerekse günümüzde üzerine çokça tartışılmış bu eğitim kurumlarına daha yakından bakmak büyük bir gerekliliktir. Çalışmanın devamında Köy Enstitülerinin tarihi arka planı, ortaya çıkma nedenleri, işleyişi ve kapanışı ele alınmıştır.

1. 3. Köy Enstitülerinin Ortaya Çıkma Nedenleri

Osmanlı döneminde eğitim çok başlı, halkın ihtiyacına uymayan nitelikte ve toplumun büyük çoğunluğunu kapsamayan bir biçimde verilmiştir. Çoğunlukla dini

eğitimden oluşan içerik, halkın büyük bölümünü tekke, zaviye gibi dini kuruluşlara yönlendirmiştir. Halk ise tarım ve hayvancılıkla geçimini sağladığı için nüfusun yoğunluklu bir kısmı köylerde yaşamaktadır. Bu nedenle Cumhuriyetin ilk döneminde halkı eğitmek köyleri eğitmek anlamı taşımıştır. Toplam nüfusun %80-90 kadarı köylerde yaşıyor olmasına rağmen köylerdeki okul sayıları çok az ve yetersizdir (Aysal, 2005). Köylerin okul ve ğretmen sıkıntısı ise yönetim tarafından bilinen bir sorundur. Őehirde yetiştirilip köylere görev için gönderilen öğretmenlerin köy yaşantısına uyum sağlayamayıp başarısız olmaları halkın eğitilmesini güçleştirmiştir. Kırsal kesimin eğitimi, bir sorun olarak yıllar içerisinde büyümüş ve sorunsala dnşmştir. Öğretmenlerin uyum sağlayamaması bu sorunsalın sadece kk bir parçasıdır nk kırsalın eğitimi yalnızca ğretimi kapsamamaktadır (Ergül, 2004). Köylünün genel anlamda köklü bir kalkınmaya ihtiyaı vardır. Okur yazarlık eğitimi kırsal nüfusun sorununun yalnızca ğretim kısmıdır. Salgın niteliğindeki bulaşıcı hastalıklar, tarımın ilkel yöntemlerle yapılması ve yaşantının çok ilkel oluşu, köylere belediye ve Şehir hizmetlerinin gtrlememesi gibi pek çok sorun köylüyü geri bırakmaktadır. Kırsal nüfus savaşın ağır yüküne göğü germiş, yoksullaşmış, çağın gerisinde kalmış, aydınlanmadan uzak, cahil ve cumhuriyet ilkelerini anlayıp benimseyecek durumda değildir. Yoğun olarak nüfusun köylerde yaşamasına bağlı olarak köylünün kalkınması, ülkenin kalkınması anlamına gelmektedir (Akdoğan, 2016). Bu nedenle köylü, içinde bulunduğu cehaletten bir an önce çıkarılmalı ve yaşam standardı yukarı çekilmelidir ki toplumun kalkınmasından bahsedilebilsin. Ancak bu konu bir devletin ve bir halkın öylesine büyük bir sorundur ki köy yaşantısına aşına olmayan, başarısız olup dönen birkaç Şehirli ğretmen ile zlebilecek bir sorun değildir (Ortaş, 2005). Bu durum yöneticiler için hiçbir zaman bilinmeyen bir konu değildir ve bu sorunu gidermek için 1930 ila 1940 yılları arasında köylere mümkün olan en st düzey hizmet ulaştırılmaya çalışılmıştır. Bu tür girişimler başarılı olamamıştır nk yüzeysel ve süreksiz çabalara bağlı kalmıştır. Köylünün elinden ancak onların içinden olan, sorunları yakinen bilen ve iyi yetiştirilmiş kişiler tutabilecektir. Hem köylü hem iyi yetişmiş kişiler ise o anki toplumsal demografide yer alan insan profilleri değillerdir. Durumun zm, yeni bir aydın modelini yetiştirmeyi ihtiyaç kılmaktadır (Şimşek ve Mercanoğlu, 2018).

Köylüyü kalkındırmak için gereken köylü/yetişmiş aydın profilini yetiştirmek, Kız-Erkek Meslek Okulları aracılığıyla eğitilmiş kişiler yetiştirmek, askere giden köy gençlerine öğretmenlik kursları vermek gibi uygulamalarla sağlanmaya çalışılmıştır. Ancak ne meslek okulları ne askerde verilen eğitimler ne de şehirli öğretmenler, bu kadar köklü bir sorunun çözümünde etkili olamamıştır (Boybeyi ve Gül, 2008). Şehirli öğretmenler zor adapte olmakta veya başarısız olup dönmektedirler. Askerlik süresince verilen kurslarda zamanın kısıtlı olması eğitimin kalitesini kötü etkilemektedir. Meslek okulları aracılığıyla yetiştirilen öğretmenler ise sayıca yeterli gelmemektedir. Her açıdan anlaşılmaktadır ki köylüyü aydınlatmanın yolu yeni bir aydın profili oluşturmaktan geçmekte, bu profilde yetiştirilecek aydınların sayıca fazla olması gerekmekte ve bir an önce aydınların yetiştirilmesi gerekmektedir. (Kaplukan, 2012).

Cumhuriyet, köye ve köy sorunlarına oldukça ehemmiyet göstermiş ve sorunlara sürekli yeni çözüm arayışında olmuştur. Çünkü cumhuriyet halk demektir, gücünü halktan alır ve halkın çoğu köylerde yaşamaktadır. Seçim, yönetim, kararlar ve konu ne olursa olsun tamamında odak noktası halktır. Bu nedenle Atatürk ile çevresindeki aydınların ortak kanısı köylerden aydınlanmanın başlamasıdır (Şeren, 2008). Genç ve aydın bir kurucu kadro ile cumhuriyet ilan edilmiş, fikri temelleri bu kesimce detaylandırılmıştır. Cumhuriyetin benimsenmesi ve kalıcı olması ise halkın onu öğrenmesi, bu yoldan yürümesi ile mümkündür. Atatürk önderliğindeki kurucu aydın kesim, modernleşme ve çağdaşlaşma yolunda kırsal kesimi eğitmek geliştirmek ihtiyacını fark etmiş ve üzerine çalışmaya başlamıştır. Demokrasi, insani yaşam, eşitlik fırsatı, eğitim gibi tüm insani haklar cumhuriyet ile Türk ulusuna verilmiştir fakat bu gayelere ulaşmakta sosyal, kültürel ve fikri altyapı gereklidir (Ortaş, 2005).

Kırsal nüfusu eğitmek amacıyla Köy Öğretmen Kursları ve Köy Öğretmen Okulları kırsal nüfusu eğitmek adına olumlu sonuçlar üretmiştir. 1939 tarihli I. Maarif Şuarasında ilköğretim ve köylerin eğitimi sorunu ele alınırken kısmi etki etse de bu kurumların etkili olduğu ve ihtiyaca hitap ettiği vurgulanmıştır. Bu kurslar yalnızca okuma yazma öğretmektedir ancak köylünün sorunu yalnızca okur yazarlık olmadığı için etkileri kısımlıdır. Köylüyü eğitecek öğretmenlerin okuma yazma ile birlikte köye yardımı dokunacak işleri de bilmesi gerektiği anlaşılmıştır. O güne kadar yapılan tüm eğitim ölçümleri az nüfuslu ve iyi eğitim verilen şehirler üzerinden yapılmıştır. Bu

durum, göstergelerin gerçekliği yansıtmaması sorununu doğurmuştur. 1939 tarihli I. Maarif Şuarasında ise bu durum anlaşılacak köy öğretmen okullarının ders içeriklerinin değiştirilerek niteliklerinin artırılmasına karar verilmiştir. 1939 tarihli I. Maarif Şuarasında alınan bu karar, 1940 senesinde kurulacak olan Köy Enstitülerinin kuruluş kararı niteliği taşımaktadır (Toprak, 2008).

Tablo1. 2. Köy ve Kentlere Göre Nüfusun Dağılımı ve Okur-Yazar Oranları

	Köy	Kent
Yaşadığı Yere Göre Nüfus (%)	%76,5	%23,5
Okuma Yazma Oranı (%)	%15	%10,5

Kaynak: Abdulnasır Yiner (2012) Köy Enstitüleri Üzerine Bir Deneme, *International Journal Of Social Science*, 5(4): 309

Kısmi etkili köy meslek okulları, askerde eğitim verilmesi, şehirli öğretmenler, köy öğretmen okullarının niteliğinin artırılması gibi pek çok uygulama %80'inin okur yazar bile olmadığı kırsal kesimi eğitmekte yeterli olmamıştır. Köylünün yoksulluğu, salgın hastalıklar, ilkel yaşam şartları vs. kendine özgü sorunlarının şehirli bakış açısıyla çözülemeyeceği anlaşılmış ve yeni bir aydın türüne ihtiyaç olduğu fark edilmiştir. Yeni aydın profilini yetiştirecek uygulamalar ise oldukça sınırlı ve yine şehirli bakış açısından tasarlanmıştır (Tunç, 2009). Bu uygulama hatası ise bir köy çocuğu olan İsmail Hakkı Tonguç tarafından fark edilmiştir. İsmail Hakkı Tonguç, köy enstitüleri fikrinin kuramcısı aynı zamanda bu eğitim kurumlarının kurucusudur. İsmail Hakkı Tonguç, Atatürk'ün eski kurmaylarından olan Milli Eğitim Bakanı Saffet Arıkan tarafından vazifeye getirilmiştir. Saffet Arıkan'dan sonra göreve gelen bakan Hasan Ali Yücel ise İsmail Hakkı Tonguç'un fikirlerinin en yakın destekçisi olmuştur (Kartal, 2008). İsmail Hakkı Tonguç Türk eğitim sisteminde ve Türk aydınlanmasında bir ilerleme taşı olmuştur. Çünkü köy sorunu ve köy kalkınmasına derinlikli bir yaklaşım geliştirmiştir. Tonguç, köyü kalkındırmaktan ziyade köyün anlamlı ve bilinçli biçimde canlandırılması gerektiğini savunmuştur. Tonguç'un haklı gözlemlerine göre köy insanı içine kapanık ve çekingendir. Bu durum onların insafsız ve bencilce sömürülere karşı savunmasız kalmasına neden olmaktadır. Bu nedenle Tonguç, köye en başta bilincin gelmesi gerekliliğine inanmıştır (Aydoğan, 2006). Aydın ve bilinçli olup hiçbir sömürü karşısında kandırılmayacak bir köy insanı yetiştirmek Tonguç'un ana prensibi olmuştur. Tonguç'a göre köy insanı bilinçsizce bedava işçi olarak kullanılmış, emeği ve insan hakları sömürülmüştür. Köylü bu duruma karşı koyacak ve herhangi bir güç karşısında kendini koruyacak

bilinç düzeyinde değildir. Kendini koruması gerektiğini anlayabilse de bunu nasıl yapacağını bilmemektedir. Köy sorununun tam olarak öz ve içeriği bu şekilde olup Tonguç, çok isabetli tespitlerde bulunmuştur (Tonguç, 1970). Tüm bu koşullar altında Tonguç'un çözüm önerisi ise en alt basamaktan üste doğru ilerleyen bir eğitim düzeni olmuştur. Ona göre köy insanı, köyden TBMM'ye kadar sahip olduğu vasıflar dışında bir şart aranmadan iştirak edebilmeli, kökü gerçeklerden beslenen araçlarla memlekete kazandırılmalıdır. Köylüye cumhuriyet vatandaşlığı bilinci işlevsel hale gelecek biçimde işlenmelidir. Bunun yolu ise onların ihtiyacına uygun eğitim vermektir (Şeren, 2008).

İçinde bulunulan ortamın koşulları Köy Enstitüsü gibi bir eğitim kurumunun ortaya çıkmasını zorunlu kılmıştır. Cumhuriyetin kurulmasıyla hedeflenen, eğitimi temel araç olarak kullanmayı planlayan ideolojik düşünce ile birlikte kısa sürede halkı aydınlatmayı amaçlayan toplumsal amaçlar üzerinden yıllar geçmiş olmasına rağmen gerçekleştirilememiştir. Köy Enstitülerini meydana getiren en önemli etkenlerden biri bu husustur. Cumhuriyet çerçevesindeki köklü reformlar yapılmış olmasına rağmen bu reform hareketlerini kalıcı ve sürekli hale getirecek kurumlar oluşturulamamıştır. Pek çok köyde uzun yıllar geçmesine karşın hala okul yoktur veya okul sayısı yetersizdir. Okulsuz ve öğretmensiz köy bırakmama amacı etkin olmamaktan öte büyük ölçüde gerçekleştirilememiştir (Kartal, 2008). Yıllar içerisinde savaşın yıkıcı etkileri telafi edilmiş, köylere gelişim teşvikleri uygulanmış ve yaşam kaliteleri bir miktar artırılmış olduğundan yaşam koşulları iyileşmiş ve buna paralel olarak köy nüfusu ciddi bir oranda artmıştır. Köylere yönelik eğitim amaçları zaten büyük ölçüde gerçekleştirilememişken kırsal nüfusun hızlı artışı eğitimsiz nüfusun da hızla artmasına neden olmuştur (Gedikoğlu, 1971). Bu süreçte köyler için hesaplanan eğitim 8 yıl olmuş ancak uygulamada hesaplanan 8 yıllık eğitimin 5 yılı bile zorluklarla tamamlanabilmektedir (Altunya, 2002).

1930'lu yıllarda köylerin eğitim sorunları üzerinde önemle durulmuş ve yoğun bir çözüm arama çabası içine girilmiştir. Yoğun çabalara rağmen öğretmen açığının artmaya devam ettiği gözlenmiştir. Bu artışın nedenleri; yeterli sayıda öğretmen olmaması, mevcut öğretmenlerin ücretleri yeterli görmemesi ve ücretlerin zamanında ödenmemesine bağlı olarak öğretmenlerin mesleği bırakmalarındır. Yeni yetiştirilen öğretmenler ise öğretmen açığını kapatmaktan ziyade ayrılan öğretmenlerin yerini

doldurmak çabasına hizmet etmiştir. Bu sebeplerle oluşan öğretmen açığını kapatmak adına resen öğretmen görevlendirmeleri yapılmışsa da olumlu bir sonuç alınamamıştır (Akyüz, 1978). Öyle ki 1928-1933 yılları arasındaki öğretmen açığı 4565 gibi rakamlara ulaşmıştır (Gedikoğlu, 1949). Anlaşıldığı üzere öğretmen açığı sorununun çözülememesi de diğer pek çok alanda olduğu gibi ekonomik durumdan kaynaklanmıştır. Türkiye halkı uzun yıllar süren savaş, rejim değişikliği ve inkılaplar yoksulluğu ciddi biçimde artırmışken Türkiye Cumhuriyeti Devleti, Osmanlının borçlarını ödemeyi kabul ederek oldukça zorlu bir ekonomik dar boğaza girmiştir. Genel ekonomik sıkıntılar, eğitim bütçelerinin de kısıtlı ve yetersiz olmasına yol açmıştır. Uzun yıllar bütçe sorununu çözmek için türlü yollar deneyen yöneticiler, kırsal kesimde türlü projeler denemişlerdir. Pek çok çabaya rağmen sonuçlar yine de olumlu yönde çıkmamıştır. 1935 yılı sonuçlarına göre; 31 bin köyde okul bulunmamakta, 80-90 bin civarında öğretmene ihtiyaç duyulmaktadır. Köy Enstitüleri bu ihtiyacı karşılamak adına geliştirilen ve hayata geçirilen bir projedir (Yiner, 2012).

Cumhuriyet Halk Partisi Büyük Kurultayının 1935 yılı görüşmesinde devlet eliyle yürütülecek planlı bir enstitüleşme hareketi tasarlanmıştır. Köylerde tasarlanmış olan bu kurumlar planlı bir köy kalkınmasına hizmet edecektir. Bu planlı tasarının ilk adımı olarak İsmail Hakkı Tonguç, Milli Eğitim Bakanı Saffet Arıkan tarafından göreve getirilmiştir. Göreve geldiği andan itibaren yoğun bir çalışma temposuna giren Tonguç, ilk iş olarak köyleri incelemeye başlamıştır. Rakamları, istatistikleri ve önceki çalışmaları değerlendiren Tonguç, köyler için 20 yıllık bir kalkınma taslağı hazırlamıştır (Kırby, 1962). 20 yıllık çalışmayı ön gören bu taslaklara göre 1954 yılında köylerde öğretmen, sağlık hizmeti, koruyucu ve tarım hizmeti tam olarak temin edilecektir. Tonguç'un taslak çalışmaları, realiteyi göz önünde bulunduran, bilimsel temelde, uygulamaya dayalı ve incelikle hazırlanmıştır. Bu sebeplerle büyük ölçüde etkili olmaları beklenmiştir. Klasik eğitimciler ise bu taslak çalışmaları gerçeklikten uzak, ütöpik ve ihtiyaca hizmet etmeyen nitelikte olarak değerlendirmişlerdir (Koçer, 1974).

Klasik eğitimciler, bazı siyasiler ve toplumun bazı kesimlerinin tüm itirazlarına rağmen Tonguç çalışmasından ve fikirlerinden emindir. Ancak bu tasarıda en zorlu bölüm, açılacak enstitülerde ders verecek bu kurumlara göre eğitilmiş öğretmenler

bulmaktır. Bu soruna da pratik bir çözüm düşünen Tonguç, hızlı kurslarla geçici öğretmenler yetiştirmeyi planlamıştır. Eskişehir Çifteler Çiftliğinde açılan ilk pilot denemedeki öğretmenler 4 ay eğitim alarak geçici öğretmen statüsünde mezun olmuşlardır (Maarif Vekilliği, 1943). 1936 yılında mezun olan ilk grup 84 geçici öğretmen, Ankara'nın çeşitli köylerine görev için gönderilmişlerdir. Beklendiğinden daha başarılı olan bu gençler memleket adına ve tasarlanan eğitim sistemi adına umut verici olmuşlardır. Memleketin geneline yayılan bu uygulamalarla geçici öğretmenler kendi köylerine dönerek topladıkları çocukları 3 yıl eğitmiş ve yerlerine yenilerini eğitmeye başlamışlardır. “Bu öğretmenler okuma yazma öğretmenin yanında köydeki sağlık sorunlarını kaymakamlığa iletmek, modern tarım yöntemleriyle ilgili köylüyü eğitmek, akşam okulları ile yetişkinlere okuma yazma, hesap ve yurttaşlık öğretmek ile görevlidir.” (Maarif Vekilliği, 1943).

Yayılan ilk uygulamaların ardından köy eğitmenliğine yasal zemin kazandıran "Köy Eğitmenleri Kanunu" 11 Haziran 1937 tarihinde onaylanmıştır. Yasanın ardından Eskişehir Çifteler Enstitüsüne benzer nitelikte olmak üzere Kızılcıllu (İzmir) ve Karaağaç (Edirne) bölgelerinde bir sene arayla üçer kurs açılmış, Çifteler (Eskişehir) bölgesindeki enstitüye de üç kurs daha ilave edilerek kapasitesi artırılmıştır (Kültür Bakanlığı, 1943). Özellikle eğitmenliğin yasal zemine oturması ve yayılan öğretmenlik okullarıyla birlikte kısa sürede etkili sonuç almada çok olumlu göstergeler elde edilmiştir. Ancak yüksek düzeyde eğitimsiz nüfus ve hızla artmaya devam eden eğitimsiz nüfus artışı da dikkate alındığında bu kadar büyük çağlı bir eğitim sorununun kontra atak dokunuşlarla çözülemeyeceği anlaşılmıştır. İçinde bulunulan şartlar, pilot uygulamalar, kısa zamanda elde edilen göstergeler Tonguç'un haklılığını şüphesiz biçimde ispatlamış ve tasarısının etkililiğini ortaya koymuştur. Tasarının ve uygulamanın şüpheyeye yer bırakmayan sonuçları ışığında yöneticiler, 14 Temmuz 1939 tarihinde 3704 sayılı kanun ile “Köy Öğretmen Okulları” açmayı onaylamıştır. Yasanın akabinde Kızılcıllu, Çifteler ve Gököy Eğitmen Kursları Köy Öğretmen Okulu'na dönüştürülmüştür (Kültür Bakanlığı, 1943).

Hızlıca öğretmen yetiştiren 3 yıllık eğitimler ile Köy Öğretmen Okulları, Köy Enstitülerinin temelini atmıştır. 1938 yılında Atatürk'ün vefat etmesi ve sağlık durumu sebebiyle Saffet Arıkan'ın görevden ayrılmak durumunda kalması eğitim politikalarına yön veren yönetici kitlesinde değişiklik yaşanmasına neden olmuştur.

Atatürk'ün ardından davanın ikinci adamı olarak görülen İsmet İnönü cumhurbaşkanı olmuş, Saffet Arıkan'ın koltuğunu da Hasan Ali Yücel devralmıştır (Gedikoğlu, 1971). Yönetici kadrosundaki değişikliğin tasarıya olumsuz yansımından endişe edilmişse de İsmet İnönü çalışmalara destek vermiştir. Hasan Ali Yücel ise destek vermekten öte Köy Enstitülerinin kurucu mimarlarından. Bahsi geçen değişikliklerin üstüne I. Milli Maarif Şûrası toplanmıştır ve bu toplantıda eğitim sorunları ve gelişmeler derinlemesine incelenmiştir. Toplantıda köylünün eğitimi konusunda yeni ve daha kapsamlı bir yapılanmaya gidilmesinin uygun olduğuna karar verilerek adına Köy Enstitüsü denilmiştir (Aysal, 2005). Köyleri içten ve hızlıca yapılandırmayı amaçlayan bu kurumlar 17 Nisan 1940 tarihinde 3803 Sayılı kanun ile Köy Enstitüleri adıyla kurulmuşlardır (Dinç, 1999)

Yukarıdaki açıklamalardan anlaşıldığı üzere Köy Enstitüleri, oldukça kompleks şartlar altında birden fazla sorunun yarattığı ihtiyacı gidermek amacıyla doğmuş kurumlardır. Köy Enstitülerini oluşturan ana sebepler özet bir biçimde toparlanırsa çok daha etkili bir anlatım olacaktır. Köy enstitülerinin ortaya çıkma nedenleri şu şekilde sıralanabilir (Güler, 2015):

- ✓ Devletin mevcut şartlar nedeniyle eğitime yeterli bütçeyi ayıramaması,
- ✓ Nüfusun büyük çoğunluğunun köylerde yaşaması ancak köylerin eğitim, sağlık, bilinç ve kalkınma yönünden oldukça zayıf olması,
- ✓ Eğitim verecek nitelikli sayıda insanın bulunmaması,
- ✓ Eğitimli kesimin şehirli olması nedeniyle köylerde tutunamaması,
- ✓ Hep şehirli bakış açısıyla ele alınan köy sorunlarına yaklaşımın sınırlı ve yüzeysel kalması,
- ✓ Klasik eğitimcilerin tutumlarında ısrarlı olması ve yeni fikirlere fırsat tanımaması.

Yukarıda yer alan ve metin içerisinde detaylıca anlatılmış bulunan sebepler, Köy Enstitülerinin varlığını gerekli kılan ana faktörlerdir denilebilir. Toplumun içinde bulunduğu durum, devletin mali ve siyasi yapısı ile eğitimde kat edilen yol ve bulunulan kademeye etki eden ana sebepler genel hatlarıyla ortaya konulmaya çalışılmıştır.

1. 4. Köy Enstitülerinin İşleyişi ve Amaçları

Köy Enstitüleri gerek işleyişi gerek kapsam sınırları ve gerekse amaçları bakımından benzer yapılardan farklıdır. Kendisine zemin teşkil eden Köy Öğretmen Okulları ve Eğitim Kursları amaç olarak aynı yönde kuruluşlar olsalar da Köy Enstitüleri, sistemli, kapsamlı ve daha profesyonel bir çabanın ürünüdür. 3803 sayılı 17 Nisan 1940 tarihli kanunla eğitime açılan Köy Enstitüleri, ilk açıldığı dönemde özellikle Köy Öğretmen Okullarının devamı olduğu şeklinde yorumlanmıştır. Köy Enstitülerinin fikir babası Tonguç ise en çok bu fikre karşı çıkmıştır. Her yönüyle farklılık gösterse de Tonguç en çok işleyiş ve amaç bakımından Köy Enstitülerini ayırmıştır. Tonguç'a göre Köy Öğretmen Okulları kısa dönemde öğretmen açığını kapatmak üzere kurulmuş etkin yapılardır. Köy Enstitülerinin ana amacı ise köyde yalnız öğretimi sağlamak değil, köylüyü kendi anlayacağı dil ile içinden kalkındırmak ve aydınlatmaktır. Anlaşıyor ki Köy Enstitüleri vizyon ve hedefler olarak çok daha büyük ve geniş kapsamlı bir amaca hizmet etmektedir ki öğretim yanında eğitim, aydınlanma, kalkınma ve temel ihtiyaçlara etkili çözümler bulmak işlevlerini de bünyelerinde taşırlar. Diğer uygulamalar ise sınırlı ve kısmi sürelidir (Başaran, 1974). 3803 sayılı Köy Enstitüleri Kanununun 1. maddesinde “Köy öğretmeni ve köye yarayan diğer meslek erbabını yetiştirmek üzere ziraat işlerine elverişli arazisi bulunan yerlerde, maarif vekilliğince Köy Enstitüleri açılır.” (Kültür Bakanlığı, 1940). İfadesi yer alır. Bu ifade, amaç ve işleyiş bakımından Köy Enstitülerinin kendine özgü yanını açıklamaktadır. Enstitülerin benzer kurumlarla karıştırılmasındaki en büyük etkinin öğretmen yetiştirme işlevinin öne çıkması olduğu bilinmektedir. Enstitüler, diğer pek çok işlevi bünyesinde barındıran kurumlardır ancak öğretmen yetiştirme sorununun popüler oluşu, bu konuda çok türlü yolların denenmesi ve başarılı olamayışları enstitülerin bu işlevini vurgulamıştır. Enstitüler; köye nitelikli insanlar yetiştirmek yoluyla köylerin içten kalkınmasını sağlamak ve kalkındırmak gibi genel ve kapsayıcı bir amaca sahiptir. Benzer diğer yapıların hiçbir zaman bu kadar kapsamlı amaçlara sahip olmamıştır (Altunya, 1990).

Enstitüler, köyün geri kalmışlık sorununu çözmeye yönelik sistemli ve profesyonel bir uygulamadır. Genel amaç olarak köyü içten aydınlatmayı hedefleyen Köy Enstitülerinin özel amaçları ise enstitünün içinde bulunduğu köye göre farklılık

göstermiştir. 3238 Sayılı ve 1 Haziran 1937 tarihli Köy Eğitimcileri Kanununun 1. Madde hükmü; “Nüfusları öğretmen gönderilmesine elverişli olmayan köylerin öğretim ve eğitim işlerini görmek, ziraat işlerinin fenni bir şekilde yapılması için köylülere rehberlik etmek amacıyla köy eğitimcileri istihdam edilir.” ifadesiyle özel amaçlar açıklanmıştır (Maarif Vekilliği, 1943).

Köy Enstitülerinden önce köy sorunları ve köylünün eğitimi konularıyla ilgili uygulanan çözümlerin deneysel, geçici ve etkinlik üretmeyen nitelikleri Köy Enstitülerinin kurulmasını sağlamıştır. Bu uygulamaların çözüm üretmemesi ve çözüm üretememe nedenleriyle birlikte Köy Enstitülerinin kurulmasına kritik ihtiyaç olması durumu, Köy Enstitülerinin amaç ve işleyişinin diğer yapılardan farklı olduğunu göstermektedir (Arayıcı, 1999). Köy Enstitüleri, istikrar ve etkili çözüm üretmesi bakımından da oldukça kendine özgü kurumlardır. İlgili kanunda enstitülerden yetişen öğretmenlerin 20 sene atandığı köyde kalmak, istifa etme durumunda memuriyetten çıkarılma gibi düzenleyici hükümler bulunur. Bu hükümler öğretmenlere yaptırım uygulasa da genel amaçta istikrarın sağlanması adına oldukça etkili olmuşlardır. Enstitüler köylere farklı alanlarda eğitilmiş meslek mensubu kazandırmak, köy sorunlarını bilinçli ve profesyonelce ele almak, köyü aydınlatmak ve kendi içinden canlandırmak ile köye öğretmen yetiştirmek amaçlarına yönelmişlerdir. Köy Enstitüleri Kanununun 6. maddesinde enstitülerin amaçları düzenlenmiştir (3803 sayılı Köy Enstitüleri Kanunu, 1940: md.6):

“Köy Enstitülerinden mezun öğretmenler tayin edildikleri köylerin her türlü öğretim ve eğitim işlerini görürler. Ziraat işlerinin fenni bir şekilde yapılması için bizzat meydana getirecekleri örnek tarla, bağ ve bahçe, atölye gibi tesislerle köylülere rehberlik eder ve köylülerin bunlardan istifade etmelerini temin ederler. Bu öğretmenlerin disiplin işlerinin ne suretle verileceği bir nizamname ile tayin edilir.”

Köy Enstitülerinin başlıca amaçları şu şekilde özetlenebilir (Altunya, 2014):

- ✓ Köy Enstitülerine öğretmen yetiştirmek,
- ✓ İlköğretim müfettişi, gezici başöğretmen ve gezici öğretmen yetiştirmek,
- ✓ Köy Enstitülerinde çalışmakta olan öğretmenleri işbaşında yetiştirmek,
- ✓ Köyler ve köy eğitimi konusunda araştırmalar yapmak, sonuçlarını ilgililerin yararına sunmak,
- ✓ Köy Enstitüleri ve Yüksek Köy Enstitüsü ders kitaplarını yazdırmak.

Köy Enstitüleri, her köyde olacak biçimde tasarlanmış olsa da köylerin nüfuslarının yetersizliği ve imkanların kısıtlı oluşu belli önemli noktalarda enstitülerin açılmasıyla sonlanmıştır.

Tablo 1.3. Türkiye Geneline Açılan Enstitüler

BULUNDUĞU İL	KURUMUN ADI	AÇILIŞ YILI
Eskişehir	Çifteler	1937
İzmir	Kızılçullu	1937
Kırklareli	Kepirtepe	1938
Kastamonu	Gölköy	1939
Malatya	Akçadağ	1940
Antalya	Aksu	1940
Samsun	Ladik/Akpınar	1940
Kocaeli	Arifiye	1940
Trabzon	Beşikdüzü	1940
Kars	Cılavuz	1940
Adana	Düziçi	1940
Isparta	Gönen	1940
Balıkesir	Savaştepe	1940
Kayseri	Pazarören	1940
Ankara	Hasanoğlan	1941
Konya	Ereğli-İvriz	1941
Sivas	Yıldızeli-Pamukpınar	1942
Erzurum	Pulur	1942
Diyarbakır	Ergani-Dicle	1944
Aydın	Ortaklar	1944
Van	Erciş-Ernis	1948

Kaynak: Hüseyin Cemal Güvercin, Murat Aksu, Berna Arda. Köy Enstitüleri ve Sağlık Eğitimi, *Ankara Üniversitesi, Tıp Fakültesi Mecmuası*, 57(2), 2004, 98.

Bazı bölümlerde yalnızca kız veya erkek öğrencilere eğitim verilebilmişse de köy enstitüleri kanun gereği karma eğitim veren kurumlardır. Türkiye'nin kendi toplumsal ve siyasi gerçekleri çerçevesinde bir eğitim düşüncesi olarak doğan köy enstitüleri özgün, demokratik, bilimsel ve etkili kurumlar olmuşlardır (Altunya, 2014).

Köy Enstitülerini ortaya çıkaran sorunların en ana kökünde köylünün hızlıca eğitilmesi ve kalkındırılması ihtiyacı bulunmaktadır. Bu bağlamda enstitülerin en temel amacı bir köy seferberliği yaratarak köyleri içerden kalkındırmaktır. Bunu yaparken ise üretimden sosyal yaşama kadar her alanda köylünün eğitimini hedefe koyan ders içerikleri oluşturulmuştur. Çünkü köylerin üretim başta olmak üzere her alanda geri kalmış olmaları majör bir cehalete sebep olmaktadır. Köy Enstitüleri mevcut şartlar altında mesleki eğitim veren yaygın eğitim kurumları olarak işlemişlerdir. Bununla birlikte Yüksek Köy Enstitüleri ile olan aşamalı eğitim işleyişi, bu kurumları bir çeşit akademiye de dönüştürmüştür (Aysal, 2005).

Anlaşıldığı üzere enstitülerin işleyişi oldukça karmaşık ve çok faktörlü bir yapıdadır. Köyde ihtiyaç bulunan hemen her temel konuda enstitülerde ders verilmiştir. Ziraat ve hayvancılık bu derslerin en bilinenleri olsa da motor tamir etme, temel matematik gibi dersler enstitü ders içeriklerinde yer almıştır. Köy Enstitülerini gerek etkili kılan gerekse özgün kılan en önemli işleyişi ise uygulamalı dersler vermesidir. Özellikle gündelik yaşamı sürdürmeye yönelik dersler öğrencilere uygulamalı olarak verilmiştir. Gündelik yaşama uygunluk ve ihtiyaca yönelik ders vermek işlevi enstitülerin, köyleri köylünün dilinden konuşarak kalkındırmak amacının uygulamaya yansımış halidir (Makal, 1997). Bu nedenle uygulamalı derslere ve ders içeriklerinin gündelik yaşama yönelik olmasına çok özen gösterilmiştir. Enstitülerin amaçları ve bu amaçlara uygun işleyiş daha kapsamlı bir biçimde ifade edilecek olursa; köye çağdaş insan yetiştirmek, yetiştirilecek bu insan profili aracılığıyla farklı bir öğrenim kültürü yaratmak, tarımı eğitim ile daha nitelikli hale getirmek, okur yazar nüfusla birlikte bilinçli insan sayısını artırmak, bilinçlenme yoluyla ekonomik, kültürel ve sosyal açıdan gelişkin bir köylü profili ortaya çıkarmak amaçları ekseninde uygulamaya dayalı, günlük hayata hitap eden, cinsiyet ayırmadan her dersi işleyen bir eğitim yaklaşımı Köy enstitülerinin amaç ve işleyişini ortaya koyar (Yıldız ve Akandere, 2017).

1. 5. Köy Enstitülerinin Eğitimde Oynadığı Rol

Türk Milli Eğitimi, dünden bugüne bir eğitim sistemi oturtamasa da oldukça sağlam ve net değerler üzerine kurulmuştur. Milli Eğitimin ilk etapta ve en güçlü biçimde yerleştirmek istediği düşünce ulus bilincidir. Bu bilinç düzeyine erişmiş, kültürel kimliğini bilen ve sahip çıkan bireyler yetiştirmek öncelikli amaç edinilmiştir. Milletini; kişisel olarak mutlu, refah düzeyi yüksek ve güçlü olabilmesi için Atatürkçülüğü anlayıp anlatması ve fikren bu vizyona bağlı kalması eğitimin üzerine kurulu olduğu temeldir (Kartal,2008). Bu yaklaşım çerçevesinde en önemli eğitim grubu çocuklardır. Çünkü ancak çocuklarını doğru yetiştiren milletler yarına umutla bakabilirler. Köy Enstitüleri bu bağlamda oldukça önemli bir rol oynamıştır. Milletini genel olarak bilgili olması ve kalkınması gerekmektedir ancak nüfusun neredeyse %80'i köylerde yaşamaktadır. Bu istatistiklerden hareketle hem çocukları hem de halkın genelini aydınlatmanın yolu köylerden geçmektedir (Taşkaya ve Akbaşlı, 2008). Köy Enstitüleri ise köyün ihtiyacına yönelik uygulamalı eğitim vermek, köye

aydın lider profilinde insanlar yetiştirmek ve gündelik hayattan ders içerikleri göstermek gibi amaç ve uygulamalarla eğitimde ulaşılmak istenen hedefe adeta nokta atışı yapan bir işlev görmüştür (Akyüz, 1977). Köy Enstitüleri tamamen gerçekçi bir yaklaşımla halkın içinde bulunduğu durum ve duruma uygun çözümü sağlayabilecek imkanlar göz önünde bulundurularak tasarlandığından çözüm etkinliği çok yüksek olmuştur. Enstitülerin sorunlara nokta atışı işleyişte olmaları, eğitimde sorunları hızlıca çözen, etkinliği çok yüksek ve halkın aydınlanma yolunda ilerlemesi sonuçlarını ortaya koymuştur. Bu yönüyle enstitüler eğitimde tarihi bir rol oynamıştır (Okçabol, 2004).

Köy Enstitülerinden önce köylerin eğitimi ve kalkındırılması için şehirden gelen öğretmenler hem bilmediği bir yaşamın içine düşmesine bağlı olarak etkili olamamışlar hem de çoğu yaşadığı zorluklara dayanamayarak geri dönmüştür. Köy Enstitüleri ise köyün içinden, köy sorunlarını yakından bilen öğretmenlerle köylüyü eğitmek üzere yola çıkmıştır. Bu nedenle köylerde yaşanan sorunları çözecek eğitimler vermiştir. Köy Enstitüleri çözümü gecikmiş bir eğitim sorununda tam etkinlik gösteren tek eğitim kurumu olarak eğitimde kısa sürede ilerlenmesini sağlamışlardır (Aysal, 2005). Köylerin geri kalmasına neden olan en kritik durumlardan biri hemen her alanda köylerin gelişmemiş olmasıdır. Yine enstitüler bu soruna çözüm önerisi olarak köyün ihtiyacı olan her alanda karma eğitim vererek kadından erkeğine, yaşlısından gencine her alanda kalkınmış köyler yaratmaya çalışmıştır. Amaçları, işleyişi ve kısa sürede ortaya koyduğu sonuçlarla enstitüler eğitim sorununu çözmeye oldukça etkili olmuşlar fakat ömürleri kısa süreli olduğundan kalkınmış köy, aydınlanmış köylü vizyonuna ulaşamamışlardır. Yine de enstitüler faaliyet gösterdikleri kısa yıllar içerisinde ülkeye şair, yazar, eğitilmiş insan, çeşitli meslek mensubu kazandırmış ve köylerdeki tarım, hayvancılık gibi işlere bilimsel bir etki ederek kısmi ilerleme sağlamıştır (Şeren, 2008).

Enstitüler, bulaşıcı ve salgın hastalıklarla mücadele etme ve ilkel yöntemlerle yaşama sorunlarına kısa sürede etkili çözümler üretmişlerdir. Enstitülerde gösterilen sağlık dersleri ile bulaşıcı ve salgın hastalıklardan nasıl korunulacağı, bu hastalıklarla nasıl mücadele edileceği halka öğretilmiştir. Modern tarım yöntemleri halka tanıtılmış, bu yöntemlerin gerektirdiği makine ve teçhizatların kullanımı öğretilmiştir. Köylünün gündelik yaşamına etki eden tüm faktörler belirlenmiş ve ders içerikleri bu yönde

oluşturulmuştur. Köy için aydın yetiştirme ve bu aydınlar ile köyleri kalkındırma fikri oldukça etkili sonuçlar üreterek enstitülerin eğitimde önemli bir rol oynamasını sağlamıştır (Kaplan, 2002).

Cumhuriyet genç ve aydın bir kitle tarafından rejim olarak benimsenmiş ve bu kitlece sahiplenilmiş bir yönetim biçimidir. Tüm halkın cumhuriyet ve demokrasi bilincine erişmesi topluca bir kültürel aydınlanmayı gerektirmiştir. Enstitülerin bu konuda da sahip olduğu köklü amaçları olmuştur. Ancak ne var ki bir toplumun düşünme biçimi, sorgulama yeteneği, değerlerini yenilemesi ve köhne olanlarından kurtulması gibi reformist hareketler yüzyıllar alan gelişmelerdir. Örneğin Avrupa halkları Orta Çağ gibi bir girdabı atlattıktan sonra Yeni Çağda toplumsal bir aydınlanma yaşamaya başlamıştır. 1400'lü yıllardan 1800'lü yıllara değin yaşanan bir tabandan tavana toplumsal değişim şimdiki Avrupa toplumlarını yaratmıştır (Koçer, 1974).

Köylerde yaratılmak istenen benzer bir aydınlanma hareketi ise Köy Enstitülerinin tek başına elde edebileceği bir sonuç değildir. Ancak enstitüler bu kalkınma ve aydınlanma hareketinin temelini atma, yön gösterme ve sistem oluşturma konusunda çok etkili kurumlar olmuşlardır. Yine kısa ömürlü olmalarına bağlı olarak bu amaçlarına yönelik çıktıkları çok olumlu değildir. Aydınlanma kültürel ve fikri bir alt yapı ile mümkündür ve Köy Enstitüleri de eğitimde bu rolü yerine getirecek kurumlardır ancak rollerini tamamlayacak kadar zaman tanınmadan bu kurumlar kapatılmışlardır (Ortaş, 2005).

Türkiye'nin çeşitli bölge ve şehirlerinde kurulan 21 Köy Enstitüsü, 1948-1953 yılları arasında toplam 17.341 öğretmen yetiştirmiştir. 1.398 tanesi kadın, 15.94 kadarı erkek olan bu öğretmenler, yurdun çeşitli yerlerinde köylerin aydınlanması ve kalkındırılması konusunda önemli bir görev üstlenmişlerdir (Güvercin, Aksu ve Arda, 2004). Köy Enstitüleri amaçları, ideolojik yaklaşımı, gerçekçi bir perspektiften ürettiği çözümleri, ortaya koyduğu sonuçlar ile etkinliği çok yüksek ve nitelikli eğitim kurumları olmuşlardır. Bu nedenle enstitülerin kapatılması gerek o günün şartlarında gerekse bugün oldukça tartışmalı konulardandır. Bu denli etkili, kendine özgü çözüm önerileri taşıyan ve çok kısa sürede büyük etkinlik göstermiş bir eğitim kurumunun kapatılma gerekçelerinin de aynı derecede etkili olması beklenirken

kapatılmasına çok açıklayıcı bir neden dahi gösterilememesine bağlı olarak Enstitüler tartışmalı eğitim uygulaması olarak Türk eğitim tarihine geçmiştir.

1. 6. Köy Enstitülerinin Sonuçları ve Kapanışı

Köy Enstitülerinin etkinlikleri o kadar gözle görülür olmuştur ki kapanmaları büyük bir tartışmanın fitilini ateşlemiştir. Enstitüler kapanana kadar yaklaşık 17 000 öğretmen ve 7 300 sağlık memuru yetiştirmiştir. 1941-1942 öğretim yılından 1951-1952 öğretim yılına kadar köylerde görev yapan öğretmen sayısında %188,5, köylerdeki okul sayısında %226,6, öğrenci sayısında ise %175,4 artma ortaya çıkmıştır. Bu kurumun eğitim sistemine en önemli katkısı ise kuram ile uygulamayı birleştirmesi olmuştur. Araştırma, deney ve gözlem temelinde işlenen dersler kitabı bilgiye nazaran çok belirgin bir öğrenme farkı yaratmıştır. Belirgin eğitim göstergelerinin yanında deney, gözlem ve araştırma temelli öğrenme, genel düşünme biçimine de büyük katkılarda bulunmuştur. Bununla birlikte köylünün eğitimini köyün içinden insanlarla çözmek fikrinin sonucu olarak en küçük köylerde bile eğitim mümkün kılınmıştır (Akar, 2011).

Kısıtlı şartlar altında ülkeyi kırsaldan başlayarak tamamıyla kalkındırma amacı ve bu amaç doğrultusunda bulunan özgün çözümler, atılan adımlar ve elde edilen müspet sonuçlar her çevrede aynı pozitiflikle yorumlanmamıştır. Köy Enstitülerinin sahip olduğu bölgeye özgü farklı nitelikler, ayırım iddialarını gündeme getirmiştir. Bununla birlikte enstitülerin öğrenci olarak yalnızca köy çocuklarını seçmesi ve mezun olan öğretmenlerin de yine köylerde görev almaları kentli ve köylü ayrımı yapıldığı ve halkın sınıflara ayrıldığı söylemlerine neden olmuştur. Anayasanın Halkçılık ilkesi dayanak gösterilerek ortaya atılan bu iddialarda halkı ayrıştırmanın anayasaya aykırı olduğu dile getirilmiştir (Devlet İstatistik Enstitüsü, 1973). Köylü ve kentli arasındaki farklı sorunların etkili çözülmesi adına enstitülere eklenen farklı sorun çözme yeteneklerinin ne derece kritik bir işlev olduğu görülmemiş, iki kesim arasındaki sorunların kaynağı, kaynağa yönelik çözüm ve uygulama sistemi bulmak adına yıllarca gösterilen çabalar yok sayılmış ve ayırım yorumları dalga dalga yurdun çevresini sarmıştır. Köy Enstitülerini etkili kılan en temel yeteneği, takdir edilmek yerine belli kesimlerce işlevine çok aykırı söylemlere maruz bırakılmıştır.

Köy Enstitülerinde öğrenciler, eğitim almakla birlikte temizlik, bakım gibi enstitünün çeşitli işlerinde de görev almışlardır. Öğrencilerin eğitim görevleriyle

yerine getirdikleri bu sorumlulukların da esasen sosyal öğrenme ve eğitim niteliği taşıdığı belli çevrelerce görülememiş ve bu uygulamalar komünist rejimlere benzetilmiştir. Milliyetçilik ilkesi dayanak gösterilerek komünist rejimlere yönelik sempati yaratan bu uygulamaların anayasaya aykırı olduğu iddia edilmiştir (Öztürk, 1961). Özellikle tutucu ve gelenekçi halk kesimi karma eğitimi Türk töresine uygun görmemiş ve toplumun ahlakının bozulduğu yönündeki söylemler Köy Enstitülerine bir darbe daha indirmiştir. Enstitü binaları tek tip olacak biçimde yurdun uzak yerlerine inşa edilmiştir. Uzak coğrafyalara inşa edilen binaların köylere ağır yapım ve ulaşım maliyeti getirdiği fikri ortaya atılmıştır (Tonguç, 1947).

Köylerin eksik ve geri kaldığı sorunlara yönelik enstitülere eklenen ne kadar özel donanım varsa hepsi tek tek eleştirilmiştir. Enstitüler Arap kültürünün etkisiyle yapılan cinsiyetçi yaklaşımları kırmak adına karma eğitim vermiştir. Köylerin en büyük sorunlarından biri kadının gelişmemesi olduğundan enstitüler özellikle karma eğitimi tercih eden kurumlardır. Binalar uzak köylerdeki çünkü nüfusun neredeyse tamamı köylerde yaşamaktadır ve köyler coğrafi konum olarak birbirine uzak yerlerdir. Enstitüler aracılığıyla en uzaktaki köy için bile eğitimin ulaşılabilir olması sağlanmıştır. Öğrenciler özellikle köylerden seçilmiş ve öğretmenler de köylere göreve gönderilmiştir. Çünkü bu kurumların amacı köylünün sorununu kendi dilinden konuşarak çözmektir. Çocuklar, derslerde gördükleri öğretim yanında enstitünün işlerini yapmakla da görevlendirilmiştir. Çünkü sorumluluk almak, bir kurumu benimsemek, takım ruhuyla çalışmak gibi yeteneklerin kazanılması da eğitimin bir parçasıdır. Özet olarak enstitülerin sorunlara özgü sahip olduğu tüm donanım ve yetenek türlü gerekçelerle eleştirilmiştir. Köylünün içinde bulunduğu durum dikkate alındığında cehaletin aydınlanmaya direnç göstermesi, beklenen ve doğal bir sonuçtur. Ancak ne yazık ki eleştirilerin siyasi ve ideolojik boyut kazanması enstitülerin sarsıntıları aşmasına imkan tanımamıştır (TBMM, ZC, 1.Dönem, 3. Toplantı, C, 188:5).

Enstitülerin eleştirildiği bir diğer husus yine siyasi ve ideolojik açıdan yapılan bir değerlendirmedir. Sağ-sol olaylarının özellikle üniversitelerde yoğun olması enstitüler aracılığıyla ideolojik akımların köylere bulaştırılacağı endişesi yaratmıştır. Enstitülerin verdiği üretici ve uygulamalı eğitimler, geleneğe uygun görülmemiştir. Enstitülerin etkinlik gösterdikleri yıllar II. Dünya Savaşı yıllarıdır ve genel itibarıyla

tüm dünyanın çok zor zamanlar yaşadığı dönemlerdir. Köy Enstitüleri toplum nezdinde o derece irrite kurumlara dönüşmüştür ki dünya genelinde yaşanan savaşlar dönemi, kıtlık, yoksulluk, salgın hastalıklar, krizler ve ekonomik sıkıntılardan kaynaklı sorunlar bile eğitim sisteminin yanlış ve başarısız olmasına yorulmuştur (İlbaş, 1962). Tüm bu değerlendirmeleri ve eleştirileri yapanlar, ortaya atanlar ve yayanlar ne yazık ki köy halkının kendisi değil, Köy Enstitülerinin en baştan beri açılmasına karşı olan köy ağaları, klasik eğitim anlayışına sahip kesim ve onların meclisteki uzantılarıdır. İkinci Eğitim Şûrası'nda gündeme gelen eleştiriler ve bu eleştirileri yapanlar incelenecek olursa görülür ki altı boş eleştirileri yapanlar enstitüleri yakından tanımayan, ön yargılı ve mutaassıp kesimden kimselerdir (Çavdar, 1999).

Enstitüler çok sert ve asılsız biçimde eleştirilmekle birlikte bu eleştirilerin sistematik bir yıpratma ve yıldırma olduğunun anlaşılması da güç değildir. Köy Enstitülerine yöneltilen eleştiriler, toplumun belli kesimlerinden gelen ve daha ziyade kişisel çıkarlarını düşünen odaklardan gelmektedir. Bu odaklara daha yakından bakılacak olursa; en baştan beri enstitülere karşı çıkan gruplardan biri Klasik Eğitim Yaklaşımı savunucularıdır. Bu kesim, enstitülerin eğitimin temel düşüncesine uymayan yaklaşımlar içerdiğini iddia ederek modern bir eğitim fikrine karşı olmuşlardır. Bir diğer grup ise mutaassıp yurt insanıdır. Bilim, gelişme, yenilenme, modernite gibi kavramların din, ahlak, kültür ve geleneği yok edeceği endişesi taşıyan ve aydınlanmanın önünde bir set gibi duran bu kesim de tıpkı klasik eğitimciler gibi enstitüleri en baştan beri onaylamamıştır (Balcı, 1993). Bir diğer ve belki de enstitülerin kapanmasında en müspet etkiyi eden kesim ise köy ağalarıdır. Köy ağaları o dönemlerde kırsal nüfusun emeğini sömürerek geçimini sağlayan varlıklı kimselerdir. Aynı zamanda köyün idari amiri gibi hareket eden ve güç kaynağını genellikle gelenekten alan bu kişiler, köy insanının eğitildiğinde gözünün açılacağını ve ağalık düzeninin son bulacağını düşünmüşlerdir. Köy ağalarının bu bencil perspektifi köylü nezdinde reddedilmek yerine biat kültürünün etkisiyle kabul görmüştür (Gedikoğlu, 1971). Türkiye Cumhuriyeti'nde kuruluştan bugüne değin köy ağaları ve devamı niteliğindeki toplumsal yapılar, her zaman gelişme ve kalkınmaya kişisel çıkarları sebebiyle engel olan faktörlerdir. Zaman içerisinde de görülmüştür ki pek çok aydınlanma ve bilinçlenme girişimi bu kesimin etkisiyle sekteye uğramıştır. Anadolu, kültürel alt yapısı gereği birçok farklı toplumsal kesimi

iç içe bulunduran bir coğrafyadır. Ancak ne yazık ki toplumun bilinçlenmesi hususunda muhalif kesimler içinde en etkili olanı köy ağaları ve biçim değiştirerek varlığını sürdüren bu yapıdır (Çavdar, 1999).

Köy ağaları, klasik eğitimciler ve mutaassıp kesim üçgeninde kalan Köy Enstitüleri idealizmi yalnız kalarak çok kan kaybetmiş ve sonunda yenik düşmüştür. Belli bir toplumsal kesim, bu tür eleştirilerin etkin enstitü sistemini bozmaya yönelik kasıtlı çabalar olduğunu savunmuştur. Ancak karma eğitimin toplumun ahlakını bozduğunu düşünen toplumsal kesim o denli kalabalıktır ki eleştirilerin önüne geçilememiştir. Ayrıca belli ilkeler çerçevesinde yapılan eleştirilerin özünde ise tüm ilkelere eşit yaklaşılması yerine Milliyetçilik ilkesine yoğunlaşılması gerektiğini düşünen toplumsal kesimin baskıları bulunmaktadır (İnan, 1977).

Toplumun enstitülere yönelttiği eleştirilerin kökünde halkın kendi değerlemeleri yerine belli toplumsal grupların ve siyasi çevrelerin kişisel çıkarlarının olması, Türkiye'nin Köy Enstitüleri tablosunda en vahim görüntülerden biridir. Enstitülerin karma eğitim yapısı öylesine dayanaksız eleştirilmiştir ki toplumun mutaassıp olan bir kesimi köy kızlarının namussuzlaştığına varan fikirlere kapılmıştır. Mutaassıp kesimin siyasi ve toplumsal yükselişi, enstitülerin düşüşünü hızlandırmıştır. Köy Enstitülerine yönelik eleştiriler, bir süre sonra provokatif ve karalayıcı eylemlere dönüşmüştür. Köy kadınlarının emeğini kullanan ve bu kadınları istedikleri doğrultuda kullanmak isteyen kişiler, “namussuzluk” propagandasının baş aktörleri olmuşlardır. Köy Enstitülerinin laik, bilimsel ve modern uygulamaları kızların kıyafetinden zararlı yayın iddiasına, din dersinin olmayışını dinsizlikle eş tutmaya kadar çok geniş bir yelpazede çarpıtma ve karalamaya maruz kalmıştır. Çıkar tehlikesi hisseden siyasetçiler ile çeşitli çıkar gruplarının başrolde olduğu karalama kampanyaları Köy Enstitülerinin işlevini yerine getirmesine engel olan tepkiler olarak yükselmiştir. Halkın içindeki pek çok karşıt grup, “din elden gidiyor” kampanyasında fikir birliğine vararak güçlerini birleştirmiştir. Sistemli ve kasıtlı karalama ürünü eleştiriler, karşıt siyasetçiler aracılığıyla Çankaya'ya kadar taşınmıştır. Enstitülere karşı yükselen bu karşıt sesler artık kapanma laflarını telaffuz eder hale gelmişlerdir. Dönemin içinde bulunduğu şartlar da karşıt grubu besler nitelikte olduğundan enstitüler eleştirilere rağmen işleyişini sürdürseler de tökezler hale gelmişlerdir (TBMM, ZC, 1. Dönem, 3. Toplantı, c.188:5).

II. Dünya Savaşı, ülkede denenen demokratik düzen alıştırmalarıyla CHP'nin zayıflaması, çıkar derdindeki büyük grupların işine yaramıştır. Ülkenin o dönem içerisinde bulunduğu demokratik siyasi hayat, çok partili dönem denemeleri enstitülerin aleyhinde işlemiştir. Atatürk döneminden itibaren çok partili yaşam denemeleri demokratik ve özgürlükçü yaşamı yaygınlaştırmak ve cumhuriyet rejimini kuvvetlendirmek yerine genelde CHP ve Atatürk'ü zayıflatmaya yönelik girişimler şeklinde olmuştur. Bu grup en güncel koz olarak da Köy Enstitülerini görmüş ve enstitüleri hedef tahtasına koymuştur. Dönemin siyasi yöneticisi İnönü, Tonguç'u desteklese de çabaları yeterli gelmemiş ve karşıt sesler artık baskı aracına dönüşmüştür. Karşıt kesimlerin CHP'yi yıpratmak için Köy Enstitülerini kullanmasına ek olarak CHP içinden de cılız olsa da bu harekete destek gelmesi Köy Enstitülerinin sonunu hazırlamıştır (Ergül, 2004). Bu nokta da CHP'nin stratejik hataları da etkili olmuştur. Karşıt seslere enstitüleri desteklemek yerine düzelterceğiz tavrına girilmesi karalamaları püskürtmede stratejik bir hataya neden olmuştur. Beraberinde enstitülerde milliyetçi-komünist, sağcı-solcu ve ilerici-gerici sürtüşmelerinin başlaması ise enstitüleri yok etmeye yönelik kampanyanın son uygulaması olmuş ve komünizm propagandası iddialarına Fevzi Çakmak'ın katılmasına neden olmuştur. Cılız eleştirilerle başlayan karalama çığ gibi büyümüş, Tonguç görevlendirmesi değiştirilerek provoke edilmiş, çok partili dönemle güç kaybeden CHP enstitülere sahip çıkamamış ve 1950'lerde Demokrat Partinin iktidara gelmesiyle enstitüler etkinliğini kaybetmiştir. DP'li Milli Eğitim Bakanı Tefik İleri döneminde kabul edilen 6234 sayılı kanunla Köy Enstitüleri "Çağdaş Okullara" dönüştürülme adı altında kapatılmıştır (Aysal, 2005).

Enstitülerin kapanmasına neden olan başlıca eleştiriler şöyledir (Akdoğan, 2016):

- ✓ Enstitülere alınan ergenlik çağına gelmemiş çocukların amele ve işçi yerine kullanılması,
- ✓ Köy ile şehir arasında ayrımcılık,
- ✓ Kız öğrencilere sarkıntılık yapılması,
- ✓ Komünizm propagandası,
- ✓ Zararlı yayın okutulması,
- ✓ Dinsiz bir gençlik yetiştirme isteği,
- ✓ Öğrencilere yeterli genel kültür öğretilmediği,

- ✓ Sol kesim için Köy Enstitülerinin sosyalizme geçişte ayak bağı olarak görülmesi,
- ✓ Burjuvaziye işgücü yetiştirilmesi.

“Enstitüler; savaş yıllarının getirdiği zorluklar ve bütçe kısıtları, hiçbir yerde uygun okul binasının olmaması ama acilen bina gerekliliği, halkın gelenek ve alışkanlıklarına aşırı bağlı olması ve enstitülerin bunları değiştirmeyi istemesi, zamanın kısıtlı olması ve enstitüleri anlayıp geliştirecek nitelikli insan gücünün olmaması gibi nedenlerden ötürü kapanmıştır.” (Ergül, 2004). 4 Şubat 1954 tarih ve 6234 sayılı kanun ile köy enstitüleri ile öğretmen okulları birleştirilmesi hakkındaki kanun hukuken kabul edilmiştir (BCA-30-1-0-0-90-567-13). Böylece Türk eğitim tarihinde bir dönüm noktası olan köy enstitüleri kapatılmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

PAMUKPINAR KÖY ENSTİTÜSÜ

2. 1. Pamukpınar Köy Enstitüsünün Kuruluşu, Fiziki ve Altyapı Özellikleri

Pamukpınar, Sivas ilinin Yıldızeli ilçesinde bulunan bir bölgenin adıdır. Bu yöreye adını veren Pamukpınar'ın köken olarak nereden geldiğine dair iki ayrı söylenti bulunmaktadır. İlk rivayete göre bölgede bulunan doğal kaynak sularının “hoş içimli kaynak suyu” anlamında pamuk sıfatıyla anılması ve zaman içerisinde yörenin Pamukpınar olarak anılmasıdır. Diğer bir rivayette ise bölgede akan pınarların kireçli sularına bağlı olarak bölgeyi beyaza boyaması ve suyun aktığı yeri pamuk gibi beyaz yapmasından kaynaklı Pamukpınar adının söylendiğidir (Tozlu, 2016). Pamukpınar'ın içinde yer aldığı Yıldızeli ilçesi ise adını, kuzeyinde bulunan Yıldız Dağından almıştır. Sivas'ın 47 km batısında bulunan bu ilçe, 1400 metre rakımı ile İç Anadolu Bölgesinin en yüksek yerleşkelerinden biridir. Toplamda 2645 km² yüzölçümüne sahip olan ilçenin konumu, ulaşım olukça elverişlidir. Yıldızeli, Sivas-Ankara ve Sivas-Tokat yolu üzerinde bulunmakla birlikte Sivas-Samsun demiryolu ulaşım ağına sahiptir (www.yildizeli.gov.tr/cografya, E. T: 24.07.2020). Tüm bu bilgiler Pamukpınar Köy Enstitüsünü değerlendirmede olukça önemlidir. Çünkü enstitünün yer seçiminin özellikle ulaşım elverişli bir konumdan yapılması; diğer illerden misafir edilen öğretmen adayları, enstitüde verilen dersler gibi pek çok kriter bölgenin bahsi geçen özelliklerine göre belirlenmiştir.

Enstitüler, özellikle köylünün tarım ve hayvancılık gibi geçim kaynaklarında ilkel yöntemlerle iş yapılması, gündelik yaşamda ilkel bir durumun geçerli olmasına bağlı olarak yaşanan sorunların çözümü gibi konuları uygulamaya yönelik dersler vererek geliştirmeye çalışmışlardır. Pamukpınar Köy Enstitüsünde işlenen tarım, hayvancılık, sanat, zanaat ve uygulama derslerini anlamak içinse bölgenin coğrafi özelliklerini bilmek kritik önem taşır. Yıldızeli, İç Anadolu Bölgesinin kuzeydoğusunda bulunan engebeli ve yüksek bir arazi olup kuzeyi ve doğusu tamamen dağlıktır. Güneyine

doğru ise dağlar alçalır ve geniş, hafif engebeli araziler meydana gelir arazi yapısı bakımından tarıma elverişli değilken batı kısımlardaki geniş düzlükler bitki örtüsü bakımından zengin ve tarıma elverişli arazilerdir. Yıldızeli ovası ise ortasından geçen bir çaya ev sahipliği yapar. Yazın çayın suları azalır ve yetersiz kalır ancak ovanın sulanabilen kısımlarında patates, şeker pancarı ve ayçiçeği yetiştirilir. Sulanamayan kısımlarda ise tahıl ürünleri yetiştirilmektedir (Apaydın, 2009). Pamukpınar Köy Enstitüsü, bu özelliklerde bir coğrafyaya kurulmuştur. İklimi ise karasal iklim olup yaz mevsiminin süresi kısadır ve kışlar soğuk, sert geçmektedir. Bozkır bitki örtüsüne sahip Yıldızeli, genel olarak tarlalara ev sahipliği yapar, tarla dışında çayır ve otlaklar geniş yer tutar. Yavru beldesi taraflarında ormanlık araziye sahip olan Yıldızeli'nde meşe, ardıç, mazı, çam, gürgen ağaçları bulunur (www.cografya.gen.tr/tr/sivas/ yildizeli.htm. E. T: 24.07.2020).

Pamukpınar Köy Enstitüsü, bu özellikteki bir arazinin batısına doğru konumlandırılmıştır. Aşağıdaki şekilde Pamukpınar Köy Enstitüsünün konumu görölmektedir.

Resim 2. 1. Pamukpınar Köy Enstitüsünün Konumu

Kaynak: <https://www.google.com/haritalar/pamukpınar>, Erişim Tarihi: 23.07.2020.

Yukarıdaki şekilde göröldüğu gibi Pamukpınar Köy Enstitüsü, İç Anadolu Bölgesini birbirine bağlayan şehirlerarası otoyolların kavşağı konumunda bir bölgede kurulmuştur. Bölgedeki mümkün olan tüm alanı kaplaması ve mümkün en çok köye yakın olması amaçlarıyla enstitü bu araziye konumlandırılmıştır. Önce zemin katı

yapılan enstitünün derslik, yemekhane, yatakhane ve lojman binaları henüz tamamlanmamışken açılmıştır. Bu esnada enstitüde okuyan öğrenciler ise Yıldızeli’nde bulunan Cumhuriyet İlkokulu’nun zemin katında kalmışlar, havalar iyileştiği zamanlarda enstitü inşaatına yardım etmişler veya tarlalarda tarım işçisi olarak çalışmışlardır (Çağlayan, 2014). 1940 yılında yasası onaylanarak faaliyete başlayan Köy Enstitüleri, Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel ve İlköğretim Genel Müdürü İsmail Hakkı Tonguç’un önderliğinde Türkiye'nin her yerini kapsayan bir eğitim ağı olarak tasarlanmışlar ve 21 enstitü ile faaliyetlerine başlamışlardır. Köy Enstitüleri, mimari yapılarıyla da oldukça dikkat çekicidir. Bu bağlamda Pamukpınar Köy Enstitüsü de mimari açıdan başarılı bir tasarımın ürünüdür. Köy Enstitülerinin mimarisine önem verildiğinin en büyük göstergesi 12 enstitünün mimari tasarımı için ulusal mimari proje tasarımı yarışması yapılmış olmasıdır. 1941 yılında Ankara Hasanoğlan Köy Enstitüsü için ve 1943 yılında da Sivas Pamukpınar ile Konya İvriz Köy Enstitüleri için ulusal mimari proje tasarımı yarışması düzenlenmiştir. Aydın Ortaklar ve Erzurum Pular Köy Enstitüleri’nin projeleri Mimar Mualla Eyüboğlu tarafından hazırlanmış olup on beş Köy Enstitüsü Yerleşkesi dışında kalan altı Enstitüden üçü, var olan yapı ve yerleşkeleri kullanmıştır (Sallan ve Alican, 2014-2015).

Pamukpınar Köy Enstitüsü, Enstitülerin açılmasından kısa süre önce 1938 yılında istimlak ve inşaat çalışmaları başlatılmıştır. Yıldızeli’nin 5 km kuzeyinde Sivas-Tokat karayolu üzerindeki bu tesis, 1942 yılında Köy Enstitüsü olarak kullanıma başlanmıştır. 1946 yılında enstitülerin dönüştürülmesinden sonra Pamukpınar da 1952 senesinde Erkek İlköğretmen Okulu’na dönüştürülmüştür. Bu dönüşümden önceki 11 yıllık serüveninde Pamukpınar Köy Enstitüsü hayal edilebilecek olanın çok ötesinde etkinlik göstermiş ve Niyazi Ünsal, Emin Özdemir, Mustafa Uçar gibi çok büyük öğretmen ve akademisyenleri vatana kazandırmıştır (Ergün, 2018).

2. 2. Öğrenci Alımı ve Öğrenci Özellikleri

Köy Enstitüleri, nüfusun büyük çoğunluğunu bünyesinde barındıran köyleri içerden canlandırmak, köylünün cehalet sorununa kendi dillerinden çözüm bulmak, köyleri aydınlatmak ve kalkındırmak amaçları doğrultusunda İsmail Hakkı Tonguç tarafından tasarlanıp hayata geçirilen kendine özgü eğitim kurumlarıdır. Dönemin şartları ve toplumun içinde bulunduğu özel kriterler baz alınarak geliştirilmiş eğitim

yapılarıdır. Bu nedenle kısa sürede büyük etkinlik göstermiş kurumlardır. Tarım, hayvancılık gibi köylünün günlük hayatına ve yaşam şekline yönelik ve bu konularda onların sorunlarını çözecek, onları daha iyi yaşam standartlarına eriştirecek ders içerikleri gösterilmiştir. Enstitüler her yönüyle oldukça idealist oluşturulmuş başarılı kurumlardır (Yücel, 1947).

Köy Enstitülerine açıldıkları andan itibaren, köylü öğrencilerin alımı yapılmıştır. İlk zamanlar, beş sınıflı köy ilkokullarından mezun olan köylü çocukların alınmaları planlanmışken, Köy Enstitülerinin sayılarının ve öğrenci taleplerinin artması neticesi, üç sınıflı öğretmenli köy okullarını ve dört sınıflı köy okullarını bitirmiş köy çocukları da alınmıştır (Şeren, 2008). 3803 Sayılı Köy Enstitüleri Kanununun 3. maddesinde enstitüye alınacak öğrencilerle ilgili olarak şöyle denilmektedir. “Enstitülere tam devreli köy ilkokullarını bitirmiş sıhhatli ve musteid köylü çocukları seçilerek alınırlar.” Köy Enstitülerine öğrenci seçiminde ise, bazı kriterler konulmuş ve bu kriterlere uyanlar enstitülere öğrenci olarak alınmıştır. Bu özellikler şöyle sıralanabilir (Gedikoğlu, 1971):

- ✓ Köylü çocuğu olmak,
- ✓ Sağlıklı ve sağlam olmak,
- ✓ Zeki ve çalışkan olmak,
- ✓ Kendi yaşlarına göre, bilgili ve başarı düzeyi daha iyi olmaktır.

Aranan bu ana niteliklere göre, seçimlerin isabetli olabilmesi için “öğrenci seçim fişi” düzenlenmiş ve seçim fişindeki esaslara göre seçimleri yapılmıştır. Bu bağlamda, 700 dönümlük bir arazi üzerine kurulan Pamukpınar Köy Enstitüsü, Sivas ili ile birlikte civar illerin köylerinden ilkokulu bitirmiş öğrencilerin toplanmasıyla 1. sınıfları oluşturarak 1941 senesinde 180 öğrencisi ile eğitim ve öğretime başlamıştır. (Göztepe, 2017). İstimlak işlemleri 1938 yılında yapılan Pamukpınar Köy Enstitüsünün 700 dönümlük arazisi içinde 400 dönümlük ekim ve işleme arazisi bulunurken, yerleşke içerisinde spor alanlarının ayrılmış olması dikkat çekicidir. Civar illerin köyleri ile Sivas köylerinden getirilen öğrenciler ile birinci sınıflar oluşturulurken öğretmen Ömer Yurdagül’ün rehberliğinde Akçadağ Köy Enstitüsü’nde okuyan Sivas, Tokat ve Erzincanlı öğrenciler Pamukpınar’a getirilerek iki ve üçüncü sınıflar oluşturulmuştur. 1941 senesinde Pamukpınar Köy Enstitüsü,

okul müdürü Ethem Salmangil, bir müdür yardımcısı ve üç öğretmen ile öğrencilerin eğitiminde görev almışlardır (Altunya, 2014-2015).

Resim 2.2. Pamukpınar Köy Enstitüsü İnşaatına Yardım Eden Öğrenciler

Kaynak: Hasan Göztepe, Pamukpınar Yolcuları, Ubuntu Yayınları, Ankara, 2017.

Pamukpınar Köy Enstitüsü kuruluşunun ikinci yılı olan 1942 senesinden başlayarak eğitim öğretimin yanında eğitmen de yetiştirmeye başlamıştır. Okuma yazma bilen ve askerliğini yapmış erkekler enstitüye alınarak nisan ile ekim ayları arasında enstitüde öğretmenlik eğitime tabi tutulmuşlardır. Kısıtlı sürede de olsa eğitim alan bu kişiler, köylere eğitmen olarak gönderilmişlerdir. Aynı zamanda nisan ile ekim ayları içerisinde eğitime devam eden bu gençler enstitünün inşaatında da yapım ve bakım işlerine yardım etmişlerdir. Oldukça zorlu şartlarda ve kısa süreli eğitim almış olsalar da bu gençler Türkiye kırsalının kalkınmasında büyük bir rol oynamış ve kalkınmalarına büyük katkılar sağlamışlardır. Okur yazar ve askerlik vazifesini yerine getirmiş gençleri nisan ile ekim ayları arasında eğitime tabi tutarak eğitmen olarak köylere gönderme uygulaması 1948 yılına kadar devam etmiştir (Örnek, 2015). Hatırlanacağı gibi enstitüler, Hasan Ali Yücel'in Milli Eğitim Bakanlığında ayrıldığı yıl olan 1946 senesine kadar aktif biçimde faaliyetlerini sürdürmüşlerdir. Hasan Ali Yücel'den sonra göreve gelen Reşat Şemsettin Sirer, zamanında enstitüler Köy Öğretmen Okullarına dönüştürülerek 1954 senesinde de tamamen kapatılmıştır. Bahsi geçen bilgidен anlaşılıyor ki Pamukpınar Köy Enstitüsü, enstitülerin

faaliyetlerini aktif biçimde yerine getirdiği döneme kadar kısa süreli eğitim yetiştirme uygulamasını sürdürmüştür.

2. 3. Öğrenci İhtiyaçlarının Karşılanması

Pamukpınar Köy enstitüsü 1941 yılı itibariyle eğitim öğretim vermeye başlamış, resmi olarak 1942 yılında kurulmuştur. Pamukpınar Köy Enstitüsü'nde okuyan Sivas, Tokat ve Erzincanlı öğrenciler geldikleri köyler itibariyle ve dönemin içinde bulunulan koşulları sebebiyle hem okul araç gereçlerini hem de kendi fizyolojik ihtiyaçlarını karşılayacak durumda değildiler. Enstitüdeki Öğrencilerin İhtiyaçları yöre halkının da durumu iyi olmadığı için çoğu zaman devlet tarafından karşılanmıştır. Bu bağlamda, Milli Eğitim Bakanlığının 19/07/1948 tarihli ve 63/17237 sayılı yazısı ve Maliye Bakanlığının 28/07/1948 Tarihli 112237-23/1075 sayılı mütealası üzerine Yıldızeli /Pamukpınar köy enstitülü öğrencilerin ihtiyacı olan postallara ait ihale kabul edilmiş ve öğrencilerin postal ihtiyacı karşılanmıştır (BCA-30-18-1-2-117-54-4). Enstitünün 1953 yılı mali ihtiyaçları dahilinde satın alınan 38 kalem malzemeye ait ihale geçerli sayılmış ve kalem ihtiyaçları karşılanmıştır (BCA-30-18-1-2-134-110-10). Pamukpınar Köy Enstitüsü tıpkı diğer enstitülerde olduğu gibi her türlü yoksulluk ve imkansızlıklar içinde eğitim ve öğretim çalışmalarına devam etmiş ve modern Türkiye'nin oluşumuna ciddi katkılar sağlamıştır.

2. 4. İdare Yapısı ve Öğretmen Kadrosu

Enstitüler, sosyal, toplumsal, eğitsel ve gündelik yaşam gibi her konuda köylüyü bilinçlendirmek ve kalkındırmak amacı taşıdığından ders idari kadrosu da bunları karşılayacak şekilde özellikli oluşturulmuştur. Enstitüler 1940-1954 seneleri arasında toplam 14 yıl faaliyet göstermiş olmalarına rağmen çok kısa zamanda çok etkili sonuçlar ortaya koymuşlardır. Ne var ki gerçekçi bir çözüm yaklaşımının ürünü olan bu idealist kurumlar, çoğunluğu cahil kalmış bir halkın ve cehaleti kişisel çıkarının besleyicisi olarak gören siyasetçi bir kesimin büyük tepkisine maruz kalmış, enstitülerin kapanma söylemleri ortaya çıkmış ve enstitüler 1954 yılında kapatılmıştır (TBMM, ZC,1. Dönem, 3.Birleşim, C. 188, s.6).

Tablo 2. 4. Pamukpınar Köy Enstitüsünde Görev Yapmış Olan Müdürler

Adı-Soyadı	Görev Yılı
------------	------------

1. Ethem Salmangil	1941-1943
2. Şinasi Tamer	1943-1947
3. Ahmet Öner Türk	1947-1948
4. Sami Avlaç	1948-1950
5. Hüseyin Civan oğlu	1950-1952

Kaynak: Hasan Göztepe, Pamukpınar Yolcuları, Ubumtu Yayınları, 2. Basım Ankara, 2020, 22.

Yukarıdaki tabloda Pamukpınar Köy Enstitüsünün açılışından kapanışına kadar başında bulunan yöneticileri görünmektedir. Pamukpınar tesisi enstitü kapandıktan sonra da her zaman okul olarak kullanılmıştır. Ancak yıllar içerisinde tesisi kullanan okulların türleri değişiklik göstermiştir. Pamukpınar Köy Enstitüsünün ilk müdür Ethem Salmangil olup kapanışına kadar beş yönetici görmüştür ve son enstitü müdürü ise Hüseyin Civan oğlu'dur.

Pamukpınar Köy Enstitüsü 1942-1954 yılları arası Öğretmen Kadrosu ile ilgili belgelerin yetersizliği sebebiyle ilk kurucu kadro hakkında bilgi olmasa da enstitüden mezun olan öğretmenlerin anılarından Pamukpınar Köy Enstitüsünde kimlerin görev aldığına dair bazı bilgiler bulunmaktadır. Bu çerçevede 1944-1948 yılları arasında görev alan idare kadrosu şu isimlerden oluşmaktadır (Göztepe, 2020):

Tablo 2. 5. Pamukpınar Köy Enstitüsünde 1944-1948 Yılları Arasında Görev Yapmış Olan İdare Kadrosu

Şinasi Tamer	Müdür
Ahmet Öner Türk	İkinci Müdür
Osman Yalçın	Müdür Yardımcısı
Halis Tüzü ngü ç	Eğitim Şefi
Ömer Yurdakul	Öğretmen
Süleyman Bumin	Öğretmen
Ali Atalay	Öğretmen
Mehmet Batuhan	Öğretmen
Hadi Sünnetçioğlu	Öğretmen
Fehmi Güneri	Öğretmen
Meliha Bumin	Öğretmen
Selehattin Tunç	Öğretmen
Lütfi Dündar	Öğretmen

Nazmi Kurt	Öğretmen
Rezzan Yalçın	Öğretmen
Muharrem Teoman	Öğretmen
Gülüzar Hopa	Öğretmen
İsmail Çip	Öğretmen
Tarihçi Hakkı	Öğretmen
Mehmet Tüfekçi	Öğretmen
Nevzat Ayhan	Öğretmen

Tablo 2. 6. Pamukpınar Erkek Öğretmen Okulunda 1966-1972 Yılları Arasında Görev Yapmış Olan Öğretmenler

Adı Soyadı	Branşı
Ahmet Tüfekçi	Fen Bilgisi Öğretmeni
Adil Tekin	Din Dersi
Ali Şenol	Türkçe Öğretmeni
Abdullah Hacıömeroğlu	Tarım Dersi Öğretmeni
Ali Demiral	Müzik Öğretmeni
Atilla Topçuoğlu	Fizik Öğretmeni
Ayten Pire	Resim İş
Bekir Gençoğuz	Tarım Dersi Öğretmeni
Betül Başarır	Müzik Öğretmeni
Ceyhan Murathan	Resim İş
Çağlar Türker	Müzik Öğretmeni
Doğan Özgüzel	Fransızca Öğretmeni
Ebubekir Saraçoğlu	Tarım Dersi Öğretmeni
Emin Gürses	Fizik Öğretmeni
Ertekin Gülşen	Tarih Öğretmeni
Ertan Engin Çoksu	Beden Eğitimi
Ekrem Günay	Beden Eğitimi
Fatma Ayla İşgüder	Matematik Öğretmeni

Fatma Yel	Resim İş
Fahrettin Dede	Fen Bilgisi
Gülten Sönmez	Türkçe Öğretmeni
Güngör Sakallı	-
Gözün İskilipli Şahin	-
Halil Şedele	Psikoloji Öğretmeni
Hüseyin Tankuş	Sosyal Bilgiler
Hikmet Doğruak	Matematik Öğretmeni
Hurşit Korkmaz	Psikoloji Öğretmeni
Hikmet Beklim- Yüzbaşı	Milli Güvenlik
Kinaye Uzunçay	Psikoloji Öğretmeni
Mübeccel Bakmürza	Resim-İş
Mahmut Çilingir	Fen Bilgisi
Mehmet Şahin	Matematik Öğretmeni
Mehmet Yavuz	Tarım Öğretmeni
Mihrican Gülşen	Türkçe Öğretmeni
Muharrem Pire	Resim-İş
Mustafa Kara	Edebiyat Öğretmeni
Necdet Kanal	Beden Eğitimi
Nedim Efe	Fen Bilgisi
Nazım Özer	Meslek Dersleri
Niyazi Balcı	Fizik Öğretmeni
Nihal Çilingir	Fizik Öğretmeni
Nurdan Türker	Müzik Öğretmeni
Osman Keklik	Sosyal Bilgiler
Ömer Yurdağül	Efsanevi Tarım Öğretmeni
Öznur Erbay	Sosyal Bilgiler Öğretmeni
Remziye Çoğuoğlu	Resim İş
Sehavet Önsoy	Kimya Öğretmeni
Selim Çayırılı	Coğrafya Öğretmeni

Selmiye Şedele	Türkçe Öğretmeni
Serpil Tankuş	Sosyal Bilgiler
Şaban Daşçı	Resim-İş
Şeküre Doğruak	Türkçe Öğretmeni
Turgut Ertaş	Müzik Öğretmeni
Turgut Özer	Fizik Öğretmeni
Veli Yel	Edebiyat Öğretmeni

Kaynak: Hasan Göztepe, Pamukpınar Yolcuları, Ubumtu Yayınları, 2. Basım Ankara, 2020, 23.

Pamukpınar Köy Enstitüsü, köy enstitülerinin kapanmasına ve dönüştürülmesine paralel olarak 1952 yılında kapatılmıştır. Tesis, öğrenim süresi 6 yıla çıkarılarak Pamukpınar Yatılı Erkek Öğretmen Okuluna dönüştürülmüş ve faaliyetlerine bu kapsamda devam etmiştir. 1952 senesinden 1976 senesine kadar erkek öğretmen yetiştiren eski Pamukpınar Köy Enstitüsü binası, 1976 senesinde ise Öğretmen Lisesine dönüştürülmüştür. 1976 yılından sonra 12 yıl da Öğretmen Lisesi olarak hizmet veren Pamukpınar, 1988 yılına gelindiğinde bünyesine bir Güreş Okulu dahil etmiştir. 1941 senesinde öğretmen yetiştirmek ve köyleri kalkındırmak için açılan Pamukpınar Köy Enstitüsü 1952 yılında dönüştürülse de 1941 yılından 1988 yılına kadar öğretmen yetiştiren bir kurum niteliği taşımaya devam etmiştir. 1988 yılından 1990 yılına kadar çift okullu bir eğitim-öğretim sürdürüldükten sonra 1990 senesinde tesis, Pamukpınar Anadolu Öğretmen Lisesine dönüştürülmüştür. 7 yıl Anadolu Öğretmen Lisesi olarak hizmet veren tesis, 1997 senesinde Yatılı İlköğretim Bölge Okuluna (YİBO) dönüştürülmüş ve sonrasında ise 2014 yılında Yatılı Bölge Ortaokuluna dönüştürülerek faaliyetlerine devam etmektedir (<http://ogm.meb.gov.tr/yuz-tarihi-lise/1942-Pamukpınar-Anadolu-Lisesi/html> E. T: 01.08.2020.) Enstitüler, Türkiye halkı için kaçırılmış çok büyük bir eğitim ve kalkınma projesidir. Ne yazık ki toplumun realitesi olan belli dinamikler, enstitüleri, yüzyılın idealist toplumcu projesini köhne çarklarında öğütülmüştür. Pamukpınar Köy Enstitüsünün açılışından itibaren günümüze değin yaşadığı kullanım amacındaki değişim, Türkiye'nin eğitim sistemi konusundaki başarısızlığını ispat eder durumdadır. 1941 yılından 2014 yılına kadar Pamukpınar Köy Enstitüsü tesisinin 73 senede 6 kere kullanım amacının değişmiş olması eğitim sisteminde de bir bu kadar değişiklik yapıldığını göstermektedir. Şu durumda ortalama 12 yılda bir eğitimde yeni bir

sistem denenmiş olmaktadır ki bu rakam oldukça kötü bir tabloyu işaret etmektedir. Bir çocuk, bugünün şartlarında yüksek öğrenime başlayacak niteliğe 12 yıl okuyarak gelmektedir. Ortalama olarak hesaplanan bu veriye göre düşünülürse; eğitime yeni başlayan her kuşakta bir eğitim sistemi değişmiştir. Bu çalışmanın konusu olmadığı için eğitim sisteminin sık değişmesi, bir sistem oturtulamaması gibi durumların ülkenin bekası ve gelecek nesillerin sağlıklı yetişmesi bakımından olumsuz olduğu söylenerek konunun değerlendirilmesi başka çalışmalara bırakılmaktadır.

Pamukpınar Köy Enstitüsü, 1941 yılında açılarak eğitim-öğretim hayatına başlamış, 1952 yılında Yatılı Erkek Öğretmen Okuluna dönüştürülerek kapatılmıştır. Aktif etkinlik gösterdiği 11 sene içerisinde Pamukpınar Köy Enstitüsü, 4000'e yakın öğretmen yetiştirerek yurdun farklı yerlerine göndermiş ve halkın kalkınmasında aktif rol oynamıştır. Sivas ve civar illerden gelen öğrencileriyle yalnızca Sivas iline katkı sağlamayıp civar bölgelerin de kalkınmasına ışık tutmuş olan bu enstitü, yurdun dört bir yanına yayılan etkiler üretmiştir (Saban, Yüce, Tüter vd, 2017). Çalışmanın ilerleyen bölümlerinde ele alındığı üzere Pamukpınar Köy Enstitüsünden mezun olan pek çok öğretmen sonrasında Sivas iline değil yurdun farklı yerlerinde görev yapmışlardır. Bununla birlikte Pamukpınar Köy Enstitüsünden mezun, Sivas ve civar illerden olmayıp öğretmen olan veya enstitüyü bitirmiş fakat başka meslek gruplarında başarılı olan mezunların sayısı da az değildir. Pamukpınar Köy Enstitüsü, 11 yıl gibi çok kısa bir süre faaliyet göstermiş olsa da memlekete çok başarılı öğretmenler, şairler, edebiyatçılar ve daha pek çok farklı meslek dalından kıymetli insanlar kazandırmıştır (Elçi, 2009).

2. 5. Pamukpınar Köy Enstitüsünde Gösterilen Ders İçerikleri

Köy enstitülerinin gündelik yaşamı modernleştirme amaçları enstitü dersliklerinde uygulamalı dersler olarak yankı bulmuştur. Pamukpınar Köy Enstitüsünde de öğrenciler, öğrenirken uygulamış yaşayarak öğrenmiştir. Sütü, yoğurdu ve peyniri hayvanlardan süt sağarak yapmayı öğrenmişler, tarlalara bahçelere girip sebze sulayıp bakımını yaparak intansif tarımı öğrenmişlerdir. Pamukpınar Köy Enstitüsü tıpkı diğer pek çok enstitü gibi yemekhanede arta kalan yemeklerden turşu ve salça yapmayı dersler ve etkinlikler kapsamında öğrenmişlerdir. Pamukpınar Köy Enstitüsü, dersleri uygulamalı vermekle birlikte uygulamayı ve dersten öğrenilecek çıkarımları, diğer derslerle ilintili hale getirmiştir. Yani bir derste çapa, çekiç gibi

aletleri yapmayı öğrenen genç, diğer derste onu tarlada kullanmayı da öğrenmiştir. Hayattan içerikler oluşturarak derslerde işleme amacı Pamukpınar Köy Enstitüsünde tam anlamıyla uygulanmıştır. Enstitülerin ortak ders programında ve Pamukpınar Köy Enstitüsü programındaki şu ifade durumu oldukça iyi özetlemektedir (Şimşek ve Mercanlıoğlu, 2018):

“Fizik ve kimya derslerinde öğrencilere, günlük hayatta karşılaşacakları fiziksel ve kimyasal olayları gözlem ve deneylere dayanarak incelemek suretiyle fizik ve kimyanın temel bilgi ve ilkelerini kazandırmak, hayat ve iş alanlarında her gün karşılaşılan madde ve aletlerin mahiyetini iyice tanıtmak, onlardan enerji kaynağı ve iş vasıtası olarak en verimli şekilde faydalanma yollarını öğretmek amacı güdülür. Böylece öğretmen namzetleri olayların bilimsel esaslarını araştırabilecek ve bunları deneylerle inceleyebilecek metot, yeti ve anlayışa ulaştırılmış olurlar. Ev, köprü, pazaryeri, su getirme, kanal açma , taşıt araçları, ışık, havagazi vb. konuları fizik dersleri içinde yer alır.”

Gündelik yaşama yönelik eğitimi, uygulamalı derslerle vermek yaklaşımının müspet göstergeleri ise ders programlarıdır. Ders programları enstitülerin teorik düzlemde ifade ettikleri amaç ve uygulama planını hayata geçiren araçlardır. Aşağıdaki şekilde Pamukpınar Köy Enstitüsünde verilen derslerin alanlara göre dağılımı görülmektedir.

Tablo 2. 7. Pamukpınar Köy Enstitüsünde Verilen Dersler ve Alanlara Göre Dağılımları

Kültür dersleri	Ziraat dersleri ve çalışmaları	Teknik dersler ve çalışmalar
Türkçe	Tarla Ziraatı	Köy Demirciliği
Tarih	Bahçe Ziraatı	. Nalbantlık
Coğrafya	. Fidancılık	. Motorculuk
Yurttaşlık Bilgisi	. Meyvacılık	Köy Dülgerliği
Matematik	. Bağcılık	. Marangozluk
Fizik	. Sebzeçilik	Köy Yapıcılığı
Kimya	Sanayi Bitkileri Ziraatı	. Tuğla ve Kiremitçilik
Tabiat ve Okul Sağlığı	Zootekni	. Taşçılık
Yabancı Dil	Kümes Hayvanları Bilgisi	. Kireççilik
El Yazısı	Arıcılık ve ipek böc.	. Duvarcılık, Sıvacılık
Resim-İş	Balıkçılık ve Su Ür.	. Betonculuk
Beden Eğitimi ve Ulusal Oy.	Ziraat Sanatları	Köy ve El Sanatları (Kızlar için)
Müzik		. Dikiş, Biçki, Nakış
Askerlik		. Örgü ve Dokumacılık
Ev İdaresi ve Çocuk Bakımı		. Ziraat Sanatları
Öğretmenlik Bilgisi		
. Toplumbilim		
. İş Eğitimi		
. Çocuk ve İş Ruh Bilimi		
. İş Eğitimi Tarihi		
. Öğretim Metodu ve Tat.		
Ziraat İşletmeler Ekonomisi ve		
Kooperatörcülük		

Kaynak: Milli Eğitim Bakanlığı, 1953: 37.

Şekilden anlaşıldığı üzere Pamukpınar Köy Enstitüsü de diğer köy enstitüleri gibi kültür, ziraat ve teknik olmak üzere üç ana alanda dersler vermiştir. Kültür kısmında akademik bilgiler ile sanatlar, genel idari konular ve günlük yaşantıya yönelik konular kendine yer bulmuştur. Ziraat ise o yıllarda Türk halkının en çok üzerinde durduğu bir geçim kaynağı olarak ders programındaki yerini almıştır. ziraat dersleri kapsamında tarla ve bahçe bitkilerine yer verilirken aynı zamanda sanayi tipi bitkilerin işlenmesi dikkat çekicidir. Çünkü halkın geneli tarla ve bahçe bitkileriyle uğraşmaktadır ve sanayi tipi bitkilerin günlük yaşamda çok fazla yeri bulunmamaktadır. Ziraat dersi kapsamında sanayi bitkilerine yer verilmesi vizyoner bir tutumdur. Bununla birlikte şekilde önemli olan bir diğer husus, hayvancılık derslerinin de en az tarım dersleri kadar yoğunlukta olmasıdır. Halkın genel geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır, buna bağlı olarak iki alandan birine ağırlık verilip diğerinin ihmal edilmesi gibi standart bir hatanın yapılmadığı görülmektedir. Pamukpınar Köy Enstitüsünde gösterilen derslerde en çok dikkat çeken konulardan biri zootekni dersidir. Zootekni; “hayvanların evcilleştirilmesi ya da tutsak edilmesini idare etme ziraatıdır.” (https://sozluk.gov.tr/transfer?option=com_gts&kelime=zootekni, E. T.: 06.08.2020).

Pamukpınar Köy Enstitüsünde hayvancılığın yanısıra bilimsel bir teknikle hayvancılığın derslerde işlenmiş olması bu kurumun eğitim kalitesinin açık bir göstergesidir. Teknik alanındaki derslerde ise şekilde görüldüğü gibi demircilik, marangozluk gibi önceden usta-çırak ilişkisi içinde toplumda zanaat çerçevesinde gösterilen tarım ve hayvancılık dışında kalan mesleklerin teknik bilgileri işlenmiştir. Tarım ve hayvancılık kadar tekniğe dayalı meslekler de Türk toplumunda oldukça önemlidir ve geçim kaynağıdır. Bu bağlamda zanaat eğitiminin enstitüde yer alması bilimsel biçimde mesleklerin öğrenciye verilmesi demektir. Pamukpınar Köy Enstitüsü, çalışmanın ileriki bölümlerinde detaylı ele alındığı gibi, yurdun dört bir yanında başarılı insanlar yetiştirmiştir. Enstitünün 11 yıl kadar süre içinde nasıl bu kadar büyük yelpazede ve etkili sonuçlar ürettiğini ele aldığı alanlar ve dersler açıkça göstermektedir. Tarım, köyler için akla gelen ilk geçim kaynağı ve günlük yaşam rutinlerini oluşturan alandır. Hayvancılık da tarımın hemen ardından buna eşlik eden yaşam ve geçim alanıdır. Ancak ziraat ile birlikte kültür ve teknik alanlarının düşünülmüş olması, alanlarda verilecek dersleri ve içerikleri belirlerken bilimsel, vizyoner ve ileri görüşlü olunması; bölgenin çok iyi gözlemlendiğini, realitenin iyi

analiz edildiğini ve gerçeğe yönelik dersin bilim tabanında, gelecek odaklı tasarlandığını gösterir. Tüm bu verilerden anlaşılıyor ki bilgili ve profesyonel bir bakış açısıyla ders içerikleri oluşturulmuştur.

Pamukpınar Köy Enstitüsü, bilgileri ezberletmekten ziyade onları günlük yaşamdan işlere dönüştürerek vermiştir. Tesisin 700 dönümlük arazisininin 400 dönümünü ekim-biçim işlerine ayırmış olması dersin temelini uygulamanın oluşturduğunu açıklamaya yetmektedir.

Dersleri ve doğayı günlük yaşamla iç içe öğrenme etkinliğine dönüştüren enstitü, genel eğitim ve kuruluş amacına tam etkin biçimde hizmet etmiştir. Bilgiyi iş üstünde öğretmesi ve bunu eğitim düşüncesinin temeline koyması, enstitüleri dünyadaki öncü eğitim kurumu yapmaktadır. Tonguç, üretim ve eğitim arasında bir ilişki kurarak iş eğitimi vermenin uygun olduğunu savunan bir eğitimcidir. Bu nedenle sıkça üretimin olmadığı yerde eğitimin olamayacağını vurgulamıştır. Fikir mimarı ve eğitim yöneticisi Tonguç’un gösterdiği vizyon çerçevesinde Pamukpınar Köy Enstitüsü de her dersin içeriğine yaşam katmayı başarmıştır. Öğrencilerine “bunlar ders ve bilgi değil, bu deneyimlediğiniz yaşamın tam kendisidir” fikrini aşilayarak onları yetiştirimiştir. Ders içeriklerinde bilgiyi doğrudan dikte edip ezberletmek yerine iş başında deneyimleyerek bilgiyi kendilerinin keşfetmeleri sağlanmıştır. Bu nedenle tüm derslerde öğrencilere verilen roller gerçek hayattaki gerçek görevler olmuştur. Tecrübeyle keşfedilen bu gündelik yaşam bilgisinin temeli bilime dayandırılmış olup öğrenciyi bir adım ileriye taşıyacak pratiği vermeyi amaçlamıştır. Bu bağlamda da özellikle teknik ve sayısal derslerde sorgulama temelli öğrenme stratejileri tercih edilerek öğrencilerin derslerde aktif olması sağlanmıştır (Odabaşoğlu, 2017).

Tablo 2. 8. Pamukpınar Köy Enstitüsü Ders Çizelgesi

Dersler		Sınıf 1	Sınıf 2	Sınıf 3	Sınıf 4	Sınıf 5	Sınıf 6
Meslek Dersleri	Psikolojiye Giriş	-	-	-	2	-	-
	Eğitim Psikolojisi	-	-	-	-	2	3
	Öğretim Metodu ve Uygulama	-	-	-	-	2	6
	Eğitim Sosyolojisi	-	-	-	-	1	2
	Teşkilat ve İdare	-	-	-	-	-	1
	Seminer Çalışmaları	-	-	-	-	1	2
Türk Dili ve Edebiyatı	Okuma	3	2	2	1	1	-
	Dil Bilgisi	1	1	1	1	1	-
	Kompozisyon	1	1	1	1	1	1
	Türk Edebiyatı Tarihi	-	-	-	1	1	-
	Çocuk Edebiyatı	-	-	-	-	-	-
Sosyal	Tarih- Coğrafya Bilgisi	4	4	4	-	-	-

Bilgiler	Tarih	-	-	-	2	2	1,5
	Coğrafya	-	-	-	1	1	1,5
Tabiat ve Fen Bilgileri	Tabiat ve Fen Bilgisi	3	4	5	-	-	-
	Fizik	-	-	-	2	2	-
	Kimya	-	-	-	3	-	-
	Biyoloji- Sağlık Bilgisi	-	-	-	-	2	2
	Matematik	4	4	4	4	3	-
Milli Savunma	Milli Savunma	-	-	-	1	1	1
Din Bilgisi	Din Bilgisi	-	-	-	1	1	-
Beden Eğitimi	Beden Eğitimi	2	2	2	2	2	2
Güzel Sanatlar	Müzik	2	2	2	2	2	2
	Resim ve Yazı	3	3	3	2	2	2
	İş	3	4	4	3	3	3
Tarım	Tarım	4	4	4	4	3	3
	Serbest Çalışmalar	3	3	3	3	3	3
	Genel Toplam	33	34	35	36	37	37

Kaynak: Milli Eğitim Bakanlığı, 1953: 31.

Köy Enstitülerinin ders programları standart olarak Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenerek uygulanmıştır. Bu bağlamda enstitülerin ders içeriklerinde herhangi bir farklılık bulunmaz. Yalnızca işleyiş bakımından bölgeye özerk uygulamalar bulunmaktadır. Köy Enstitülerinin 1953 senesinde kullandığı eğitim programı, kapanmadan önce kullandıkları son ders programlarıdır. Bu program öğretmen okullarını da kapsamı nedeniyle “Öğretmen Okulları ve Köy Enstitüleri Programı” adını almıştır. Tabloda bu program kapsamında verilen dersler, ders saatleri, gruplara göre dağılım ve derslerin ait olduğu alanlar görülmektedir. Bununla birlikte 1950-1951 eğitim-öğretim yılında enstitüler karma eğitim vermeyi bırakmışlardır. Kız ve erkek öğrenciler ayrı sınıflarda farklı dersler almışlardır (Akar, 2011). Tabloda gösterilen ders içeriği 1953 yılına ait olduğundan tabloda yalnızca kız ve erkek öğrencilerin ortak aldıkları dersler görülmektedir.

Tablo 2. 9. Pamukpınar Köy Enstitüsü Sınıflara Göre Ders Programı

DERSLER	1. Sınıf	2. Sınıf	3. Sınıf	4. Sınıf	5. Sınıf	Beş Yılda Okutulan Toplam Ders Saati Sayısı
Türkçe	4	3	3	3	3	736
Tarih	2	2	1	1	1	322
Coğrafya	2	2	1	1	-	276
Yurttaşlık Bilgisi	-	1	1	-	-	92
Matematik	4	2	2	3	2	598
Fizik	-	2	2	1	1	276
Kimya	-	-	2	2	-	184
Tabiat Ve Okul Sağlığı Bilgisi	2	2	2	1	1	368
Yabancı Dil	2	2	2	1	1	414
El Yazısı	2	-	-	-	-	92
Resim -İş	1	1	1	1	1	230
Beden Eğitimi Ve Ulusal Oyunlar	1	1	1	1	-	184
Müzik	2	2	2	2	2	460
Askerlik	-	2	2	2	2	368
Ev İdaresi Ve Çocuk Bakımı	-	-	-	-	1	46
Öğretmenlik Bilgisi	-	-	-	2	6	368
Ziraat İşletme Ekonomisi Ve Kooperatifçilik	-	-	-	-	1	46
Toplam	22	22	22	22	22	5060

Kaynak: Köy Enstitüleri Öğretim Programı, 04.05.1943 Tarih ve 75 Sayılı Karar, T.C. Maarif Vekilliği, Maarif Matbası, Ankara, 1943: 94-109.

Pamukpınar Köy Enstitüsünde beş yılda gösterilen ders içerikleri ve toplam ders saatlerinin sınıflara göre dağılımı tabloda görülmektedir. hemen her konuyla ilgili kapsamlı bir ders programı izlendiği görülmektedir. tabloda görülen toplu ders programının yanında tarım, hayvancılık, biçki-dikiş gibi uygulamaya ve gündelik hayata yönelik derslerin ne şekilde verildiği oldukça önemlidir. Çünkü enstitülerin temel amacı uygulamaya ve sorun çözmeye yönelik etkili çaba göstermektir.

Pamukpınar Köy Enstitüsünün içinde yer aldığı Yıldızeli ilçesi, orta, doğu ve kuzey kanatlarında yüksek ve engebeli arazilere sahip olsa da batı kısmında alçalan dağlar yerini geniş düzlüklere bırakmaktadır. Pamukpınar'ın da içinde yer aldığı Yıldızeli'nin batı kesimleri akarsular, geniş ovalar ve çayırlar bakımından zengindir. Geniş otlaklar ve verimli ovalar ile sulamaya imkan veren akarsular, özellikle enstitüye yakın bölgelerde tarım ve hayvancılığı geliştirmiştir. Bu bağlamda

pamukpınar Köy Enstitüsü tarım ve hayvancılığa yönelik derslere önem vermiştir. Aşağıdaki tabloda tarım ve hayvancılık ders içeriğinin detayları görülmektedir.

Tablo 2. 10.Pamukpınar Köy Enstitüsünde Verilen Tarım Dersleri ve Sınıflara Göre Haftalık Ders Saatleri

DERS GRUPLARI	SINIFLAR				
	1	2	3	4	5
Tarım Dersi ve Çalışmaları					
Tarla Tarımı	-	3	4	2	1
Bahçe Tarımı	8	4	3	3	2
Sanayi Bitkileri Tarımı ve Sanatları	-	-	1	1	2
Zootečni (Hayvan Bakımı)	1	2	2	1	2
Kümes Hayvancılığı	2	2	-	-	-
Arıcılık ve İpek Böcekçiliği	-	-	1	2	2
Balıkçılık ve Su Ürünleri	-	-	-	2	2
Toplam Saat	11	11	11	11	11

Kaynak: Köy Enstitüleri Öğretim Programı, 04.05.1943 Tarih ve 75 Sayılı Karar, T.C. Maarif Vekilliği Maarif Matbası, Ankara, 1943: 94-109.

Yukarıdaki tabloda 1947 senesine kadar Pamukpınar Köy Enstitüsünde okutulan tarım/ziraat dersleri ile sınıflara göre haftalık ders saatleri görülmektedir. 1941-1948 yılları arası tüm enstitüler ile birlikte Pamukpınar Köy Enstitüsünün en etkili ve aktif olduğu yıllardır. 1947 senesinde ders programında değişiklikler yapılarak “Fizik, Kimya, Matematik, Tabiat Bilgisi ve Okul Sağlık Bilgisi derslerinin amaç ve yöntemleri güncellenirken ders saatleri de değiştirilmiştir. Bununla birlikte Tabiat Bilgisi dersine Zooloji, Botanik, Jeoloji, İnsan Anatomi ve Fizyolojisi gibi bilim dallarının klasik sıralanışına uygun bir düzen getirilmiştir (Demirel, 2003). Köy Enstitülerinde genel olarak; “Tarih, Türkçe, Coğrafya, Yurttaşlık Bilgisi, Kimya, Matematik, Okul Sağlık Bilgisi, Tabiat Bilgisi, Fizik, Yabancı Dil, Resim-İş, El Yazısı, Ulusal Oyunlar, Müzik ve Beden Eğitimi gibi temel dersler ile Ev İdaresi ve Çocuk Bakımı, Öğretmenlik Bilgisi, Askerlik, Ziraat İşletmeleri ve Kooperatifçilik gibi gündelik yaşama yönelik dersler de verilmiştir.” (Toprak, 2008).

Tablo 2. 11. Pamukpınar Köy Enstitüsünde Verilen Teknik Dersler ve Sınıflara Göre Haftalık Ders Saatleri

DERS GRUPLARI	SINIFLAR			
	2	3	4	5
DEMİRCİLİK				
Sıcak ve Soğuk Demircilik	8	8	6	6
Nalbantlık	-	-	3	2
Motorculuk	3	3	2	2
Toplam Saat	11	11	11	11
DÜLGERLİK				
Dülgerlik	6	6	7	7
Marangozluk	3	3	2	2
Duvarcılık	2	2	2	2
Toplam Saat	11	11	11	11
YAPICILIK				
Yapıcılık	6	6	7	7

Kaynak: Özcan Demirel Kuramdan Uygulamaya: Eğitimde Program Geliştirme: Ankara: Pegem A Yayıncılık, 2003.

Çalışmanın bu kısmına kadar verilen tüm tablo ve şekillerde görülen ders içerikleri gösteriyor ki Pamukpınar Köy Enstitüsü hiçbir zaman kökleri belli olmayan, kitabi, uygulamadan uzak ders içeriklerine yer vermemiştir. Bununla birlikte tüm dersler uygulamalıdır ve o dönem kırsal yaşantının başrolü toprak olduğundan verilen hemen her dersin sonu toprakta bitmiştir. Ana geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır ve Köy Enstitüleri de entelektüel aydınlar yetiştirmek üzere tasarlanmamıştır. Pamukpınar Köy Enstitüsü de bu ana amaçlar etrafında 400 dönümlük arazisini ekme, biçme, hayvancılık, motor kullanımı gibi uygulamalı derslere ayırmıştır. Bu derslerin hepsinde karma eğitim düzeni geçerli olmuş ve bir erkek öğrenci dokumacılık, biçki öğrenirken; bir kız öğrenci de traktör motoru tamir etmeyi öğrenmiştir (Demirhan ve Demirel, 2003). Böylece gençler uygulamalı biçimde öğrenerek etkinlik ve sonuç üretmişler, kendileriyle birlikte köylerini de yukarıya taşımışlardır. Ülkenin tamamında tabandan yayılan bir kalkınma hareketini de ancak böyle başlatmak mümkündür ki enstitüler bu nedenle, “bir entelektüel yaratmaktan ziyade entelektüel yetileri gelişmiş insanlar yaratmak” peşinde olmuşlardır (Deryakulu, 2000).

Pamukpınar Köy Enstitüsü de karma biçimde verdiği kültür derslerinde gençlerin irdeleme, sorgulama, bilinç ve düşünme yetilerini geliştirmeyi amaçlamıştır.

Programdaki her bir alan, alandaki her bir ders ve uygulamadaki her bir içerik özellikli bir amaca hizmet etmiştir. Yaş grubu bile özellikle çocukluk dönemine yakın kişilerden seçilmiştir ki bireyin ana karakteri ve yaklaşım biçimi bu değerler etrafında gelişsin. Pamukpınar Köy Enstitüsü bu çalışma biçimine bağlı olarak başarılı, aydın, kendini ve bölgesini kalkındırmış kişilerin yanında her biri yüksek kişilik değerlerine sahip bireyler yetiştirmiştir. Köy Enstitülerinde Tonguç'un “iş içinde, iş vasıtasıyla, iş için” vizyonu hakim olmuştur. Bunun doğal ve ulaşılmak istenen bir sonucu olarak ise; köye dışardan bakmayan, köyde kalmaktan gocunmayan, köye adaptasyon sorunu yaşamayan, köylünün ihtiyaç ve sorunlarına yabancı kalmayıp çözüm üretebilen, eli yalnızca kitap-defter değil çapa, keser, makas, biçki görmüş öğretmenler yetişmiştir (Toprak, 2008).

Tablo 2. 12. Gruplara Göre El Sanatları Ders İçeriği

DERS GRUPLARI	SINIFLAR			
	2	3	4	5
BİÇKİ-DİKİŞ				
Dikiş	6	6	7	7
Örgü ve Dokuma	3	3	2	2
Ziraat Sanatları	2	2	2	2
Toplam Saat	11	11	11	11
ÖRGÜCÜLÜK VE DOKUMACILIK				
Örgü ve Dokuma	6	6	7	7
Dikiş	3	3	2	2
Ziraat Sanatları	2	2	2	2
Toplam Saat	11	11	11	11
ZİRAAT SANATLARI				
Ziraat Sanatları	6	6	7	7
Dikiş	3	3	2	2
Örgü ve Dokuma	2	2	2	2
Toplam Saat	11	11	11	11

Kaynak: Köy Enstitüleri Öğretim Programı, 04.05.1943 Tarih ve 75 Sayılı Karar, T.C. Maarif Vekilliği Maarif Matbası, Ankara, 1943: 94-109.

Köy enstitülerinin ziraat ve teknik konularda uygulamalı eğitim vermeleri üretimin temelini oluşturmuştur. Pamukpınar Köy Enstitüsünde tabloda görülen ziraat ve teknik dersleri verilerek gençlerin günlük yaşamlarındaki gelişimleri ve becerileri artırılmıştır. Özellikle evde ve tarlada ücretsiz işçi olarak kullanılan kız çocuklarının biçki, örgücülük, dokumacılık gibi alanlarda teknik ve bilimsel eğitim almaları emeklerini nitelikli hale getirerek onlara geçim kaynağı sağlamıştır. Pamukpınar Köy Enstitüsünün geniş tesis alanı, yalnızca civar köylerden öğrenci kabul etmesi ve yine

eğitimci olarak yakın köylere göreve göndermesi Sivas ve civar köyler için eğitimi ulaşılır kılmıştır. Pamukpınar Köy Enstitüsü verdiği teknik eğitim ile özellikle kız öğrencilerin hayatına dokunmuş, verdiği ziraat dersleri ile bölge civarındaki tarımsal etkinliklere bilimsel ve profesyonel nitelik kazandırmış ve kültür dersleri ile düşünme, sorgulama, yeni bilgi öğrenme ve öğrenilen bilgiyi hayata uygulama edinimleri sağlamıştır (Yıldız ve Akandere, 2017).

Pamukpınar Köy Enstitüsünde verilen derslerin her biri öyle çok işbaşı eğitim içermiştir ki enstitü tarafından öğrencilere ders araç gereçleri tahsis edilmiştir. Aşağıdaki tabloda 1941-1947 yılları arasında Pamukpınar Köy Enstitüsünün öğrencilerine verdiği malzeme listesi görülmektedir.

Tablo 2. 13. Öğrencilere Verilen Malzeme Listesi

	Eşyanın cinsi ve evsafa	Miktar	Eşya	Miktar				
1	Örs 40 Kiloluk	1	19	Tırmak Keski	1	37	Bel Kütreği	1
2	Macar körtüğü 80 cm	1	20	Zimba	2	38	Toprak Kütreği	1
3	Varyoz	2	21	Pergel	1	39	Dört Tekerlekli Araba (at ve öktüz koşullar vaziyette)	1
4	Demirci Çekici	1	22	Taşçı Gönyesi	1	40	Aşı Çakısı	1
5	Kıskaç	3	23	Ağaç Metre	1	41	Öktüz	1
6	Tezgah Matkabı	1	24	Pense (krome)	1	42	Öktüz	1
7	Göğüs Matkabı Makinesi	1	25	Kerpeden	1	43	Arı Kovanı	1
8	Tezgah Mengenesi	1	26	Demir Testere Ağzı 1 Düzine	1	44	Tırpan Örsü/Tırpan Çekici	1
9	Boru Mengenesi	1	27	Demir Testere Kolu	1	45	Boyunduruk	1
10	Boru Paftası yedek Lokmalarıyla	1	28	Çekiç	1	46	Taşlı Diğen	1
11	Pafta Takımı	1	29	Matkap Ucu 4-12	10	47	Saman Yabası (küçük)	1
12	Boru Anahtarı 2 pushuk	1	30	Tırpan	1	48	Saman Yabası (büyük)	1
13	İngiliz Anahtarı	1	31	Orak	1	49	Lastik Şırınga Pülverizatör	1
14	Havya bakır	483 gr	32	Kazna	1	50	Bahçe Makası (küçük)	1
15	Tenekeci Makası	1	33	Tırmık El	1	51	İnek	1
16	Zımpara Makinesi Taşlı	1	34	Çepin	1	52	Silindir Makinesi	1
17	Keski (Büyük)	1	35	Çapa	1	53	Kordon Makinesi Makaralarıyla	1
18	Keski (Orta)	1	36	Pulluk	1	54	Demir Tırmık İkili	1

Kaynak: Köy Enstitüleri Öğretim Programı, 04.05.1943 Tarih ve 75 Sayılı Karar, T.C. Maarif Vekilliği Maarif Matbası, Ankara, 1943: 94-109.

Yukarıdaki tablodaki malzemeler incelendiğinde her birinin gündelik yaşamda hali hazırda kullanılan gerçek aletler oldukları görülmektedir. O halde Pamukpınar Köy Enstitüsü tıpkı bir usta gibi çıraklarını işbaşında eğiterek yetiştirmiştir. Gerçek malzemelerle gerçek işlerde çalışan öğrenciler, yaşamdaki gerçek işlerin bilimsel yöntemle nasıl daha sistemli, planlı, kolay ve tekniğe dayalı yapacaklarını öğrenmişlerdir. Kaldırılan 40 kiloluk bir örs ile bir işi yapmak istediklerinde karşılaşacakları gerçek ağırlıkları deneyip görmüşler, arı kovanlarını kendileri yerleştirmişler, kendi ineklerini kendileri besleyip sütünü sağmışlardır.

Pamukpınar Köy Enstitüsünün öğrenim süresi beş yıldır. Yalnız mezun olan her öğrenci eğitmen olarak civar köylere gönderilmemiştir. Tüm enstitüler gibi

Pamukpınar Köy Enstitüsünün temel çalışma prensibi öğrencinin istenilen standartlarda mezun olmasıdır. Bu bağlamda Pamukpınar Köy Enstitüsünde beş yıl eğitimini alan gencin, çağdaşlaştığına ve kalifiye biçimde mezun olduğuna kanaat getirilmişse öğretmen olarak görevlendirmesi yapılmıştır. Yeterli düzeye erişemediği düşünülen mezunlar ise başka mesleklere yönlendirilmişlerdir ve bu mesleklerin tahsil süreleri MEB tarafından belirlenmiştir (Türkoğlu, 1999).

Tablo 2. 14. Kız Öğrencilere Verilen Ders Araç ve Gereçleri

Eşyanın cinsi ve evsafi	Miktarı
Dikiş Makinesi	1
Dikiş İğnesi	5 (Deste)
Biçki Makası	1
Mezura	1
Rulet	1
Ütü	1
Kol Tahtası (Ütü için)	1
Örgü Şiş	10
Örgü Tığı	5
Dokuma Tezgahı ve Çorap Öreme Makinesi	1
Yün Örgü Makinesi (Bölge Okullarına Gideceklerine)	1

Kaynak: Köy Enstitüleri Öğretim Programı, 04.05.1943 Tarih ve 75 Sayılı Karar, T.C. Maarif Vekilliği Maarif Matbası, Ankara, 1943: 94-109.

Enstitülerin aktif çalıştığı yıllar sona erdiğinde çokça eleştirilen karma öğretim biçimine son verilmiş ve kız ile erkek öğrenciler hem başka dersliklerde hem de başka alanlarda dersler almaya başlamışlardır. Yukarıdaki tabloda 1948 yılından itibaren kız ile erkek öğrencilerin farklı sınıflarda farklı dersleri almalarıyla kız öğrencilere verilen ders araç gereçleri görülmektedir. Verilen ders araç gereçlerinden anlaşıldığı üzere kız öğrenciler yeniden toplumsal cinsiyet kalıbıyla belirlenen mesleklere ve eğitime yönlendirilmişlerdir. 1946 senesinde enstitülere karşı başlatılan karalama kampanyasının bir parçası da karma eğitim olmuştur. Karma eğitim “kızlar erkeklerle birlikte oluyor, Köy Enstitülerinin tuvaletlerinde çocuk düşürüyorlar” sloganı ile namus değeri altında kötü gösterilmiş ve halk yanlış yönlendirilerek kışkırtılmıştır. 1946 yılında başlayan çalkantılar 1948 yılında meyvelerini vermiş ve enstitülerde karma eğitim sona ermiştir (Yiner, 2012). Önceleri kadın öğretmen görünce elini öpen köy insanı karalama ürünü söylentiler ile kadın öğretmenlere tepkili hale gelmiştir (Yıldız ve Akandere, 2017). Pamukpınar

Köy Enstitüsü ders araç gereç dağıtım tablosunda yaşanan değişim ve cinsiyete göre ders verme uygulaması bu gelişmelerin bir sonucudur.

Tablo 2. 15. Gündelik Yaşama Yönelik Verilen Derslerin Saatleri ve Cinsiyete Göre Dağılım

DERSLER	Haftalık Ders Saati	
	Erkek	Kız
Demircilik ve Nalbantlık	2	-
Dülgerlik ve Marangozluk	2	-
Yapıcılık	5	-
Köy Ev ve El Sanatları	-	10
Makine ve Motor Kullanma	2	1
Toplam	11	11

Kaynak: Köy Enstitüleri Öğretim Programı 04.05.1943 Tarih ve 75 Sayılı Karar. T.C. Maarif Vekilliği Maarif Matbası. Ankara 1943: 94-109.

Yukarıdaki tabloda görüldüğü üzere 1948 yılıyla birlikte özellikle teknik alandaki derslerde kız öğrenciye ayrılan ders saati yok denecek kadar azdır. Tablodaki dağılım incelendiğinde ders saatlerinin toplumsal cinsiyetçi bir perspektifte gerçekleştiği görülür. Demircilik, nalbantlık, dülgerlik, marangozluk gibi toplum tarafından “erkek işi” olarak görülen mesleklere yönelik derslerde kız öğrencilere ayrılan ders saati yoktur. Motor kullanımı gibi psiko motor yeteneklere ve dış alana hitap eden derslerde ise kız öğrencilere haftada yalnızca 1 saat ders verilmiştir. Köy ev ve el sanatları dersi ise ev içi alana yönelik bir ders olup yalnızca kız öğrencilere gösterilmiştir. Bu konuda Pamukpınar Köy Enstitüsünün yönünü belirleyen dinamik yine toplumsal cinsiyet öğretileri ve “kadın işi” algısı olmuştur (Tunç, 2009).

Köy Enstitülerinin bilgi kaynağında iki ana kök bulunur: var olan mevcut hazır bilgi ile gözlem, deney, olgulardan elde edilen yeni bilgi. Pamukpınar Köy Enstitüsüne devam eden öğrenciler, bir yandan hazır bilgi birikimini öğrenirken diğer yandan tarlada, bahçede, motor başında kendi tecrübeleriyle gözlemleyip denedikleri yeni bilgileri edinmişlerdir. Bu yeni bilgiler, bireyin kendi çabasıyla keşfetmesine bağlı olarak kalıcı nitelik taşır. Bununla birlikte bu yeni bilgilerin temelinde gerçek sorunlar ve nesnelere yer aldığından bu bilgiler yalnızca okul sınırlarında geçerli akademik bilgi, ezber, entelektüelite olmayıp birer hayat dersi ve ön hayat deneyimidir. Enstitülerin eğitim süreci üretme, doğayı dönüştürme ve başarıya dayanmaktadır. Bu nedenle Pamukpınar Köy Enstitüsünde gösterilen ve uygulanan

her içerik etkin sonuçlar üretmiştir. Pamukpınar, 1948 yılından sonra etkinliğini büyük ölçüde kaybetmiş olsa dahi bu kurumların ne derece etkili oldukları kapanmalarının ardından ve hatta günümüzde bile konuşulmuştur. Nasuhoğlu, 1984 senesinde katıldığı bir çalıştayda dönemin eğitim göstergelerini iç açıcı bulmayarak eleştirmiştir. Bu eleştiride, Köy Enstitülerinin ne derece kritik bir dönemde oluşturuldukları, etkin katkıları ve kısıtlı şartlarda ürettikleriyle taşıdıkları önemi vurgulamıştır. Köy Enstitülerinin kısa dönemde yarattığı güzel etki dışında eğitim göstergelerinin hiçbirinin tatmin edici olmadığını ifade eden Nasuhoğlu, bu durumun adresi olarak ezberci, araştırmayan, klasik ve çağın gereklerine uygun olmayan ve yaratıcı etkiden uzak eğitim yaklaşımını göstermiştir (Kocabaş, 2014).

Resim 2. 4. Pamukpınar Köy Enstitüsünde Kullanılmış Olan Bazı Ders Kitapları

Kaynak: MEBArşiv, <http://kutuphanem.meb.gov.tr/cgi-bin/koha/opac-search.pl?q=k%C3%B6y+enstit%C3%BCleri>, Erişim Tarihi: 24.07.2020.

Pamukpınar Köy Enstitüsünde uygulamalı dersler yanında; enformel öğrenci iletişimlerini desteklemek, sosyalleşmelerini sağlamak, sosyal alanlarda bireye temsil yeteneği kazandırmak, takım ruhu aşılacak gibi türlü amaçlarla faaliyet kolları kurulmuştur. Köy Enstitüsündeki bazı faaliyet kolları şöyledir (Maarif Vekilliği, Tebliğler Dergisi, 1945).

✓ Güzel Sanatlar Kolu,

- ✓ Yapıcılık Kolu,
- ✓ Maden İşleri Kolu,
- ✓ Hayvan Bakımı Kolu,
- ✓ Kümes Hayvancılığı Kolu,
- ✓ Tarla ve Bahçe Ziraati Kolu,
- ✓ Zirai İşletme Ekonomisi Kolu,
- ✓ Köy ve Ev El Sanatları Kolu.

Bahsi geçen faaliyet kolları arasında köylerde sağlık hizmetlerinin aksak olmasına bağlı olarak sağlık kolunun faaliyetleri oldukça önemsenmiştir. Öyle ki 1947 yılında sağlık kolu bağımsız bir ders içeriği bile kazanmıştır. Sonrasında ise Hasanoğlan ve Kızılçullu Enstitülerinde toplanmış, 1951 yılında da tasfiye edilerek kapatılmıştır.

Pamukpınar Köy Enstitüsü geniş arazisini kullanmak bakımından oldukça kapsamlı ders uygulamalarını bünyesinde barındırabilmiştir. Pamukpınar Köy Enstitüsünde kuruluşundan itibaren bir Döner Sermaye Teşekkülü bulunmuştur. Üretilen tarım mahsulleri ile birlikte büyükbaş ve kümes hayvanları da yetiştirilerek gelir elde edilmiş ve ürünler enstitü bünyesinde de kullanılmıştır. Bununla birlikte Pamukpınar Köy Enstitüsünün okul binalarından arta kalan 400 dönümlük arazisinde küçük bir orman oluşturulmuş ve çam, söğüt, kavak, elma, erik, akasya, meşe gibi bölgenin topografyasına uygun ağaçlar yetiştirilmiştir. Okulun büyük sınıf öğrencileri de yaz aylarında dönüşümlü olarak enstitünün tarım işlerinde çalıştırılmışlardır (Maarif Vekilliği, Tebliğler Dergisi, 1945).

Görüldüğü üzere Pamukpınar Köy Enstitüsü sahip olduğu uygulamalar ile genel enstitü ders programlarını başarıyla uygulayan kurumlardan biri olmuştur. Alanında başarılı pek çok insanı mezun eden Pamukpınar Köy Enstitüsü de diğer enstitüler gibi kısa ömründeki etkileriyle anılan bir kurum olma kaderini paylaşmıştır.

2. 6. Pamukpınar Köy Enstitüsünün İşleyişi ve Önemi

Pamukpınar Köy Enstitüsü diğer enstitüler gibi köylerin eğitilmesi, aydınlanması ve kalkınmasında ve dolayısıyla köyler aracılığıyla ülkenin kalkınıp ilerlemesine büyük katkılar sağlaması bakımından önemli bir kurumdur. Enstitülerden mezun olan gençler büyük bir okur-yazarlık etkisi yaratırken aynı zamanda ülkeye çok sayıda

tahsilli ve alanında etkili meslek mensubu insan kazandırmıştır. Okuma yazma düzeyinde belirgin artış, meslek mensubu kişilerin çoğalması, günlük hayat ve ziraatta sorunlara bilimsel ve sistemli yaklaşım gibi sonuçlar Köy Enstitülerinin ürettiği somut çıktılardır. Soyut alanda ise enstitüler düşünme biçimi olarak bilimsel, gerçekçi, kendi insanını düşünmesi bakımından idealist, çözüm odaklı, vizyoner, yüksek vatan sevgisini ürüne dönüştürebilen, analitik düşünme kabiliyeti yüksek ve çağdaş insanlar yetiştirmişlerdir. Soyut ve somut olmak üzere enstitülerin ürettiği bu sonuçlar oldukça önemlidir ve ülkenin kalkınmasında ilerleme taşı niteliği taşımıştır (Türkoğlu, 2000). Pamukpınar da enstitüler içinde İç Anadolu'nun göbeğinde kurulmuş, etrafındaki tüm köylere fayda sağlamış bir kurumdur. Pamukpınar Köy Enstitüsü enstitülerin temel çalışma prensibi çerçevesinde kurulduğu il ile civar illerin yakın köylerinden öğrenci yetiştirmiştir. Bununla birlikte çok kısa süre civar köylerde yaşamış ve Pamukpınar Köy Enstitüsünden mezun olmuş Türkiye genelinde önemli kişiler olduğu gibi geçici süre Pamukpınar'a devam edip mezun olmadan ayrılıp enstitü anılarını sıklıkla dile getiren önemli kişiler de mevcuttur. Pamukpınar Köy Enstitüsünü önemli yapan en büyük etmenlerden biri yalnızca civar köylerden değil Türkiye genelinde kişilere eğitim vermiş olmasıdır. Bu bağlamda Pamukpınar Köy Enstitüsü civar köyler ve bu köyler aracılığıyla tüm ülkeye etki eden bir görünüm sergilemez. Çok çeşitli yerlerden olmasına rağmen bir dönem Pamukpınar'a yolu düşen kişiler aracılığıyla Pamukpınar Köy Enstitüsünün etki alanı tüm Türkiye olmuştur (Kaplan, 2002).

Pamukpınar Köy Enstitüsünün önemi büyük ölçüden jeopolitik olarak konumlandığı yerden kaynaklanmaktadır. Civar şehirlerin ana ulaşım yolları üstünde kurulmuş olması Pamukpınar Köy Enstitüsünü çoğu köy için ulaşılır kılmıştır. Böylece öğrenci sayısı bakımından kalabalık nüfustaki enstitülerden biri olmuştur. Pek çok meslek grubunda öncü denilebilecek bazı kişilerin Pamukpınar Köy Enstitüsünden yetişmiş olması bu kurumun ne derece önemli olduğunun göstergesidir. Bununla birlikte Pamukpınar Köy Enstitüsünün nasıl işlediği bir diğer önemli konudur. Pamukpınar Köy Enstitüsünün işleyişine içinde bulunduğu Yıldızeli bölgesinin etkileri büyük olmuştur. Çünkü enstitülerde verilecek derslerin uygulamalarını ve uygulama saatlerini coğrafya belirlemiştir. Bununla birlikte bölgenin geçim kaynağı, günlük yaşam rutinleri gibi enstitü ders içeriklerine yön veren etmenlerin belirleyici de o dönemlerde yine coğrafyadır. Yıldızeli ise soğuk havasıyla meşhur bir ilçedir. Öyle

ki bölgede yaşamış kişilerin kaleme aldıkları anılar, Yıldızeli belgeselleri, ziyaretçi anekdotları gibi pek çok içerikte ilk ve en sık bahsedilen öge Yıldızeli'nin soğuğu olmuştur. Böylesine çetin kışların geçirildiği bir bölgenin ders içeriğinde yer alan ziraat ve hayvancılık dersleri, yetiştirilen bitki ve ağaç türü, kullanılan araç gereçler gibi pek çok konu iklimsel şartlarla uyumlu yer almıştır. İlhan ve Turhan Selçuk'un annesi Hikmet Hanım; “dışarı çok soğuk, çocukların çıkmalarına müsaade etmiyorum. Burası çok talihsiz bir memleket. Günlerdir kar yağıyor, rüzgâr uluyor, fırtına tahammülfersa... Her odada bir soba yanıyor.” ifadeleriyle Yıldızeli'nin soğuğunu anlatmıştır (<https://www.youtube.com/watch?v=o2sbAbmNebahatBayram> 22.08.2020). Pamukpınar Köy Enstitüsünün ilk mezunları da bu bölgedeki sert kışların eğitimi ve yaşamı nasıl etkilediğini anlatmışlardır. “Çamlıbeli Aşmak” adlı yazısında Abdüllatif Ünsal, Yıldızeli soğuğunu ve öğrencilerin yoksullukla ilgili büyük sorunlarını edebi bir dille anlatmıştır. Türkiye'nin en yoksul yıllarında inşa edilen Pamukpınar Köy Enstitüsü, yine yokluk içinde öğrencilerini okutmuştur. Yıldızeli bölgesinin çetin iklimsel şartlarıyla yoksulluk birleştiğinde; yanan sobalar etrafında kalabalık sınıflar, soğuk olmasına rağmen idareli kullanılan yakıtlar, ders araç gereçlerinin nöbetleşe kullanımı, kişisel uygulama yerine ortak uygulama dersleri gibi görüntüler ortaya çıkmıştır. Pamukpınar Köy Enstitüsü oldukça geniş bir araziye sahip olduğu halde yemekhane, yatakhane, okul binası gibi tesisler çok geniş yapılmamıştır. Bu durumun en önemli sebeplerinden birisi yapım esnasında ülkenin yoksul olması ve Milli Eğitim Bakanlığının gerekli bütçeleri ayıramamasıdır. Bunu destekleyen bir diğer unsur ise bölge halkının da varlıklı ve ileri gelen kişilerden oluşmamasıdır. MEB maddi imkanların kısıtlı olmasına bağlı olarak bütçe ayıramazken bölge insanı da çok varlıklı olmadığı için yardımda bulunamamıştır. İnsan emeği, işçilik, hasatlardan ders için tohum verme, çiftçilik aletleri getirme gibi konularda köy halkı enstitüye yardımcı olmuştur (Ünsal, 1945). Mevcut tüm yoksulluk ve çetin şartlara rağmen gerek Pamukpınarlı öğretmenler gerekse Pamukpınarlı öğrenciler büyük bir gayret ve idealizm ile üstlerine düşen rolü oynamışlardır. Mezunlar ilk yıllarda zorlu iklimsel şartlar ile yoksulluğun kendilerini çok zorlasa da sonraki yıllarda içlerindeki aydınlanma ve aydınlatma azminin zorlukları yenmede etkili olduğunu belirtmişlerdir (Ünsal, 2016). Görüldüğü üzere Pamukpınar Köy Enstitüsünde eğitim, oldukça kısıtlı şartlarda sürdürülmüştür. İklimin çoğunlukla kapalı alanda ders işlemeye mecbur bırakması ise şartları daha da

kısıtlı hale getirmiştir. Kapalı alanların ısıtılması için gerekli ve yeterli yakıt çoğunlukla bulunamamıştır. Yakıt ve ısınma problemine bağlı olarak da tesisin büyük çoğunluğu yerine bazı kısımları ısıtılarak tüm öğrencilere bu dersliklerde eğitim verilmiştir (Ünsal, 1945).

Pamukpınar Köy Enstitüsü, 1941 ila 1948 yılları içerisinde işleyişini sağlıklı biçimde sürdürmüştür. 1948 yılındaki değişiklikler ile işlevlerinin büyük kısmını kaybetmiştir. Karma eğitim son bulmuştur, şehir-köy ayırt etmeksizin tek eğitim programı uygulanmaya başlanmıştır, değişen ders içerikleri uygulamalı dersleri sekteye uğratmıştır, enstitü yöre insanının üstü örtük tepkiselliğine maruz kalmıştır. Tüm bu etmenlerle birlikte kaynaklarda ulaşılamayan yerel ve örtük etkiler de birlikte ele alındığında Pamukpınar Köy Enstitüsü işlevlerini çoğunlukla kaybetmiştir. Pamukpınar Köy Enstitüsünün işleyişine en büyük sekteyi vuran husus karma eğitimin son bulması olmuştur. 1948 senesinden sonra enstitü bünyesine dahil olan bazı kişiler enstitüye devam eden kız arkadaşlarından çekindikleri, kızların olduğu ortamda nasıl davranacaklarını bilemedikleri, kız arkadaşlarıyla iletişimlerinin çok mesafeli olduğu yönünde hatıralar paylaşmaktadırlar. Karma eğitimin verildiği dönemdeki üst sınıfların kız-erkek tüm arkadaşlarıyla çok sıcak dostluk anıları olduğunu fakat kendilerinin çok mesafeli kaldığını belirten bu kişilerin hatıraları (Yücel, 1945) önemli unsurlar içermektedir. Gençlik döneminde sosyalleşmenin ve arkadaş çevresinin bireylerin kişiliğine, gelişimine ve kimlik oluşumuna çok büyük etkisinin olduğu psikoloji bilimi tarafından ortaya konulmuştur (Koç, 2004). Pamukpınar Köy Enstitüsü karma biçimdeki eğitimiyle öğrencilerin sosyal gelişimlerine ve kimlik gelişimlerine de katkıda bulunmuştur. Pamukpınar Köy Enstitüsünde öğretimden ziyade öğrencilerin düşünsel ve kişisel gelişimi önemsenmiştir. Bu öncelik belirlemesi enstitünün işleyişinde de belirleyici olmuştur. Hafta içi verilen derslere ek olarak fikir sohbetleri, öğrenci buluşmaları, enstitü bahçesinde grupça sanatsal aktiviteler de işleyişin önemli bir parçası haline gelmiştir. Pamukpınar Köy Enstitüsünde her cumartesi günü öğrenciler, öğretmenler ve okul yöneticilerinin katıldığı toplantılar yapılmıştır. Bu toplantılarda enstitünün mevcut durumu, öğrenci ve öğretmenlerin kanaatleri, gidişat ve işleyişine yönelik değerlendirmeler konuşulmuştur. Her hafta toplantısı kendi içinde önemli bulunmuş ve aynı ciddiyet ile sorunlar, olgular, olaylar, gelişmeler değerlendirilmiştir (Aysal, 2005). Görülmektedir ki Pamukpınar Köy Enstitüsü, yaptığı değerlendirme

toplantılarıyla kendi etkinliğini kontrol edecek kadar titiz çalışmaktadır. Kendisi bu şekilde çalışarak öğrencilerine yaptıkları işte geribildirimın önemi konusunda örnek bir öğretici model oluştururken aynı zamanda enstitünün her paydaşının katılımıyla değerlendirme yaparak demokratik fikir ortamını desteklemektedir. Böylece öğrenciler, bir olgu, olayın tüm taraflarını katarak ve herkesin fikrini alarak ortak değerlendirme yapmayı yaşayarak öğrenmişlerdir. Enstitülerin yaratmak istediği yeni aydın modeli açısından Pamukpınar Köy Enstitüsünün cumartesi toplantıları, tam anlamıyla hedef odaklı bir uygulamadır. Ayrıca bu toplantı için farklı bir mekanın oluşturulması değerlendirme toplantılarının ne derece ciddiye alındığının ve işleyişin önemli bir parçası olduğunun göstergesidir.

Resim 2. 3. Pamukpınar Köy Enstitüsü Öğrencilerinin Ders Dışı Etkinliklerine Örnekler

Kaynak: Köy Enstitüleri. T.C. Maarif Vekilliği Maarif Matbaası. Ankara 1944: 14-75.

Yukarıdaki fotoğraflarda Pamukpınar Köy Enstitüsü öğrencilerinin ders dışı zamanlarını nasıl değerlendirdikleri görülmektedir. Öğrencilerin müzikle ve müzik aletleriyle yakınlığı dikkat çekmektedir. Bununla birlikte oldukça samimi ve içten arkadaşlık ilişkilerinin kurulduğu bir ortama sahip oldukları gözlenebilmektedir.

Bir kurumun işleyişini onun amaçları ve kurulu olduğu dış çevrenin şartları belirler. Pamukpınar Köy Enstitüsünün nasıl işlediği de enstitülerin genel açılma amaçlarından hareketle bilinebilir. Enstitülerin genel işleyişinde öğrenim süreleri beş yıldır fakat beş yılı dolduran her öğrenci eğitmen olarak mezun edilmez. Kişinin çağdaşlaştığına dair bir kanaat oluşması halinde kişi, öğretmen olarak mezun olabilir. Kanaatin oluşmadığı durumlarda ise mezun olacak öğrenci başka meslek kollarına yönlendirilir. Köy Enstitülerinin ortak amacı, bilginin öğrenci zekasını ortaya çıkarmak amacıyla verilmesidir. Enstitüler, bilince uyarıda bulunmak, harekete geçirmek ve öğrencilere bazı düşünsel becerileri kazandırmak amaçları

doğrultusunda bilgiyi araç olarak kullanır (Altıny, 2002). O halde Köy Enstitülerinde bilgi düşünme becerisi kazanmada araçtır, günümüzdeki eğitim sisteminin özünde ise bilgiyi öğrenciye kazandırmak amacıyla çeşitli düşünme ve öğrenme biçimleri bulunur. Muhakkak günümüze değin denenen pek çok eğitim sistemi uygulamasının etkili olmamasına neden olan temel dinamiklerden birisi bu düşünce ve yaklaşım farkıdır. Enstitüler, öğrencinin zeka ve becerilerini geliştirmek için bilgiyi araç olarak görürken; sonraki eğitim yaklaşımları bilgiyi amaca koyarak zeka ve yeteneği bilgi ezberletmek için kullanmıştır. Terse işleyen çarklar ise istenilen amaca doğal olarak götürmemiştir ve günümüzde de götürmemektedir. Köy Enstitülerinde basit bir bilginin edinimine yer verilmez. “Enstitüler, yetenekli, ruhen ve fikren kuvvetli, iş başarabilen insanlar yetiştirme gayesi taşır. İşe yönelik eğitim Köy Enstitülerinin işleyiş ve amacında odak noktadır. Bu kurumların kuruluş değerlerine göre işe yönelik olmayan bilgi ne derece büyük ve çeşitli olursa olsun yalnızca veriler yığıdır. O halde Köy Enstitülerinin işlevsel ve etkinlik yaratacak bilgiye önem verdiği açıktır.” (Makal, 1997). Pamukpınar Köy Enstitüsü de enstitülerin bu genel amacına yönelik bir işleyiş izlemiştir.

Resim 2. 4. Pamukpınar Köy Enstitüsünde Tarım Dersi Kapsamında Uygulama Yapan Öğrenciler

Kaynak: Köy Enstitüleri. T.C. Maarif Vekilliği Maarif Matbaası. Ankara 1944: 14-75.

Yukarıdaki şekilde ilk bakışta tarım işçisi gibi algılanan Pamukpınar Köy Enstitüsü öğrencileri görülmektedir. Öğrenciler, tarım dersi kapsamında bel küreği kullanmayı, toprağı işlemeyi, tohum ekme uygulamalı olarak öğrenmektedirler. Pamukpınar Köy Enstitüsü, enstitülerin ana amaçları çerçevesinde hiçbir zaman kitabı, kökleri

olmayan uygulama ve derslere işleyişinde yer vermemiştir. Pamukpınar, köyün sorunlarına hakim, analitik düşünen, çözüm odaklı öğrenci yetiştirme genel amacına uygun olarak işlemiş ve amaçtan çıkmamıştır. Pamukpınar Köy Enstitüsünden mezun olan öğrenciler, köye dışardan bakmamış, enstitüde öğrendiklerini köy insanına anlatarak, göstererek günlük yaşam alışkanlıklarının değişmesini sağlamışlardır. Böylece köy insanı kısa süreli de olsa günlük yaşam, tarım ve hayvancılık gibi alanlarda bilimsel, teknik ve çağın gereklerine uygun yöntemler öğrenmiştir. Köylüler işleri bu şekilde yapmaya adapte olduklarında ise gelişerek değişmişlerdir. Kısa süreli ömrü olsa da Pamukpınar Köy Enstitüsü yerel bazda günlük yaşam rutinlerine, alışkanlıkları farklılaştırarak olumlu etkide bulunmuştur (Ünsal, 1945).

Köy hayatı çeşitli zorluklarla doludur. Özellikle Pamukpınar, bulunduğu bölge itibariyle oldukça zorlu yaşam koşullarına sahiptir. Pamukpınar Köy Enstitüsünde eğitim gören öğrenciler ilk olarak bu zorlu yaşam koşullarına adapte edilmeye çalışılmıştır. Çünkü enstitüye gelen öğrenciler, civar köylerden gelmektedirler ve yakın bölgeler olsa da yaşam koşulları, alışkanlıklar ve zorluklar benzer değildir. Pamukpınar Köy Enstitüsündeki eğitim normal yaşamdan daha zor olmuştur. Çünkü enstitüde ders içeriği kapsamında bir günde motor tamirinden ekim biçime, demir dövmeden keman çalmaya kadar türlü konulardaki işler bir arada öğrencinin önüne gelmiştir. Normal yaşamda ise bir günde hatta bir haftada bu işlerin bir veya iki tanesi insanın karşısına çıkabilir. Pamukpınar yaşam koşullarına uygulamalı derslerle alıştıran öğrenciler, işlevsel bilgiyle donatılmışlardır (Ünsal, 2016).

Resim 2. 5. Uygulamalı Derste Pamukpınar Köy Enstitüsü Öğrencileri

Kaynak: Köy Enstitüleri. T.C. Maarif Vekilliği Maarif Matbaası. Ankara 1944: 14-75.

Yukarıdaki şekilde görülen uygulamalı dersler ile Pamukpınar Köy Enstitüsünden mezun olan öğretmenler göreve gittikleri köylerde pratik bilgiye hakim, köyü kalkındırmak için uğraşan, köylünün gelişimi için çaba gösteren liderler olmuşlardır. Böylece bilgiler, köy öğretmeni aracılığıyla engelsiz biçimde köy halkına geçmiş hem de köyler doğru kişilerce doğru biçimde yönlendirilmişlerdir. Pamukpınar Köy Enstitüsünün çaba, etki ve sonuçları diğer enstitülerle birleştiğinde yerel kalkınma kuvvetlenerek kalkınma ulusal bir nitelik kazanmıştır. Kültür, eğitim, düşünce, yönetim ve hukuk alanlarında kısa süreli de olsa yurdun geneline yayılan pozitif bir etki dalgası oluşturulmuştur (Altunya, 2002).

Resim 2. 6. Pamukpınar Köy Enstitüsü Biçki-Dikiş Dersindeki Kız Öğrenciler

Kaynak: Köy Enstitüleri. T.C. Maarif Vekilliği Maarif Matbaası. Ankara 1944: 14-75.

Şekilde görüldüğü üzere kız öğrenciler uygulamalı biçki-dikiş dersinde doğrudan makineler üzerinde dikiş yapmayı öğrenmektedirler. Bu şekilde öğrenciler hem işbaşı eğitim almış hem de belli ürünler ortaya koymuşlardır. Pamukpınar Köy Enstitüsünden mezun olan öğretmenler edindikleri yeni beceriler, yetenekler, bakış açıları ve düşünme biçimleriyle gittikleri köylere okuma-yazma öğretmiş, tekniği ve teknolojiyi köylere taşımış, yenilikleri ve atılımları köye götürmede iletişim köprüsü olmuşlardır. Böylece köy halkı yenilikleri görmeyi, onları kendi yaşamlarına katmayı ve onları genel yaşam standardı haline dönüştürmeyi öğrenmiştir (Tokgöz, 2003). Fakat ne yazık ki enstitünün kısa sürede kapanması köylünün “değişimi takip etme, kullanma ve bünyesine katma” alışkanlığı kazanmasına engel olmuştur. Pamukpınar mezunu öğretmenler kendi bildikleri yenilikleri ve tekniği köylüye aktarabilmiş fakat yeniliği takip etme, yakalama, uygulama ve sürekli olarak yaşamını güncel tutma yeteneğini köylüye enjekte edememişlerdir. Bu durum köylünün yeni yaklaşım biçimi ve doğal olarak yeni bir bakış açısı kazanması demektir. Ancak doğal olarak 6 yıl kadar kısa bir sürede hiçbir insanın düşünme biçimine yeni bir hayat yaklaşımı getirilmesi mümkün değildir.

Pamukpınar Köy Enstitüsü, yeni bir düşünme biçimi kazandırmada yetersiz ömrü nedeniyle yüksek etkinlik sağlayamasa da belli konularda oldukça başarılı olmuştur. Enstitüde modern ve seviyeli bir sosyal grupta beş yıl geçiren gençler, köylerin

sosyal hayata bakış açılarına büyük etkilerde bulunmuşlardır. Özellikle enstitü kapsamında aldıkları enstrümantal dersler, müzikle birlikte her konuda çağrı yakalayan kişiler olmalarını ve bu özelliklerini başkalarına aktarmalarını sağlamıştır.

Resim 2. 7. Pamukpınar Köy Enstitüsü Müzik Dersinde Bir Sınıf

Kaynak: Köy Enstitüleri, T.C. Maarif Vekilliği Maarif Matbaası, Ankara 1944: 14-75.

Enstitüye gelene kadar belki keman ve yaylı çalgı sesi bile duymamış olan öğrenciler, enstitülerin sağladığı nitelikli eğitim ile keman, piyano, ut, gitar gibi çalgıları çalmayı öğrenmişlerdir. Şekilde keman dersi alan bir sınıf öğrenci ile sol alt köşede birebir piyano dersi alan kız öğrenci görülmektedir. Piyano ve keman eğitiminin devlet okulunda verilmesi bugünkü eğitim şartlarında dahi sağlanamıyorken koca bir sınıf öğrenciye hem devlet okulunda hem uygulamalı olarak çalgı dersi vermek çağın oldukça ilerisinde bir eğitim biçimidir.

Pamukpınar Köy Enstitüsü ürettiği sonuçlarla ve yerine getirdiği amaçlarıyla çok önemli bir eğitim kurumu olmuştur. Sosyal hayata kayda değer etkiler bırakan bu kurum, Sivas ili ve civar köylerdeki ekonomik yaşama da etki etmiştir. Öğretmenler enstitü kapsamında aldıkları tarım eğitimleriyle göreve gittikleri köylerde tarımsal teknikten uygun tarım bitkisinin seçimine kadar her konuda köy halkını yönlendirmişlerdir. Böylece Sivas ile civar illerin köylerindeki geleneksel tarım yöntemleri kullanılmayarak birincil tekniklere geçiş sağlanmıştır. Her yenilik gibi bu yenilenme de sancılı olmuştur ancak günümüzde kısmen yapılan tarımcılıkta bile hala enstitülerin yerleştirdikleri tarım teknikleri yer yer kullanılmaktadır. Pamukpınar

Köy Enstitüsü Sivas ve civar illerin köyleri için sosyal ve ekonomik olmak üzere her türlü alandaki kalkınmada önderlik eden ve etkileyen kurum olmuşken bu bölgesel çaba diğer enstitülerle birleştiğinde kalkınma ulusal düzeyde sağlanmıştır. Enstitüler yeniliğin önündeki köhne yapıları ortadan kaldırarak buldukları bölgelere ekonomik, tarımsal, teknik ve eğitimsel açıdan olumlu etkilerde bulunmuşlardır (Makal, 1997).

Pamukpınar Köy Enstitüsü, enstitüler arasında en başarılı sonuçlara imza atanlardan bir tanesidir. Bu savın kanıtları çalışmanın bir sonraki bölümünde Sivas iline katkılar incelenirken ortaya konulmuştur. Pamukpınar Köy Enstitüsünü yakından incelemek gerekli olduğu gibi ulusal düzeydeki enstitü etkilerini de Pamukpınar Köy Enstitüsü ile birlikte ele almak yerinde bir yaklaşımdır. Çünkü enstitüler, tek bir kurumdan yönetilen, programları aynı kurum tarafından ortak belirlenen ve amaçları kendi kanununda açıkça yazılmış kurumlardır. Bu nedenle Pamukpınar Köy Enstitüsünün genel işleyiş olarak diğer enstitülerden farklı bir yönü bulunmamaktadır. İklim koşulları, coğrafya gibi farklılıklarına bağlı olarak uygulamalı ders içerikleri farklıdır. Örneğin; tarım dersi, dersin saati ve işlenecek konular MEB tarafından belirlenen eğitim programıyla sabittir. Ancak ders kapsamında ele alınacak tarımsal bitkiler, sanayi bitkileri bölgenin gereklerine göre incelenir. Uygulamalı derste ise toprağın yapısına ve iklime uygun olan bitkilerin ekim biçimi işlenir. Hayvancılık gibi alan dersleri ile teknik derslerde de aynı durumlar geçerlidir. Pamukpınar Köy Enstitüsünün genel işleyişi enstitülerle aynı olup uygulamalı ders içerikleri farklıdır. Bu nedenle içerikte enstitülerin işleyişi genel olarak verilmiş olup farklı ve kendine özgü Pamukpınar uygulamalarının altı çizilmiştir.

Pamukpınar Köy Enstitüsünün bölgeye ve ülkeye yaptığı olumlu etkiler çalışmanın ilerleyen kısımlarında ele alınmıştır ancak enstitülerin genel olarak ürettikleri sonuçlar, o dönemde ne nitelikte eğitim kurumları oldukları ve dünyadaki eğitimcilerin enstitülere bakış açısı Pamukpınar Köy Enstitüsünün önemini anlamak ve sonuçlarını değerlendirmek hususunda önemlidir. Enstitülerin tasarlandığı ve uygulamaya konulduğu yıllar II. Dünya Savaşı yıllarına denk gelmektedir. Gerek Türkiye gerek dünya bulaşıcı hastalıklar, yoksulluk ve açlık ile mücadele halindedir. Bu ağır koşulları olan dönemden en ağır yarayı ise her coğrafyada köylerde yaşayan insanlar almışlardır. Türkiye'de de genel seyir farklı olmamıştır ve en çok da köyler

bulaşıcı hastalıklara, yoksulluk ve açlığa hedef olmuşlardır. Enstitüler tam da bu kritik gerçeğe stratejik bir çözüm arayışının ürünüdür. Köyleri kalkındırmak ve aydınlatmak o dönemde tüm dünyanın neredeyse ortak bir sorunudur. Ancak Türkiye dışında hiçbir ülkeden gerçekçi, idealist ve çözüme doğrudan uyumlu, özgün bir uygulama çıkmamıştır. Bu noktada Köy Enstitüleri köyden başlayarak ulusal kalkınmayı ön görmesi adına tüm dünyanın dikkatle izlediği bir eğitim düşüncesi olmuşlardır. Köy Enstitülerine yönelik olarak yapılan küresel değerlendirmelerden bazıları şöyledir (Güvercin, Aksu, Arda, 2004):

- ✓ Eğitim bilimci John Dewey: “Son yıllarda hayalimdeki okullar Türkiye’de kurulmaktadır, bunlar Köy Enstitüleri’dir”,
- ✓ Tarihçi Arnold Toynbeğer: “Köy ile şehir arasında uçurum açmışsınız. Birkaç Köy Enstitüsü’nü ziyaret ettikten sonra anladım ki, bu uçurum Köy Enstitüleri ile düzeltilebilir. Enstitüler, köylü ile şehirli, halk ile aydın arasındaki uçurumu doldurmak için bulunmuş pek maharetli bir çaredir.”,
- ✓ Fredrik W. Fernau da “ Köy Enstitüleri, Kemalist Türkiye’nin kendine özgü ve özgün bir buluşudur” demiştir.

Yukarıda ifadesine yer verilen kişilerin hepsi eğitim-öğretim konusunda ileri gelen eğitimcilerdir. Bu eğitimcilerle birlikte UNESCO gibi uluslar üstü kuruluşlar da enstitülerden örnek alınacak, başarılı eğitim tasarımları olarak bahsetmişlerdir.

2. 7. Pamukpınar Köy Enstitüsünün Kapatılması

Dünya genelinde de sarsıcı bir etkiye sahip olan Köy Enstitüsü gibi bir kurumun amacına tam ulaşamaması, kısa süreli olması ve büyük çalkantılarla kapatılmasına neden olan etmenler çalışma kapsamında daha önce ele alınmıştır. Bu kısımda bir kez daha özetlenecek olursa gelenekçi yapısına düşkün olan halkın bu özelliği belli çıkar grupları tarafından kendi menfaatlerine olacak biçimde kullanılarak toplumda enstitülere karşı bilinçli bir karalama politikası yürütülmüştür. Sonuç olarak kişisel çıkarlarının bir biçimde zarar göreceğini düşünen gruplar, kendi içlerinde birleşerek enstitülere karşı bir ittifak oluşturmuş ve halkın gelenekçilik zafiyetini kullanarak amaçlarını gerçekleştirmişlerdir. Kısa ömürlü olmalarına bağlı olarak enstitüler amaçlarının tamamını gerçekleştiremeden 1954 yılında çıkan 6234 sayılı kanun ile İlkçağdaş Okulları’na dönüştürülerek kapatılmışlardır (Yıldız ve Akandere, 2017).

1954 yılında dönüştürülerek kapatılmadan önce 1946 yılında Köy Enstitülerinin ıslahı kapsamında kurumun ana işleyiş prensibiyle oynanmıştır. İşleyişleri ve temel özelliklerini yitiren kurumlar doğalarını oluşturan öz ellerinden alındığı için kötülemeye başlamışlardır. 1942 yılında köy araştırmalarını detaylandırmak ve kurumsallaştırmak amacıyla kurulan Ankara Hasanoğlan ilçesindeki Yüksek Köy Enstitüsü de 1947 yılında tasfiye edilerek kapatılmıştır. 1946 yılında ıslah etme ifadesi altında işlerliklerine son verilen enstitüler, 1954 yılında tamamen kapatılmışlardır (Odabaşoğlu, 2017).

Pamukpınar Köy Enstitüsü ise 1952 senesinde Pamukpınar Yatılı Erkek Öğretmen Okuluna dönüştürülmüştür. Sonrasında türlü eğitim formatlarıyla türlü okullar olarak hizmet vermeye devam etse de enstitü işlevi 1952 yılında son bulmuştur. Günümüzde Anadolu Lisesi olarak hizmet veren Pamukpınar Köy Enstitüsünün arazisi ve tesis kullanımı da eskisi gibi değildir.

Resim 2. 8. Pamukpınar Köy Enstitüsü Binasının Güncel Kullanımı

Kaynak: <http://ogm.meb.gov.tr/yuz-tarihi-lise/1942-Pamukpınar-Anadolu-Lisesi.html>, E.T: 25.08.2020.

Pamukpınar Köy Enstitüsü 1941 yılında açılıp 1952 senesinde kapatılmış olup 1941 ila 1948 yılları arasında etkin çalışmıştır. Bu sürede dört bine yakın öğretmen mezun eden okul, aynı zamanda tüm Türkiye genelinde pek çok mesleğe mensup nitelikli insan yetiştirmiştir. Pamukpınar Köy Enstitüsünden mezun olan öğretmenlerle

birlikte hakim, savcı, asker, siyasetçi, iş insanı, akademisyen, edebiyatçı, araştırmacı gibi farklı alanlarda başarılı olan pek çok insan ülkeye hizmet etmektedir. Bir eğitim kurumu için çok kısa bir ömre sahip olsa da Pamukpınar Köy Enstitüsü aktif çalıştığı 7 yılda ülkeyi, uzun yıllarca yükselemeyeceği bir kalkınma düzeyine getirmiştir. Etkileri diğer enstitülerle birleşerek şimdiki modern Türkiye'nin temellerini atmışlardır.

Resim 2. 9. Pamukpınar Köy Enstitüsü Öğretmenlik Diploması

Kaynak: Şevket Gedikoğlu, Evreleri, Getirdikleri ve Yankılarıyla Köy Enstitüleri. Ankara: İdeal Matbaası, 1971.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

PAMUKPINAR KÖY ENSTİTÜSÜNÜN BÖLGEYE VE EĞİTİME KATKILARI

3. 1. Pamukpınarın Tarihsel Gelişim Sürecindeki Sosyo Kültürel Yapısı

Pamukpınar, Kalkolitik Devir'den itibaren, Eski Tunç, Orta Tunç, Hitit, Frig, Med ve Pers dönemleri, Makedonya Krallığı ve Hellenistik dönem, Roma, Bizans, Selçuklu, Beylikler ve Osmanlı döneminden günümüze kadar uzanan tarih sürecinde derin bir geçmişe sahiptir. Yıldızeli'nin Orta ve Doğu Anadolu bölgelerinin bir geçiş noktası olması, elverişli tarım arazileri, akarsuları ve ticaret yolları üzerinde yer alması sebebi ile ilkçağlardan itibaren önemli bir yerleşim yeri olmuştur. Pamukpınar Selçuklular döneminde, Sultan Alparslan tarafından ele geçirilmiştir. Daha sonra ilçe Malazgirt savaşındaki önemli hizmetlerinden dolayı Melik Danişment Gazi'ye verilmiştir. Beylikler döneminde yapılan imaret çalışmaları ile bölgenin kültürel zenginliği artmıştır. 1398 yılında Osmanlı hakimiyetine giren Yıldızeli yerleşim alanı, Osmanlıların doğuya yaptığı seferler sırasında yol güzergahı olarak kullanılmıştır.

Pamukpınar adını bütün dünyaya duyuran önemli kurumlardan biriside Cumhuriyet döneminde köy çocuklarının eğitim ve öğretiminin sağlanarak köylerine dönüşlerinde eğitim ve sosyal hayatta köylerin kalkınması amacı ile uygulamaya konulan Köy Enstitüleri, projesi dahilinde 1942 yılında kurulan Pamukpınar Köy Enstitüsüdür (Göztepe, 2020).

Görüldüğü gibi Sivas ili ve Pamukpınar ilçesi, tarih boyunca önemli yol güzergahları üzerinde bulunmuş, Birçok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Geçmişten günümüze harmanladığı bu medeniyet ile her dönemde önemini koruyan bir ilim, ticaret ve kültür merkezi olmuştur.

3. 2. Pamukpınar Köy Enstitüsünden Yetişen Ünlüler

1942 yılında eğitim-öğretim faaliyetlerine başlayan Pamukpınar Köy Enstitüsü, 1948 yılında işleyişi değiştirilerek çalışmalarını sektöre uğrayana ve 1952 yılında kapatılana kadar çeşitli mesleklere mensup birçok insanı yetiştirmiştir. Enstitünün Sivas iline, ülkeye ve eğitime sunduğu katkılar oldukça kıymetlidir. Çalışma kapsamında bu katkılar tek tek ele alınmaktansa Pamukpınar Köy Enstitüsünü tamamlamış kişilerin Sivas iline, ülkeye ve eğitime yaptıkları katkılar üzerinden ele alınmıştır. Bu şekilde daha analitik ve müspet göstergeler elde edilmesi planlanmıştır. Pamukpınar Köy Enstitüsünden mezun olan kişilerin yaptıkları meslekler, mesleki başarıları, kişisel duruşları, düşünme biçimleri ve eğitime yaklaşımları aldıkları eğitimin bir ürünüdür. Bu bağlamda mezun ettiği ve yetiştirdiği kişilerin başarıları, bir okulun değerlendirmesinde en gerçek ve somut göstergelerdir.

Tablo 3. 16. Pamukpınar Köy Enstitüsünden Yetişenler

Mezun Olan Kişi	Mesleği
Mahmut Özdemir	Bakan
Niyazi Ünsal	Eski Erzincan Senatörü
Emin Özdemir	Yazar
Ali Bozkurt	TÖB-DER Genel başkanı
Abbas Cılga	Şair- Yazar
Hazım Zeyrek	Şair- Yazar
Mustafa Uçar	Edebiyatçı

Kaynak: <http://ogm.meb.gov.tr/yuz-tarihi-lise/1942-Pamukpınar-Anadolu-Lisesi.html>, E. T: 29.08.2020.

Tabloda Pamukpınar Köy Enstitüsünden mezun olmuş veya bu okulda bir süre eğitim almış kişiler ile bu kişilerin meslek bilgileri yer almaktadır. Pamukpınar Köy Enstitüsünden mezun olan kişilerin tamamına ulaşılabilecek bilgiler bulunmamasına bağlı olarak alanında başarılarıyla bilinirlik kazanan mezunlar örneklem olarak seçilmiştir. Çalışma kapsamında bu kişilerin kısa biyografileri ile genel olarak hayatları, düşünme biçimleri ve mesleki yaklaşımları tek tek incelenmiş ve enstitü eğitimine yönelik değerlendirmelerde bulunulmuştur.

3. 2. 1. Mahmut Özdemir

Mahmut Özdemir, Köy Enstitüleri temelinden yetişmiş bakan, siyasetçi, millet vekilli ve ekonomist unvanlarıyla iş hayatında tanınmış biridir. Özdemir, 1937 yılında Sivas ilinin Kangal ilçesinde dünyaya gelmiştir. İlk ve orta öğrenimini

Pamukpınar Köy Enstitüsünde tamamlayan Özdemir, yüksek öğrenimini Ankara ilinde yapmıştır. 1958 yılında Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden mezun olmuştur. Yüksek öğrenimini başarılı bir şekilde tamamladıktan sonra İngiltere'ye giderek yüksek ihtisas yapmıştır (www.tbmm.gov.tr/develop, E. T: 30.09.2020).

Başarılı tahsil hayatı boyunca, Siyasal Bilgiler Fakültesi Talebe Cemiyeti Başkanı gibi, çeşitli görevlerde de yer alan Özdemir, başarısını çalışma yaşamında da sürdürmeye devam etmiştir. Ülkeye dönüşünün ardından Sivas ili Kangal İçesi Havuz Köyü İlkokul Başöğretmeni olarak çalıştıktan sonra yüksek öğrenim alanıyla ilgili bir kariyere geçiş yaparak Maliye Bakanlığı Başhesap Uzmanı olarak çalışmaya başlamıştır. Ardından Devlet Denetleme Organları Sendikaları Federasyonu Genel Başkanı, Maliye Bakanlığı Hesap Uzmanları Kurulu Üyesi olarak çeşitli görevlerle kariyerini sürdürmüştür (www.tbmm.gov.tr/develop, E. T: 30.09.2020).

Türkiye halkı ise Mahmut Özdemir'i Yerel Yönetimler Bakanı olarak tanımıştır. 16. Dönem Seçimlerinde Cumhuriyet Halk Partisi tarafından aday gösterilen Özdemir, 5 Haziran 1977 genel seçimlerinde Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) Sivas Milletvekili olarak seçilmiştir. Mustafa Bülent Ecevit tarafından 5 Ocak 1978 tarihinde kurulan 42. Hükümette ki bu hükümet III. Ecevit Hükümeti olarak da adlandırılır, Yerel Yönetim Bakanı olarak görev almıştır (www.tbmm.gov.tr/develop/, E. T: 30.09.2020).

Görüldüğü gibi kariyeri boyunca sürekli yükselen bir eğri oluşturan Özdemir, Pamukpınar Köy Enstitüsünden yetişmiş olan oldukça başarılı bir mezundur. Öğretmen olarak mezun olduktan sonra yönetim ve siyaset alanında yüksek öğrenim yaparak kariyerine bu doğrultuda yön verse de Sivas iline ve ülkeye katkıları oldukça büyüktür. Yüksek öğrenimini tamamladıktan sonra köyüne dönerek ilkokulda başöğretmen olması, onun eğitime verdiği önemi ve yaptığı katkıyı göstermektedir. Ayrıca alanında çok başarılı olan bir siyasetçi ve yönetici olmuştur. Türkiye'nin ilk ve tek yerel yönetimler bakanıdır. Çünkü Yerel Yönetimler Bakanlığı, 3. Ecevit Hükümeti döneminde kurularak hükümetin değişmesiyle görevi son bulmuş bir bakanlıktır. Sonrasında ise 10.07.2018 tarihli yasayla Çevre ve Şehircilik Bakanlığı bünyesinde Yerel Yönetimler Müdürlüğü olarak bir kurum açılmış ve yetkiler bu kuruma devredilmiştir.

İngiltere'de ihtisas yapmasına bağılı olarak çok iyi derecede İngilizce bilen Özdemir, sahip olduğu yeteneklerle çağının önünde donanıma sahip biridir. Ayrıca köyüne dönerek eğitime katkı sağlamış olması Özdemir'in bir vatanperver olduğunu, halkın eğitimini önemseydiğini açıkça göstermektedir. Bu davranış, enstitünün, öğrencilerini yetiştirirken halkın aydınlanması, kalkınması gibi konularda oldukça hassas davrandığının bir kanıtıdır. Öğretmen olarak kariyerini sürdürmese de halkın yöneticisi olarak göreve devam etmiş olması Özdemir'in bu konudaki tutumunun bir devamıdır. Görülüyor ki Özdemir, Pamukpınar Köy Enstitüsünün yerleştirmek istediğı ana vizyonu ve düşünme biçimini alarak mezun olan bir öğrencidir. Evli ve iki çocuk babası olan ve Pamukpınar Köy Enstitüsünün yetiştirdiğı en başarılı kişilerden biri olan Mahmut Özdemir, 3 Ağustos 1992 tarihinde 55 yaşında henüz gençken hayata veda etmiştir.

3. 2. 2. Niyazi Ünsal

Aslen Erzincanlı olan, Niyazi Ünsal, eski bir senatördür. 1927 yılında Erzincan'ın Refahiye ilçesinde doğmuştur. Oldukça yoksul bir ailenin çocuğı olarak dünyaya gelen Ünsal, Pamukpınar Köy Enstitüsünde eğitim almıştır. Refahiye ilçesi Erzincan'a bağılı olmasına rağmen Erzincan il merkezine uzaklığı 71 kilometredir ve ilçenin batısı, Sivas ilinin Gölova ilçesine oldukça yakındır. Bu coğrafi yakınlığa bağılı olarak Ünsal, eğitimini Sivas Yıldızeli'ne bağılı olan Pamukpınar Köy Enstitüsünde almıştır (<https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar>, E. T: 30.09.2020).

Pamukpınar Köy Enstitüsünün ilk öğrencileri arasında yer alan Ünsal, oldukça başarılı bir öğrenim hayatı yaşamış ve başarılı bir çalışma hayatı sürdürmüştür. Yüksek öğrenimini Ankara Gazi Eğitim Enstitüsünde tamamlayan Ünsal, pedagoji bölümünden mezun olmuştur. Mezuniyetinin ardından sırasıyla; "Refahiye Köst Köyü Okulu Öğretmenliği, Kemah İlçesi 11. Bölge, Çayırılı İlçesi 17. Bölge Gezici Başöğretmenliği, Refahiye Zevker Bucağı Okulu Başöğretmenliği, Refahiye Melikşefik Köyü Okulu Başöğretmenliği, Siirt Tillo Bucağı Merkez Okulu Başöğretmenliği, Kızılcahamam Orhangazi ve Kazımkarabekir Okulları Öğretmenlikleri, Burdur, Erzurum, Adana İlköğretim Müfettişlikleri" yaparak eğitim alanında büyük katkılar ortaya çıkarmıştır. Görev yaptığı il, ilçe ve köyler itibarıyla çoğı zaman hizmet gitmesi en zor olan coğrafyalarda hiç gocunmadan yıllarca çalışmıştır. Köy Enstitülerinin amacı köyü tanıyan gençlerin köylere önderlik ederek

köyü kalkındırmak, bilinçlendirmek ve aydınlatmaktır ([https:// www. biyografya. com/ biyografi/ 11456](https://www.biyografya.com/biyografi/11456), E. T: 02.10.2020). Pamukpınar Köy Enstitüsü de Sivas ili ve civar illerin köylerinde bu amacı gerçekleştirmekle sorumlu olan eğitim organıdır. Ünsal'ın deneyim ve görev yerlerinden anlaşıldığı üzere Pamukpınar Köy Enstitüsü, hizmet ettiği ana amacı gerçekleştirmiştir. Ünsal, öğretmen olarak mezun çıktığı enstitünün kendisine verdiklerini, çeşitli pozisyonlardaki görevleriyle Türkiye'nin doğu kanadındaki illerine aktarmıştır.

Uzun yıllar öğretmen, başöğretmen olarak köy köy gezen ve eğitimcilik vazifesini yerine getiren Ünsal, 14 Ekim 1973 tarihinde Cumhuriyet Senatosu Erzincan Üyeliğine seçilmiştir. 46 yaşında üstlendiği senatörlük görevini 52 yaşına kadar 6 yıl boyunca sürdürmüştür. 14 Ekim 1979 tarihinde senatodaki üyelik görevi sona eren Ünsal, bu görevin ardından Parlamentolararası Birlik Türk Grubu Üyeliği yapmıştır. Ünsal oldukça idealist, halkçı ve ilerlemeden yana bir kişiliğe sahiptir. Evli ve altı çocuk babasıyken 29.10.2010 tarihinde 83 yaşında hayata gözlerini kapamış ve TBMM'de düzenlenen törenle defnedilmiştir. ([https :// www.tbmm. gov.tr/ tutanaklar](https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar), E. T: 30.09.2020).

Görüldüğü gibi Ünsal'ın kendi köyüne, ülkeye ve eğitime yaptığı katkılar çok değerlidir. Yıllarca köy köy gezerek çeşitli eğitim görevlerinde yer alması eğitim alanındaki çabalarının ne derece somut olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte Pamukpınar Köy Enstitüsünün öğrencide geliştirmeyi amaçladığı düşünme biçimi ve zihinsel modeli taşıdığı ve özümsemiği de açıktır. Ünsal, ülkenin yetiştirdiği başarılı, özverili ve idealist bir siyasetçi ve eğitimci olmuştur.

3. 2. 3. Emin Özdemir

Erzincan'ın Kemaliye ilçesinde 1931 yılında dünyaya gelen Emin Özdemir, dil araştırmacısı, yazar ve akademisyendir. Özdemir, ilköğrenimini köy okulunda tamamladıktan sonra orta öğrenim için Pamukpınar Köy Enstitüsüne gelmiştir. 1948 senesinde Pamukpınar Köy Enstitüsünde öğrenim görmeye başlayan Özdemir, o yıllardan itibaren yazmaya başlamış bir isimdir. Edebiyata büyük bir merakı olan Özdemir, enstitünün imkanlarından faydalanarak Türk ve Dünya klasiklerini okumaya başlamıştır. Kendisi de bu yıllarda yazmaya başlamıştır. 5 yılın sonunda Pamukpınar Köy Enstitüsünden mezun olan Özdemir, Kemaliye ilçesine dönerek üç farklı köyde öğretmenlik yapmıştır. Pamukpınar Köy Enstitüsünde yazmaya

başladıktan sonra hiçbir dönemde yazılarına ara vermemiştir. Enstitü ve köy öğretmenliği dönemlerinde içinde bulunduğu çevre ve yaşam koşullarının etkisiyle Toplumcu Gerçekçi edebi anlayış çerçevesinde ürünler ortaya koymuştur. Yazıların Varlık Dergisinde yayınlayan Özdemir, “Köyden Sesler” başlığı altında köy insanı, köyün sorunları, yaşam koşulları gibi konuları ele almıştır (<https://www.turkedebiyatcilar.net>, E. T: 31.09.2020).

Pamukpınar Köy Enstitüsünden mezun olup Kemaliye’ye dönerek üç farklı köyde öğretmenlik yaptıktan sonra yüksek öğrenim almak üzere Ankara’ya gelmiştir. Özdemir, sonra 1953 yılında Ankara Gazi üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünden mezun olmuştur. Mezuniyetinin ardından 4 sene sonra bitirdiği bölümde asistan olarak profesyonel çalışma hayatını başlatmıştır. Ardından öğretim görevlisi olan Özdemir, 1960 yılında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından açılan bir yarışmayı kazanarak Columbia ve Indiana üniversitelerinde 1960-1963 yılları arasında değişik düzeylere göre metin hazırlama ve anlatım teknikleri derslerini görmek üzere Amerika’ya gönderilmiştir. 1968-1972 yılları arasında Hacettepe Üniversitesi Temel Bilimler Fakültesi Temel Türkçe Bölümünde bölüm başkanı ve öğretim görevlisi olarak görev almıştır. 1996 senesine kadar sürdüreceği görevi olan Ankara üniversitesi Basın ve Yayın Yüksek Okulu İletişim Fakültesinde öğretim görevliliğine 1974 yılında başlamıştır. 1996 yılında emekli olan Özdemir, 2016 yılında kanser tedavisi görmeye başlamış ve 1 Eylül 2017 tarihinde hayata veda etmiştir (<https://www.turkedebiyatcilar.net>, E. T: 31.09.2020).

Emin Özdemir hem kıymetli bir yazar hem bir dilbilimcidir. Her iki alanda da yeri doldurulamayacak ürünler ortaya koymuştur. Öğrencilik yıllarında Varlık, Pazar Postası ve Kaynak gibi dergilerde yazılar yazmıştır. Yazdığı edebi içeriklerde şiire de yer veren Özdemir, öğretmeni olan Mustafa Nihat Özön’ün tavsiyesiyle şiir yazmayı bırakmıştır. Deneme, eleştiri ve makale yazıları yazan Özdemir, Türkçenin özleştirilmesi, geliştirilmesi ve zenginleştirilmesinden yana olmuş ve bu konuda çok büyük çabalar ortaya koymuştur. Bir yazar olarak bir ulusun ve devletin bekasında, geleceğinde ve özlerinin korunmasında dilin öneminin çokça farkında olmuştur. Edebi eserin dil ile ilişkisi, dilin işlevleri, kullanım düzeyi ve toplumsal yapıyla ilişkisi konularında araştırmalar yapıp yazılar yazmıştır. *Dil ve Yazar* (1972), *Öz Türkçe Üzerine* (1973), *Türk ve Dünya Edebiyatı* (1980), *Türk ve Dünya*

Edebiyatında Dönemler-Yönelimler (3. basım, 1999), *Yazı ve Yazınsal Türler* (4. basım, 1999) adlı eserleri bu edebi yaklaşım ve düşünce prensibinde verilen ürünleridir. Özdemir'e göre dil, bir donanım ve beceri olarak yaşama yön veren nitelik taşımaktadır. Bu nedenle dili yaşama uygulamanın yöntemlerini içeren; *Güzel ve Etkili Konuşma Sanatı* (6. basım, 2001), *Anlatım Sanatı* (11. basım, 2002), *Okuma Sanatı* (3. basım, 1976), *Eleştirel Okuma* (4. basım, 2000), *Okuma ve Metin İnceleme* (1991) adlı eserlerinde ele almıştır. Onun için dil devrimi ve Türkçenin zenginliği önemli bir konu olduğunda da *Dil Devrimimiz* (3. basım, 1980), *Terim Hazırlama Kılavuzu* (1973), *Erdemin Başlı Dil* (gen. 2. basım, 2000) adlı eserlerinde Türkçenin doğurganlığını ele almıştır. *Öz Türkçe Kılavuz Sözlük* (1976), *Edebiyat Bilgileri Sözlüğü* (1991), *Türkçe Deyimler Sözlüğü* (gen. 8. basım, 2000), *Atasözleri Sözlüğü* (gen. 7. basım, 2000) adlı eserleriyle ise Türkçenin söz varlığına ilişkin araştırmalarını ölümsüzleştirmiştir. Pek çok dil ve edebiyat sempozyumuna katılarak Türkçenin önemi ve korunmasına yönelik fikirlerini paylaşmıştır (<https://www.turkedebiyatcilar.net>, E. T: 31.09.2020).

Edebiyatçılar Derneği ile Dil Derneğine üye olan Özdemir, 1996 yılında emekli olduktan sonra da pek çok farklı görev üstelenerek ülkeye hizmet etmiştir. TÜBİTAK Bilim ve Teknik ve Bilim Çocuk dergilerinde yayın danışmanlığı, Türk Dil Kurumu'nda Yönetim ve Yürütme Kurulu üyelikleri ile Terim Kolu Başkanlığı, Bir Kelime Bir İşlem programı için kelime analizleri bu görevlerinden bazılarıdır (<https://www.turkedebiyatcilar.net>, E. T: 31.09.2020).

Görüldüğü üzere Emin Özdemir, ülkenin yetiştirdiği en önemli isimlerden biridir. Bir insan olabilecek en yüksek donanım ve bilgiye sahip olan Özdemir'in bu kabiliyetleri ülkeye çekinmeden sunduğu görülmektedir. Pamukpınar Köy Enstitüsünden oldukça büyük bir bilgi birikimiyle mezun olduğu ve enstitünün yetiştirmeyi planladığı aydın profilini üst bir noktaya taşıdığı görülmektedir. Yaptığı dil araştırmalarıyla, sürdürdüğü görevleriyle ve yazdığı yazılar, verdiği eserlerle ülkeye en üst düzeyde katkılar sağlamış değerli bir isimdir.

3. 2. 4. Ali Bozkurt

Pamukpınar Köy Enstitüsü mezunlarından olan Ali Bozkurt, bir öğretmen ve eğitim sendikası yöneticisidir. Erzincan ili, Üzümlü ilçesi Çay köyünde 1933 yılında dünyaya gelen Bozkurt, mezun olduğu alan olan öğretmenliği meslek olarak

seçmiştir. İlköğrenimini ilçede tamamlayan Bozkurt, 1947 ila 1951 yılları arasında Pamukpınar Köy Enstitüsünde öğrenim görmüştür. Sivas ili dışından gelen diğer arkadaşları gibi Bozkurt da Pamukpınar'a yakın civar köyde yaşaması sebebiyle Pamukpınar Köy Enstitüsünden eğitim almıştır. Ali Bozkurt 1951 senesinde Pamukpınar Köy Enstitüsünden mezun olduktan sonra köyüne dönerek öğretmenlik yapmıştır. Profesyonel meslek hayatı on beş sene süren Bozkurt, kendi köyü dahil olmak üzere Erzincan'ın farklı köylerinde görev yapmıştır. Kendisi köylerin kalkınmasında 15 sene boyunca aktif rol oynamıştır (<https://t24.com.tr/haber/tob-derin-anma-torende-eski-baskani>, E. T: 31.09.2020).

Ali Bozkurt'un enstitüye gelme hikayesi diğer mezunlara nazaran bir miktar farklılık göstermektedir. O dönem bucak olarak geçen üzümlü ilçesindeki ilkokulda ilköğrenimini tamamladıktan sonra ortaokul için 1946 senesinde Konya ilindeki bir askeri okula yazılmıştır. Baskı ve itaat kültürü üzerine kurulu bu okulda çok da mutlu olmayan bu idealist ve özgür ruhlu genç, askeri okuldaki bir subaydan yediği tokattan sonra okulu terk ederek köyüne dönmüştür. Bu esnada eğitimi yarım kalan gencin imdadına öğretmen olan akrabası Hüseyin Erdoğan yetişir. Bozkurt'u alarak onu Yıldızeli'nde bulunan Pamukpınar Köy Enstitüsüne getiren Erdoğan, 1947 yılının şubat ayında Ali Bozkurt'u enstitüye kaydettirir. 1951 yılında mezun olarak Erzincan'ın çeşitli köylerinde öğretmenlik yapan Bozkurt, 1966 yılında Ankara'ya atanır (<https://www.nethaberajansi.com/eski-tob-der-baskani-ali-bozkurt-hayatini-kaybetti-h3611.html>, E. T: 01.10.2020).

Ali Bozkurt gerek öğrencilik yıllarında gerekse profesyonel meslek hayatında her zaman idealist bir tutuma sahip olmuştur. Sürekli olarak halkın aydınlanması ve kalkınması konularında mücadele eden Bozkurt, bu mücadeleleri her zaman örgütlü biçimde gerçekleştirmiştir. Öğrencilik yıllarında Öğrenci Birliğini önderlik ederek kurmuş ve başkanı olmuştur. Profesyonel meslek hayatına geçtiğinde ise ulusal düzeyde kurulan en büyük öğretmen örgütlerinin kuruluşunda yer almıştır. TÖS, TÖB-DER ve Eğitim-Der kuruluşlarının kurucu üyelerindendir. İlk olarak TÖS Ankara Şube Başkanlığı yapan Bozkurt, ardından TÖB-DER ve Eğitim-Der Genel Başkanlığı görevlerini üstlenmiş ve başarıyla yürütmüştür. Tüm yaşamı boyunca elde edilmek istenen hakların örgütlü mücadeleyle edinileceği bilincinde olmuş ve buna bağlı olarak da meslektaşları olan öğretmenlerin örgütlü mücadelesinde her zaman etkili

bir odak olmuştur. Türkiye'nin bugün bile aktif biçimde çalışan öğretmen örgütlerinin kuruluşuna ya öncülük etmiş ya da kurulma aşamasında destekler vermiştir. Bozkurt'un örgütlü mücadelesinde en çok dikkat çeken husus, kurduğu ve destek verdiği öğretmen örgütlerinin hiçbir partinin ya da siyasal grubun etkisi altına girmemesi yönünde sarf ettiği büyük çabalaradır. Ona göre öğretmenlik bir ideolojiye, bir siyasi fikre hizmet etmeyecek kadar tarafsız ve ulvi bir meslek olmuştur. (<https://www.nethaberajansi.com/eski-tob-der-baskaniali-bozkurt-> E. T: 11.10.2020).

Ülkenin gelecek kuşaklarının öğretmenlere ve eğitime bağlı olduğu bilinciyle Pamukpınar Köy Enstitüsünde yetiştirilmiş bulunduğundan tüm çocuklara bir etki, fikir, ideoloji ve yaklaşım altında kalmadan objektif ve verici yaklaşmak gerektiğini savunmuştur. Yine de bazı hak arayışı ve eylemlerinde birkaç kez gözaltına alınmaktan kaçamamıştır. Tüm tarafsızlık ve idealist uğraşlarına rağmen Türkiye'nin siyasi dokusuna bağlı olarak adı sürekli belli gruplara ve ideolojilere karıştırılmaya çalışılmıştır. 1 Mayıs 1981 tarihinde öğretmenlik mesleğinden emekli olmuş ve 1995 yılında Antalya iline yerleşmiştir. 1995 yılından beri yaşadığı Antalya ilçesinde 2017 yılında hayata gözlerini yummuştur (<http://www.egitimsenantalya.org/sube/bilgileri/haberler/demokratik-ogret-hareketinin-en-buyuk-unculerinden-ali-bozkurt-ukaybettik.html>, E. T: 01.10.2020).

3. 2. 5. Abbas Cılga

Sivas ilinin Kangal ilçesinde 1935 yılında dünyaya gelen Abbas Cılga, roman ve hikaye yazarıdır. İlköğrenimini ilçedeki ilkokulda yapan Cılga, ortaokul ve lise öğrenimi için 1948 yılında Pamukpınar Köy Enstitüsüne gelmiştir. 1953 yılında mezun olan Cılga, öğretmenliği meslek olarak tercih ederek ilkokul öğretmenliği ve ilköğretim müfettişliği yapmıştır. Sonrasında yüksek öğrenime başlayan Cılga, İstanbul Eğitim Enstitüsünde eğitim almıştır. Yüksek öğrenimi tamamlamasının ardından İstanbul Kız Lisesinde uzun yıllar öğretmenlik yapmıştır. Bu lisedeki görevinin ardından emekli olarak İstanbul iline yerleşmiştir (<http://sosyolojisi.com/abbas-cilga-kimdir-hayati-ve-eserlehakkindabilgi/49220.html>, E. T: 01.10.2020).

Uzun yıllar öğretmenlik mesleğini icra eden Abbas Cılga, aynı zamanda pek çok roman ve hikaye de yazmıştır. Cılga en çok çocuk edebiyatı alanında verdiği eserlerle tanınmaktadır ki birçok eseriyle çeşitli ödüller kazanmıştır. 1973 yılında "*Han Yaptırma Yarışı*" isimli eseriyle Arkın Çocuk Edebiyatı Ödülünü, *Küçük*

Hakan oyunuyla Türk Ticaret Bankası Çocuk Oyunları Ödülünü, *İMBÖ* adlı çocuk oyunuyla 1979 Dünya Çocuk Yılı / Milliyet Çocuk Oyunları Ödülünü, *Dedemin Öyküsü*'yle de 1979 Kültür Bakanlığı Çocuk Edebiyatı Yarışması üçüncülük ödülünü" kazanmıştır. Sanatçının eserleri şöyledir (Yurt Ansiklopedisi C.VIII, 1982-1983): **Çocuk Romanı:** *Yaramazlar Kuyusu* (1975), *Müjdeci Hüsnü* (1976), *Şaşar Ali* (1977), *Kim Sevmez Uğur Böceklerini* (1977), *Tomcık ve Bilek* (1979), *Heredot Dede* (1982).

Çocuk Hikâyesi: *Dedemin Öyküleri* (1980), *Atmacalar Ağladı* (1980), *Masa Üstündeki Kavga* (1983), *Küçük Gezgin* (1986), *Sıpanın Dört Yıllığı* (1990), *Han Yaptırma Yarışı* (1990), *Yıldız Tarlası* (1990), *Bülbüller Özgür Ölsün* (1990), *Özgürlüğün En Yücesi* (1990), *Karaçalma* (1992), *Gönlümde Büyüyen Serçe* (1995), *Filiz'in Kızı* (1995), *Gece Meleyen Keçi* (1995), *Yere İnen Yıldız* (1995), *Pondiyi Yok Ettiler* (1995), *Arının Düşü* (1995), *Çalman Köprü* (1995).

Çocuk edebiyatı alanında pek çok başarılı eser veren sanatçı, aynı zamanda çocuk edebiyatına yeni bir soluk da getirmiştir. Klasik çocuk hikayeleri yerine yenilikçi, çocukların konuştuğu dile daha yakın ve öğretirken eğlendiren eserler üretmiştir. Eserlerindeki amacı çocuklara iyiyi ve güzeli öğretirken farklı ve yeni bakış açıları kazandırmak olmuştur. Konu yönünden oldukça zengin olan eserler, yardımlaşma, dayanışma, hayvan sevgisi ve büyüklere saygı gibi hümanist değerler üzerine kurgulanmıştır. Yazar okumanın insana yepyeni bakış açıları kazandırdığına inandığından okumanın önemine sıklıkla vurgu yapmıştır. Cılga, çocukların keşifler yapabilecekleri, hayal güçlerini açığa çıkarabilecekleri, yeteneklerini ve yaratıcılıklarını serbest bırakabilecekleri ortamların sağlanmasının özellikle altını çizmiştir. Ona göre bir çocuğun iyi yetiştirilmesi için bu ortam elzemdir. Bu düşüncesini eserlerinde de sıklıkla işlemiştir ([https:// www.academia. edu/ 26388613/K%C3%B6y_Enstit%C3%BCI%C3%BC_Yazarlar_Bibliyografyas%C4%B1](https://www.academia.edu/26388613/K%C3%B6y_Enstit%C3%BCI%C3%BC_Yazarlar_Bibliyografyas%C4%B1), E. T: 01.10.2020)

Abbas Cılga Köy Enstitüsü mezunudur ve eserlerini üzerine kurduğu ana zeminin özellikleri incelendiğinde düşünme biçiminin enstitülerinin özelliklerine oldukça benzediği görülür. Cılga, enstitüdeki keşfe dayalı, özgür, yaratıcı düşüncenin hakim olduğu, yenilikçi öğrenme ortamından çokça etkilenmiş ve beslenmiş olacak ki hem

bir eğitimci hem de bir yazar olarak çocuk gelişimine en uygun ortam şartlarının bu şekilde olduğunu düşünmektedir. Cılga, Pamukpınar Köy Enstitüsünden mezun olan diğer öğretmenler gibi köylerde eğitim vererek hem bölgesel hem ulusal düzeyde eğitime ve kalkınmaya büyük katkılarda bulunmuştur.

3. 2. 6. Hazım Zeyrek

Erzincan doğumlu olup Sivas Pamukpınar Köy Enstitüsünü bitiren bir diğer mezun Hazım Zeyrek, şair ve yazardır. Zeyrek, 1932 yılında Erzincan ilinin Kemah ilçesinin Tuzla köyünde dünyaya gelmiştir. İlköğrenimini Kemah ilçesindeki ilkokulda tamamladıktan sonra 1943 yılında Pamukpınar Köy Enstitüsüne başlamıştır. 1948 yılında enstitüden öğretmen olarak mezun olan Zeyrek, köyüne dönerek öğretmenlik yapmış olup aynı zamanda Erzincan'ın Ilıç ve Kemah ilçeleri ile Sivas merkez ve Sivas köylerinde öğretmenlik yapmıştır. Bu sırada Gazi Üniversitesinin dışardan bitirme sınavlarına katılarak sınavları geçmiş ve Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Eğitim Bölümünü bitirmiştir. Profesyonel meslek hayatı süreci içerisinde öğretmenlik ve milli eğitim müdürlüğü yapmıştır. 1975 yılında Nevşehir il Millî Eğitim Müdürü Hazım Zeyrek olmuştur. 1977 senesinde Bakanlık Danışmanlığı yaptıktan sonra 1978 yılında Başbakanlık Personel Dairesi heyet üyeliğine aday gösterilerek 2 yıl da heyet üyeliği yapmıştır. Sonrasında yeniden danışmanlığa dönen Zeyrek, görevlendirme sebebiyle Ankara İncirli Lisesinde göreve başlamıştır. Kısa bir süre sonra da kendi isteğiyle emekli olmuştur. Ancak zeyrek, şiire ve yazına o kadar tutkuyla bağlıdır ki öğretmen kimliğinden ziyade şair ve yazar kimliğiyle bilinir ([https:// www. biyografya. com/ biyografi/ 11456](https://www.biyografya.com/biyografi/11456), E. T: 02.10.2020).

Hazım Zeyrek'in hayattaki duruşunu, düşünme biçimini ve genel prensiplerini anlamak, yaşamını değerlendirmek için esas incelenmesi gereken konu Zeyrek'in bir şair ve yazar olarak yazın serüvenidir. Zeyrek'in ilk şiiri "Öğretmen" adlı bir dergide yayınlanmış olup daha sonraları "Demet, Köy ve Eğitim" dergilerinde yazı ve şiirleri çıkmaya başlamıştır. Ancak Zeyrek'in gönlü, o zamanların en saygın edebiyat dergisi olan "Varlık" dergisinde yayın yapmaktır. Varlık dergisi ise o dönemlerde derin ve sebepsiz bir durgunluk zamanlarından geçmektedir. Zeyrek, Pamukpınar Köy Enstitüsünü bitirip askerlik görevini de yerine getirdikten sonra Sivas'a yerleşmiştir. Sivas küçük bir şehir olmamakla birlikte yine de imkan ve şartları sınırlı bir ildir. Zeyrek'in o dönemlerde istediği tek şey yazılarını okurla buluşturmak olduğundan

yerleştiği yeri sorgulamıştır. Varlık dergisinin durgunluğu ve edebiyat tutkusu Zeyrek'i yeni bir fikre ikna etmiştir. Zeyrek, sanatsever 7 arkadaşıyla birlikte şubat 1961'de "Su" adında bir kültür sanat dergisi çıkarmaya başlar. Aylık yayınlanan bu dergi 7 sanatseverin buluşması olsa da derginin idaresi  arkadaşın ortak inisiyatifindedir. Bu l, dergiye gelen tüm yazıları okuyup tartışıp ortak bir karar varabiliyorlarsa yayınlamaktadırlar. Dergi, oldukça prensipli bir şekilde yayın hayatına devam ederken Zeyrek, bir yandan gündüz okulda öğretmenlik yapıp diğer yandan akşamları dergiyle ilgilenmektedir. Yoksulluk ve yoğunluk baskısı altında büyük emeklerle alışan Zeyrek'in çabaları güzel neticeler elde etmiştir. Ancak artan yoksulluk şartları gibi nedenlerle dergi 72-78. sayı olarak 1967 senesinin şubat-ağustosunda son sayısını basar. Zeyrek'in en ünlü eser Gada adlı kitaptır. Bunun yanında çok sayıda şiir yazmıştır. Emekli olduktan sonra Ankara'da kalan Zeyrek, kooperatifçilik yapmaya başlamıştır (Satır, 2019). 2009 yılına gelindiğinde 77 yaşındaki Hazım Zeyrek, hayata gözlerini kapamıştır.

Görüldüğü gibi Hazım Zeyrek, çok kıymetli bir ğretmen olmakla birlikte Anadolu ozanı, halk şairi olarak da tanınmıştır. Sivas köylerinde öğretmenlik yapmış ve yurdun eğitimine fiili katkılar sunmuş, kişisel çabalarıyla sanat dergisi çıkararak İngiltere, Amerika, Fransa gibi ülkelerden üyelere ulaşmış, bakanlıkta görev alarak eğitim politikalarına yön vermiştir. Her anlamda dolu ve yetkin bir meslek hayatı yaşayan Zeyrek kültür ve sanat başta olmak üzere eğitsel alanda ve daha pek çok alanda ülkeye değerli katkılarda bulunmuştur.

3. 2. 7. Mustafa Uçar

Mustafa Uçar, bir ğretmen, eğitim yöneticisi ve edebiyatçıdır. 1928 yılında dünyaya gelen Uçar, Erzincan ili Çatalarmut köyündendir. Uçar, ilköğrenimini köyündeki ilkokulda tamamladıktan sonra 1944 yılında Pamukpınar Köy Enstitüsüne kaydolmuştur. 1948 yılında Pamukpınar Köy Enstitüsünden başarıyla mezun olan Uçar, aynı yıl Erzincan ilinin Sansa köyünde ilkokul ğretmenliği yapmaya başlamıştır. Bu okulda bir yıl öğretmenlik yaptıktan sonra Tercan Yetiştirme Yurdunda göreve atanmıştır. Buradaki görevini bir süre sürdürdükten sonra askerliğini yapıp dönen Uçar, İnönü İlköğretim Okulu müdürlük görevine başlamıştır. 20 yıl bu okulda müdürlük yaptıktan sonra emekli olmuştur (Tozlu, 2016).

1949 yılında bir akrabası ile evlenen Uçar, 6 çocuk babası bir ozan ve eğitim yöneticisidir. 42 yıl yaptığı öğretmenlik mesleğinde adı İnönü İlkokulu ile özdeşleşen Uçar, bu dönemlerinde Erzincan Yılın Öğretmeni seçilmiştir. Uçar, babası Recep Uçar'dan müzik konusunda oldukça fazla etkilenmiştir. Babası, mandolin, bağlama, akordeon ve ritim çalabilen yetenekli bir halk ozanıdır. Uçar, babası Recep Uçar'dan bu çalgıların hepsini çalmayı öğrenmiştir. Kültür ve sanat konularına duyarlı olan Uçar, müziğin yanında folklor da ilgi duymuştur. Halk oyunları konusunda öğreticilik yapan Uçar, ekipler yetiştirerek yarışmalara katılmıştır. Erzincan folkloru ile amatör bir derlemeci olarak yakından ilgilenmiş ve derleme çalışmalarını daha profesyonel hale getirerek kitap çıkarmıştır. “Erzincan’da Giyim-Kuşam Halk Oyunları ve Halk Türküleri, Erzincan Tasavvuf Şairlerinden Hafız Ömer Vasfi Efendinin Hayatı ve Eserleri, Erzincan Örf ve Adetlerinden Bir Demet, Hacı Adaylarına Özet Hac Rehberi” eserlerinden bazılarıdır. Derleme çalışmaları, halk oyunu öğreticiliği ve öğretmenlik yanında Erzincan Kültür Evi adıyla bir müze kurmuştur. Kurduğu müzede Erzincan somut kültürüne ait öğeler sergilenmiştir. 2002 yılında yaşadığı Erzincan ilinde hayata gözlerini kapamıştır (Satır, 2019).

Görüldüğü üzere Mustafa Uçar, tüm hayatını Erzincan ilinin kalkınması, kültürel bilincin artması ve kültürün korunması gibi amaçlara adanmıştır. Aynı zamanda esas mesleği olan öğretmenliği de her zaman sürdürmüş ve 42 yıl kadar uzun bir süre aktif eğitimcilik yapmıştır. Ülkenin yeni nesillerinin gelişmesine sunulan 42 yıl yanında ülkenin yanında bölgeye yaptığı katkılara bakıldığında ise yörenin kültürel dokusunun korunması ve anlaşılmasına oldukça büyük katkılar sağlamıştır. Pamukpınar Köy Enstitüsünde eğitim alarak öğretmen olup dönüp kendi ilindeki köyler için bir kalkınma köprüsü olmuştur. Bu yönüyle ve diğer yönleriyle oldukça vatanperver ve çalışkan bir eğitimci olarak enstitülerin yetiştirmek istediği aydın profiline tüm yeteneklerini taşımıştır.

3. 3. Pamukpınar Köy Enstitüsü Mezunlarının Anıları

3. 3. 1. Cafer Türker

Adım Cafer Türker. 1934 yılında, Tokat İli Zile İlçesi Küçükközlü Köyünde doğdum. Pamukpınar Öğrenci alımı sınavına girdim ve kazandım. 1948 yılı Eylül ayında hazırlık sınıfına kayıt oldum. Henüz dersler başlamamıştı. Ama biz ağabeylerimiz yemekhane binalarını yaparken onlara tuğla taşırdık. Zamanla

ustalaştık, onlarla birlikte bizde duvar örmeye başladık. Duvarlar bitince çatıların kalıbını hazırladılar. Ardından hazırlanan harcın iskeleler yardımıyla çatıya ulaşmasını sağladık. Zevkle çalışıyorduk. Kürekler elimizde Bir iş aracı değil sanki bir oyun ve eğlence aracıydı. Binalar tek katlı olunca hemen tamamlandı. Sıra kiremitlerin çatıya çıkartılmasına gelmişti elden ele tek sıra halinde hiçbir malzeme zarar görmeden yerine ulaştırıyorduk. Kimse kaytarmayı düşünmüyordu bu ruh ve çalışma azmi bize güzel bir örnekti. Fidan dikmek için toprağı derince kazar altını üstüne getirirdik. Okulumuz köy enstitüleri kapandıktan sonra ilk öğretmen okullarına dönüştürüldü. Biz yine Çalışıyor, hasat zamanı orakla ekin biçiyorduk. Sınıfımız 50 kişiydi numaralarımızda birden elliye kadardı. Aradan bunca yıl geçmesine rağmen arkadaşlarımın adlarını ve numaralarını hala hatırlarım. 1955 yılında mezun oldum. (Göztepe, 2020).

3. 3. 2. Veli Yalçın

Okulumuza Tokat Sivas ve Erzincanlı öğrenciler alınırđı. Yaz tatilleri 3 aydı lakin tatilin 45 günü okulda kalınıp tarım işleri ile uğraşılırdı. Tarım ürünü olarak buğday, arpa, mercimek, şeker pancarı ekilirdi. Bu ürünlerin bir kısmı ambarlarda saklanır, diğeri yarısı tüketilmek üzere ayrılırdı. Şeker pancarı yetiştiriciliğı yapılırdı, Hasat edilen pancarlar Tokat şeker fabrikasına gönderilirdi. Bina ve atölyelerim çoğunu bizler yaptık Karma eğitim sistemi mevcuttu. Kızlı erkekli birlikte eğitim görürdük. Okul müdürümüz Şinasi Tamer'di. Eğitimci Başlı Osman Yalçın'dı aynı zamanda resim -iş öğretmenimizdi, çok iyi insanlardı, bizlere karşı bir baba şefkati ile yaklaşırlardı. Öğrenci velileri için bir misafirhanemiz mevcuttu gelen veli isterse burada kalabiliyordu. Tuğlalarımızı kendimiz yapıyorduk, taş ocağından taş çıkarırdık, kireci kireç ocağında yakardık. İmece usulü yardımlaşma kapsamında gruplar halinde diğeri köy enstitülerine gidilir gelinirdi. Her gelen grup kendi yöresine ait halk oyunlarını sergilerdi. Böylece her kültürü tanıma imkanı bulup, kendi yöresel özelliklerimizi de onlara tanıttık. Her hafta okulun bir şubesi eğlence için görev üstlenir, tiyatro temsili yapılırdı. Bu temsillere okulun bütün öğrencileri, öğretmenleri ve eşleri katılırdı. Haftada bir gün okul yönetimi eleştirilirdi. Köy enstitülerinin kuruluş amacı köylüyü kalkındırmak, köye modern tarım yöntemlerini getirmek idi. (<https://www.youtube.com/watch?v=o2sbAbmzpEk>,=NebhatBayram: 20.01.2021).

3. 3. 3. Hüseyin Kızılırmak

Erzincan'ın Kemah İlçesi Doğanbeyli Köyündenim, 28 yıl öğretmenlik yaptım. Öğretmenlik yaşamımın 10 yılını müzik öğretmeni olarak icra ettim. Kırıkkale'de İlk Sen'de sendikacı öğretemdim 1969 öğretmen boykotuna katıldım. Biz Tokat Sivas Erzincanlı üç ilin çocukları bir ailede kardeş gibi geçinirdik. Çok güzel bir kütüphanemiz vardı. Benim dilim kekeme idi, bu kekemelikten öğretmenlerimin tavsiyesi ile Çiçero'nun hayatını okuyarak, müzik ile ilgilenerek şarkılar, türküler söyleyerek kurtuldum. Hazım Zeyrek, Niyazi Ünsal, Emin Özdemir sınıf arkadaşlarımdı. Her türlü haksızlıkta beni savunurlar yanımda olurlardı. (16 Eylül 2019 Tarihli Görüşme).

Hüseyin Kızılırmak, Efsanevi Tarım Öğretmenleri Ömer Yurdağul'ü şu şekilde anlatmıştır: Güzün soğuk günlerinde biz parka giyerdik, hangarda ders verirdi, ceket giyerdi, soğuğa çok dayanıklıydı demiştir. Teorik bilgilerden sonra ağaç dikimi, budama, aşı yapımı, hayvanların bakımı vd. uygulamaları öğrencilere tek tek defalarca yaptırmasını, kirizmaya aşırı önem vermesini” en önemli özelliği olarak belirtilmiştir. Ahırlar, kümes, mandıra, meyve bahçesi, üzüm bağı, tarlalar ve arılıktaki nöbetleşe görev yaptıklarını, Kendisinin enstitüde müzik ve folklor koluna ağırlık verdiğini ancak; Ziraat Ömer'in öğrenciden yana yapıcı eğiliminin okul idaresinde, disiplin kurullarındaki olgun tavrı ile de görüldüğü ve günümüzün tabiriyle ‘öğrencilerin babası’ tanımına uyduğunu ifade etmiştir (<https://www.muğladevrin.com.tr/kose-yazarlari/prof-dr-kemalkocabas/-yeni-kusak-koy-enstitululer-derneği-pamukpınar-aydınlığı-ve-sinasi-tamer,-E.-T:20.01.2021>).

3. 4. Pamukpınar Köy Enstitüsü Mezunları Bağlamında Enstitünün Bölgeye ve Eğitime Katkılarının Değerlendirilmesi

Çalışma kapsamında örneklem olarak seçilen 7 mezununu hayatları incelenmiştir. Hayatı, mesleki başarıları, düşünme biçimi, olaylara yaklaşım biçimi incelenen bu 7 kişinin yaşları, birbirine oldukça yakındır çünkü Pamukpınar Köy Enstitüsü 1941 yılında açılıp 1948 yılında çalışma şekli değiştirilmiş, 1952 yılında ise dönüştürülerek etkinliğine son verilmiştir. Çok kısa zamanda etkinlik gösterdiği için yaşları birbirine yakın kişiler Pamukpınar mezunudur. Bu bölümde, yukarıda

yaşamları incelenmiş olan Pamukpınar Köy Enstitüsü mezunlarının faaliyetleri baz alınarak enstitünün etkinliği değerlendirilmiştir.

Öncelikle Köy Enstitülerinin ve Pamukpınar Köy Enstitüsünün amaçları kısaca hatırlanacak olursa enstitüler; köylerin gelişmesini sağlamak amacıyla köyün sorunlarını bilen ve köy yaşamına aşina olan fakat her konuda pratik bilgi ve çağdaş tekniklerle donatılmış yeni bir aydın türü yaratmak hedefi için kurulmuşlardır. Bu ana amaç çerçevesinde Pamukpınar Köy Enstitüsünün amacı ise Sivas ili ve civar illerin köylerinden topladığı okur yazar gençleri nitelikli, aydın ve idealist biçimde yetiştirip mezun etmektir. Böylece hem ülkenin öğretmen açığı kapatılması hem de köylerin içerden canlanması ve kalkınması planlanmıştır.

Pamukpınar Köy Enstitüsünden mezun olarak öğretmen olan çalışma kapsamında hayatı ele alınmış tüm mezunlar, enstitüyü bitirdikten sonra köyelerine dönerek öğretmenlik yapmıştır. İncelenen 7 mezun da öğretmen olarak mezun olmuş, profesyonel çalışma yaşamlarına başka türlü yön verenler olmuş fakat hepsi de bir süre köylerde öğretmen olarak çalışmıştır. Bu yönüyle Pamukpınar Köy Enstitüsü civar köylerin öğretmen açığını karşılamak ve köy çocukları arasından öğretmen yetiştirerek köyü kalkındırmak amaçlarına tam olarak hizmet etmiştir. Mezunların hepsi köyelerine dönerek çeşitli eğitsel, kültürel ve sanatsal etkinliklerde bulunmuşlardır. Kendilerinin öğrendiği bilgilerle birlikte düşünme biçimi ve yaklaşımı köy çocuklarına aktardıkları anlaşılmaktadır. Enstitülerin kısa ömürleri köyleri içerden canlandırmaya ve kalkındırmaya yetmemiştir ancak görüldüğü üzere köy insanı ve köy yaşamı konusunda en büyük ilerleme enstitüler aracılığıyla ve yalnızca enstitüler döneminde yaşanmıştır. İncelenen 7 mezunun hepsi gerek bölgesel gerek ulusal düzeyde Türkiye'yi ileriye taşıyan, alanlarında öncü kimselerdir. Şu bağlamda açıktır ki Pamukpınar Köy Enstitüsü bölgesel kalkınma ve ilerleme görevini yerine getirirken Türkiye'ye alanında markalaşmış isimleri de kazandırmıştır.

Diğer bir açıdan Pamukpınar Köy Enstitüsünden mezun olup bir süre veya sürekli öğretmenlik yapmaları fark etmeksizin tüm mezunlar, eğitim alanı dışındaki başka alanlarda da kayda değer ve hatta yegane-kıymetli faaliyetlerde bulunmuşlardır. Pamukpınar Köy Enstitüsünde bir konuda uzmanlaşmak veya entelektüel aydınlar yetiştirilmek yerine her konuda ortalamanın üstünde teknik bilgi, beceri ve donanıma

sahip insanlar yetiştirmek amaçlanmıştır. Enstitü mezunlarının yaşamları boyunca gerçekleştirdikleri faaliyetler değerlendirildiğinde öğretmenlik dışında en az başka bir alanda da çok başarılı ve etkin oldukları gürölür. Mezunlar, öğretmenlik mesleğine ek olarak siyaset, kùltür, sanat, folklor, edebiyat, bilim gibi alanların en az birinde daha çok başarılı ve öncü kişiler olmuşlardır. En az iki alanda başarılı olmalarının yanında gittikleri köy, ilçe veya şehrin ihtiyacı olan başka alanlarda da etkinlik gosterme duyarlılığına sahiplerdir. Bu oldukça önemlidir çünkü Köy Enstitülerini tasarlamaya mecbur bırakan en temel şartlardan biri köylerin her alanda geri kalmışlığı ve şehirli öğretmenlerin bu sorunlara cevap verememeleridir. Pamukpınar Köy Enstitüsünden mezun olanlar ise görev yaptıkları bölgenin eğitim dışındaki sorunlarını da görme farkındalığına sahip olmuşlar ve üstelik kendi yetenek ve bilgileri doğrultusunda soruna cevap vermişlerdir. Bu noktada dikkat edilmesi gereken üç kritik nokta bulunur: ilki eğitsel alan dışındaki başka sorunların varlığını algılayabilecek farkındalıklarının olması, ikincisi bu sorunları algılamalarının yanında soruna çözüm üretme duyarlılığını taşımaları ve üçüncüsü ise eğitsel alan dışında kalan en az bir soruna cevap verebilecek yetenek ve donanımı enstitüde kazanmış olmalarıdır. Tüm mezunların bu derece başarılı ve farklı alanlarda oldukça etkin olması tesadüf değildir veya kişisel üstün yeteneklerinin bir sonucu değildir. Köyün farklı ihtiyaçlarını analiz edebilme, sorunlarına duyarlı olma ve köy yaşamının ortaya çıkarabileceği sorunları çözecek yetenekler geliştirme Pamukpınar Köy Enstitüsünde öğrencilere planlı, amaçlı ve koordine biçimde özellikle kazandırılan yetilerdir. Farkında olma, duyarlı olma ve sorunu çözme bir bakış açısı ve yaklaşımın sonucunda edinilen davranışlardır. Pamukpınar Köy Enstitüsünün tam olarak yetiştirmek istediği aydın profili ve kazandırmak istediği düşünme biçimi de budur. Mezunlar sorunların farkındalar, fark ettiklerini görmezden gelmeyecek kadar duyarlılar ve sorunun çözümü için harekete geçebilecek yeteneğe sahipler. Kendi kişisel çabalarından farklı olarak 7 mezunun hepsinin bu konuda ortak davranış göstermelerinin ana kaynağı enstitüde aldıkları eğitimidir.

Çalışma kapsamında hayatları incelenen 7 mezunun yaşamları çerçevesinde gerçekleştirdikleri faaliyetlerin etkisinin hem bölgesel hem ulusal olması da Pamukpınar Köy Enstitüsünü değerlendirmede önemli bir husustur. Mezunların donanım ve yeteneklerinin bölge çerçevesinde sınırlı kalmaması oldukça iyi yetiştirildiklerinin bir göstergesidir. Ayrıca toplumun içinde bulunduğu gelişmişlik

düzyini de göstermektedir. Toplum, özellikle kırsal kesim öylesine çağın gerisinde kalmıştır ki 5 yıl gibi kısa süreli eğitim alan ortalama bir genç bile ışık gibi parlayarak çok önemli işlere imza atabilmiştir. Bu durum aynı zamanda toplumun geri kaldığını fakat ileriye gitmek konusundaki isteğini ve ilerlemek için gerekli azim, yetenek ve zekayı taşıdığını da göstermektedir. Enstitüler mükemmel eğitim veren kurumlar da olsalar eğer toplum bünyesinde eğitime açık, ileri gitmeye gönüllü, aydınlanma sancılarını yaşayacak cesarete sahip ve tüm bunları gerçekleştirecek yetenek-zekayı gösteren gençler barındırmasa iyi eğitim tek başına etkili olamayacaktır. Enstitülerin, köy insanına özgü tasarlanmış iyi eğitim veren ve idealist motivasyonu yüksek kurumlar olması; toplumun eğitime açık, zeki ve cesaretli gençler yetiştirilmesiyle birleştiğinde Pamukpınar Köy Enstitüsü bu derece başarılı olmuştur. Yetenekli, cesur ve azimli gençler iyi yetiştirildiğinde bölgeye, ülkeye ve hatta dünyaya mal olan insanların ortaya çıktığı bir kez de Pamukpınar örneğinde ispatlanmıştır.

Pamukpınar Köy Enstitüsünün değerlendirilmesinde önemli bir diğer gösterge ise hayatı incelenen tüm mezunların öğretmenlik dışında faaliyet gösterdikleri alanlarda ilk, öncü ve dönüm noktası yaratan kişiler olmalarıdır. Yeni bir dergi çıkarmak, müze kurmak, bugün hala temel eser niteliğinde okutulan kitaplar üretmek, siyasete yön vermek, sendikalar açmak gibi ülkeyi bir adım daha ileriye taşıyan atılımların bir kısmı Pamukpınar Köy Enstitüsü mezunları tarafından yapılmıştır. Pamukpınar Köy Enstitüsü Türkçe üzerine bilimsel araştırmalar yapan küresel düzeyde bir dil bilimci; Türkiye'deki örgütlü harekete yön veren bir sendika kurucusu, kültürün somut öğelerini koruyan bir müze sahibi, eğitim politikalarına yön veren eğitim bilimci, bakan, senatör gibi çok önemli insanları yetiştirmiştir. Günümüzde pek çok üniversite, enstitü gibi yüksek öğrenim veren kurum mevcutken, eğitim nüfusun çoğunluğu tarafından ulaşılabilir durumdayken mezunların ortalama niteliği Pamukpınar Köy Enstitüsü mezunlarının niteliklerine yaklaşmamaktadır. Bu noktada bireylerin kişisel yetenekleri, zekası ve karakterlerinden ziyade verilen eğitimin niteliği sorgulanmalıdır. Çünkü 60 yıl evvel kısıtlı şartlarda Türkiye'ye atılım yaşatan insanların çocukları, torunlarının yeteneksiz olma olasılığından ziyade eğitimin var olan zeka ve yeteneği ortaya çıkaracak nitelikte olmaması daha makul ve yüksek bir olasılıktır.

Pamukpınar Köy Enstitüsü, zorlu koşullar altında kurulup zorlu koşullar odağında faaliyetlerini sürdürmüştür. Üzerine düşen görev civar köylerden gelen gençleri iyi yetiştirerek köylerin aydınlanmasına hizmet etmektir. Mezun ettiği kişilerin yaşadıkları hayatlar açıkça gösteriyor ki Pamukpınar Köy Enstitüsü yüksek derecede başarılı olmuştur. Pamukpınar Köy Enstitüsü ile birlikte diğer enstitüler hep birlikte ele alındığında ise enstitülerin köylerde ve ülkede yaptığı geniş yelpazeli ve büyük adımlı bir atılımı henüz başka bir eğitim yaklaşımı, sistemi veya politikası gerçekleştirememiştir. İncelenen tüm olay ve sonuçlardan anlaşılıyor ki enstitülerin kapatılma gerekçeleri bilimsel, yansız ve gerçekçi köklere dayanmamaktadır. Üzerinden geçen 80 senenin sonunda elde edilen veriler açıkça ispatlamaktadır ki iddia edildiği ve yıllarca tartışıldığı gibi enstitüler kişisel çıkarlarının zedelenmesini istemeyen belli kişiler ve grupların karalama kampanyasına kurban verilen nitelikli kurumlardır. Sadece 11 yılda mezun edilen kişiler Türkiye'de pek çok konuya yön vermiş aydın kişiler olmuşlardır. Enstitü mezunları ve yıllar içindeki faaliyetleri ortadadır. Bununla birlikte yaklaşık 70 yıldır kullanılan eğitim yaklaşımları, bu yaklaşımların mezun ettiği kişilerin faaliyetleri ve ülkenin şimdiki kalkınma düzeyi enstitülerden sonraki hiçbir eğitim yaklaşımının nitelikli olmadığını müspet göstergelerle ortaya koymaktadır. Sadece Pamukpınar Köy Enstitüsü bile ulusal düzeyde ilerleme sağlayan pek çok insan yetiştirmiştir. Enstitülerin, belli bir kesim insanın yıllarca ifade ettiği gibi “Türkiye için kaçırılan bir aydınlanma treni” olduğu bilimsel sonuçlarla kanıtlanmıştır. Çalışma kapsamında objektif ve bilimsel biçimde enstitüler ile öncesi-sonrası toplumun durumu, gelişmişlik düzeyi ve eğitimin niteliği incelenmiştir. Bu bağlamda enstitülerin soruna uygun özel çözümler üreten kurumlar olmasına bağlı olarak yüksek etkinlikte kurumlar olduğu elde edilen sonuçlarla ortaya konulmuştur.

SONUÇ

Cumhuriyet Türkiye toprakları için yalnızca değişen bir rejimin adı değildir. Halk için bir modernleşme, aydınlanma hareketidir. Bu aydınlanma hareketi her alanda köklü değişiklikler meydana getirmiştir. Bu köklü değişimler her alanda olduğu gibi Mustafa Kemal Atatürk tarafından eğitim ve öğretimin her alanında yeni inkılapları doğurmuştur. Bu bağlamda yeni devletin amaçlarına ulaşması ve sarsılmaz temeller üzerine kurulmasında eğitimin ana araç olduğu her zaman bilinmiştir ve bunların ancak kararlı, net ve istikrarlı eğitim politikalarıyla gerçekleştirilebileceği kabul edilmektedir. Bahsi geçen tüm koşullar altında ve amaçlar ekseninde eğitim yapılandırmalarındaki ilk hukuki adım Tevhidi Tedrisat Kanunu olmuştur. 3 Mart 1924 tarihinde kabul edilen bu kanun oldukça kritik bir sıçrama noktasıdır çünkü mevcut durumdaki dini-karma eğitim düzeni tek bir düzenle karma eğitime dönüştürülmüş, dinin eğitim üzerindeki şekillendirici etkisine son verilerek eğitim bilimsel hale getirilmiş ve tüm eğitim kurumları tek çatı altında toplanarak Milli Eğitim Bakanlığına devredilmiştir. Tevhidi Tedrisat Kanununu takiben 3 Kasım 1928 tarihinde Yeni Türk Alfabesinin Kabulü gerçekleşmiştir. Bu yenilik ile tüm yeniliklerin kilidi açılmış ve yeniliklerin zemini sağlamlaştırılmıştır

1924'ten 1939 yılına kadar eğitim programı arayışı deneme-yanılma yöntemiyle sürmüştür. 1939 yılında ise günümüzde dahi gündemdeki yerini koruyan bir eğitim programı düşüncesi gündemde kendine yer bulmuştur: "Köy Enstitüleri". Bu bağlamda 17 Nisan 1940 tarihli ve 3803 kanunlu kararla Türk eğitim tarihinde bir dönüm noktası olan köy enstitüleri kurulmuştur. Pamukpınar Köy Enstitüsü ise 1942 yılında açılıp 1952 senesinde kapatılmış olup 1942 ila 1948 yılları arasında etkin çalışmıştır. Bu sürede dört bine yakın öğretmen mezun eden okul, aynı zamanda tüm Türkiye genelinde pek çok mesleğe mensup nitelikli insan yetiştirmiştir. Pamukpınar Köy Enstitüsünden mezun olan öğretmenlerle birlikte hakim, savcı, asker, siyasetçi, iş insanı, akademisyen, edebiyatçı, araştırmacı gibi farklı alanlarda başarılı olan pek çok insan ülkeye hizmet etmektedir. Bir eğitim kurumu için çok kısa bir ömre sahip olsa da Pamukpınar Köy Enstitüsü aktif çalıştığı 6 yılda ülkeyi, uzun yıllarca yükselemeyeceği bir kalkınma düzeyine getirmiştir. Etkileri diğer enstitülerle birleşerek şimdiki modern Türkiye'nin temellerini atmışlardır

Köy enstitüleri kendine özgü koşulları çok iyi gözlemlenerek tamamen koşullara uyumlu tasarlanmış yapılardır. Köy Enstitüleri, nüfusun büyük çoğunluğunu bünyesinde barındıran köyleri içerden canlandırmak, köylünün cehalet sorununa kendi dillerinden çözüm bulmak, köyleri aydınlatmak ve kalkındırmak amaçları doğrultusunda İsmail Hakkı Tonguç tarafından tasarlanıp hayata geçirilen kendine özgü eğitim kurumlarıdır. Dönemin şartları ve toplumun içinde bulunduğu özel kriterler baz alınarak geliştirilmiş eğitim yapılarıdır. Bu nedenle kısa sürede büyük etkinlik göstermiş kurumlardır. Tarım, hayvancılık gibi köylünün günlük hayatına ve yaşam şekline yönelik ve bu konularda onların sorunlarını çözecek, onları daha iyi yaşam standartlarına eriştirecek ders içerikleri gösterilmiştir

1940-1954 arasında faaliyet gösteren Köy Enstitüleri'nde 17 bin 364 öğretmen, 8675 eğitimci ve 1599 sağlık memuru yetişti. Böylece Türkiye, 1950'lerde 25 bini aşkın, iyi yetişmiş “öğretmen, eğitimci ordusuna” sahip oldu. Türkiye'nin çağdaşlaşmasında bu Köy Enstitülü kuşağın etkisi büyüktür Enstitüler 1940-1954 seneleri arasında toplam 14 yıl faaliyet göstermiş olmalarına rağmen çok kısa zamanda çok etkili sonuçlar ortaya koymuşlardır. Ne var ki gerçekçi bir çözüm yaklaşımının ürünü olan bu idealist kurumlar, çoğunluğu cahil kalmış bir halkın ve cehaleti kişisel çıkarının besleyicisi olarak gören siyasetçi bir kesimin büyük tepkisine maruz kalmıştır ve enstitüler 1954 yılında kapatılmıştır.

KAYNAKÇA

Resmi Kaynaklar:

Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi

BCA-30-1-0-0-90-567-13

BCA-30-18-1-2-117-54-4

BCA-30-18-1-2-134-110-10

TBMM Zabıt Ceridesi, I. Dönem, 3. Toplantı, C. 188, s.5.

TBMM Zabıt Ceridesi, I. Dönem, 3. Toplantı, C. 188, s. 6.

T.C. Maarif Vekilliği. (1943). Köy Enstitüleri Öğretim Programı. (Maarif Matbaası, Ankara).

T.C. Maarif Vekilliği. (1943). Köy Okulları ve Enstitüleri Teşkilat Kanunu İzahnamesi. (Maarif Matbaası, Ankara).

T.C. Maarif Vekilliği. (1944). Köy Enstitüleri. (Maarif Matbaası, Ankara).

Devlet İstatistik Enstitüsü. (1973), Türkiye’de Toplumsal ve Ekonomik Gelişmenin 50. Yılı. (D.İ.E Yayınları, Ankara).

Kültür Bakanlığı. (1938). Köy Eğitimcileri Kanun ve Talimatnamesi. (Devlet Basımevi, İstanbul).

Kültür Bakanlığı. (1940). Köy Enstitüleri Kanunu. (Türkiye Büyük Millet Meclisi Matbaası, Ankara).

Kitaplar

Altunkaya N (1990). Köy Enstitülerinin Tarihçesi. Kuruluşunun 50. yılında Köy Enstitüleri. (Eğit-Der Yayınları, Ankara).

Akyüz Y (1978) Türkiye’de Öğretmenlerin Toplumsal Değişimdeki Etkileri (Doğan Basımevi, Ankara).

Akyüz, Y. (1982). Türk eğitim tarihi: (başlangıçtan 1982 ye). (Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, Ankara).

Akyüz, Y. (1989). Türk eğitim tarihi: (başlangıçtan 1988'e). (Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, Ankara).

Altunya, N. (2002). Köy Enstitüsü Düşünsel Temelleri. (3.Baskı. Uygun Basım. Ankara).

Apaydın, T. (2009). Köy Enstitüsü Yılları. (1. Baskı. Literatür Yayınları, İstanbul).

Aydoğan, M. (2006). Köy Eğitim Sistemi Köy Enstitüleri. (Aydan Yayıncılık, Ankara).

Arayıcı, A. (1999). Tonguç ve Eğitimbilim. Çeşitli Yönleriyle Tonguç. (Yay. Haz. Aydoğan, M.), (Köy Enstitüleri ve Çağdaş Eğitim Vakfı Yayınları, Ankara).

Başaran, M. (1974). Tonguç yolu/ köy enstitüleri, devrimci eğitim. (Varlık Yayınları, İstanbul).

Bucak, E, B. (1993). Türkiye'nin Eğitim Politikaları ve Siyasi Parti Ödülleri (Adım Yayınları, Ankara).

Çavdar, T. (1999). Türkiye'nin Demokrasi Tarihi 1839-1950. (İmge Kitabevi, 2. Baskı, Ankara).

Çeçen, A. (1974) "Halkevleri", Atatürk ve Halk Evleri. (Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara).

Deryakulu, D. (2000). Yapıcı Öğrenme. Sınıfta Demokrasi (53-77). Ali Şimşek (Ed.), (Eğitim Sen Yayınları, Ankara).

Demirel, Ö. (2003). Kuramdan Uygulamaya: Eğitimde Program Geliştirme. (Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara).

Ergün, M. (2018). Modern Eğitim Sistemlerinin Doğuşu ve Gelişimi. C. 1. (2. Baskı, Pegem Akademi, Ankara).

Gedikoğlu, Ş. (1949). Niçin Öğretmen Kursları, Köy Enstitüleri. (İdeal Matbaası, Ankara).

Gedikoğlu, Ş. (1971). Evreleri, Getirdikleri ve Yankılarıyla Köy Enstitüleri. (İş Matbaacılık, Ankara).

Göztepe, H. (2017). Pamukpınar Yolcuları. (Ubuntu Yayınları, Ankara).

Göztepe, H. (2020). Pamukpınar Yolcuları. (Ubuntu Yayınları, Ankara).

- Hesapçıoğlu, M. (1998). Öğretim İlke ve Yöntemleri. (Beta, İstanbul).
- İnalcık, H. (2018). İmparatorluktan Cumhuriyete. (1. Basım, Kronik Kitap Yayınevi, İstanbul).
- İnan, R. (1977). "Türkiye Cumhuriyeti ve Eğitim (Bir Yokluktan Bir Atılıma)", Atatürk Konferansları (1973-1974). (TTK, Ankara).
- Karpat, K. H. (2016). Kısa Türkiye Tarihi 1800-2012. (6. Baskı, Timaş Yayınları, İstanbul).
- Karal, E. Z. (2011). Büyük Osmanlı Tarihi. C.V, VLF (Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara).
- Karaömerlioğlu, A. (2006). Orada Bir Köy Var Uzakta Erken Cumhuriyet Döneminde Köycü Söylem. (İletişim Yayınları, İstanbul).
- Kaplan, M. (2002). Aydınlanma Devri ve Köy Enstitüleri. (Kültür Bakanlığı Yayınları/2832. Yayınlar Dairesi Başkanlığı, Kültür Eserleri Dizisi, Ankara).
- Kırby, F. (1962). Türkiye’de Köy Enstitüleri. (Rüzgarlı Matbaa, Ankara).
- Koçer, H. A. (1974). Türkiye’de Modern Eğitimin Doğuşu ve Gelişimi. (Milli Eğitim Basımevi, İstanbul).
- Makal, M. (1997). Bozkırdaki Kıvılcım. (Gül Dikeni Yayınları,3.Baskı, Ankara).
- Medici, A. (1972). Yeni Eğitim. (Varlık Yayınları, İstanbul).
- Ortaylı, İ. (2018). Türkiye'nin Yakın Tarihi. (1. Basım, Kronik Kitap Yayınevi, İstanbul).
- Okçabol, R. (2004). Türkiye’de Öğretmen Profili Araştırması ve Öğretmen Yetiştirmede Yeni Arayışlar. (Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, İstanbul).
- Öztürk, İ. (1961). “Köy Enstitülerinin Verimi”, Tonguç’a Kitap. (Ekin Basımevi, İstanbul).
- Tonguç, E. (1970). Devrim Açısından Köy Enstitüleri ve Tonguç. (Ant Yayınları, İstanbul).
- Tonguç, İ. H. (1976). Mektuplarla Köy Enstitüsü Yılları. (Çağdaş Yayınları, İstanbul).

Tonguç, İ. H. (1947). Eğitim Yoluyla Canlandırılacak Köy. (2. Baskı, Remzi Kitabevi, İstanbul).

Türkoğlu, P. (1999). Tonguç ve Enstitüleri. (Yapı ve Kredi Yayınları, İstanbul).

Türkoğlu, P. (2000). Tonguç ve Enstitüleri. (2. Baskı, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul).

Yücel, H. A. (1947). Davam. (Ulus Basımevi, Ankara).

Tezler

Akar, H. (2011). *Türkiye'deki Köy Enstitülerinin Toplumsal Değişmedeki Yeri*. (Yüksek Lisans Tezi), Okuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, İzmir.

Akyüz, H. (1977). *Türk Eğitiminde Köy Enstitüleri Denemesi zerine Bir Araştırma*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Erzurum.

Akdoğan M (2016) *Köy Enstitülerinde Eğitim Anlayışı ve Tarih ve Yurttaşlık Bilgisi ğretimi*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

Demirkaya, Güler. B. (2015). *Köy Enstitüleri Bağlamında Eğitim ve İdeolojinin Toplumsal Değişme Etkisinin İncelenmesi: Köy Enstitüleri Dergisi (1945-1947)*. (Doktora Tezi), Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İletifim Bilimleri Ana Bilim Dalı, İstanbul.

Diņ, S. (1999). *Cumhuriyet Döneminde Yapılan Milli Eğitim şraları ve Alınan Kararların Uygulamaları (1923 – 1960)*. (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi, Atatürk İlke ve İnkılapları Tarihi Enstitüsü, Ankara.

Ergül. T. (2004). *Eğitim Tarihimizde Bir Reform "Köy Enstitüleri"*. (Tezsiz Yüksek Lisans Programı), Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Yönetimi Teftişi Ekonomisi ve Planlaması, Ankara.

Toprak, G. N. (2008). *Cumhuriyetin İlk Döneminde Türk Eğitim Sistemi ve Köy Enstitüleri*. (Yüksek Lisans Tezi), Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Afyonkarahisar.

Tokgöz, E. (2003). *Toplumsal Değişme ve Eğitimin Etkileşimi*. (Yüksek Lisans Tezi), Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Ana Bilim Dalı, Elazığ.

Odabaşoğlu, A. (2017). *Köy Enstitülerinin Yönetimi*. (Tezsiz Yüksek Lisans Projesi), Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Yönetimi, Denetimi, Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalı, Denizli.

Satır, B. (2019). *Mustafa Uçar'ın Hayatı, Eğitimci Kişiliği ve Erzincan Folkloruna Katkıları*. (Yüksek Lisans Tezi), Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı, Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı, Erzincan.

Makalalar:

Altunya, N. (2014-2015). Köy Enstitüleri Sisteminde Yönetim. *Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (10): 28-49.

Altunya, N. (Nisan 2002). "Köy Enstitüleri". *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, 3(26): 2-11.

Akyüz, Y. (2011). Osmanlı Döneminden Cumhuriyete Geçilirken Eğitim-Öğretim Alanında Yaşanan Dönüşümler. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 1(2): 9-22.

Akinoğlu, O. (2005). Türkiye'de Uygulanan ve Değişen Eğitim Programlarının Psikolojik Temelleri. *Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Dergisi*, 22: 31-46.

Aysal, N. (2005). Anadolu'da Aydınlanma Hareketinin Doğuşu: Köy Enstitüleri. *Ankara Üniversitesi, Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü, Atatürk Yolu Dergisi*, 35-36(9): 267-282

İlbaş, H. (Mart 1962). "Bu Korku Neden". *İmece Dergisi*, C. II, No. 11.

Boran, A. (2000). Cumhuriyet Döneminde Eğitimde Meydana Gelen Gelişmeler. *Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(9): 303-312.

Bozaslan, B. M. ve Çokoğullar, E. (2015). Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Modern Eğitimin İnşası: Devletin Kurtarılmasından Devletin Kurulmasına. *Gazi Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 17(3): 309-329.

Boybeyi, S.ve Gül, S. S. (2008). Cumhuriyet Aydınlanmasının Kısa Tarihi: Köy Enstitülerini Çevreleyen Tarihsel ve Toplumsal Koşullar ve Bugüne Çıkarsamalar. *Toplum ve Demokrasi Dergisi*, 2(3): 67-92.

Çağlayan, E. (2014). Köy Enstitülerinin Açılması ve Dicle Köy Enstitüsü. *Electronic Turkish Studies*, 9(1): 119-132.

Demirhan, C. ve Demirel, Ö. (2003). Program Geliştirmede Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(1): 48-61.

Elçi, A. C. (2009). Yetiştirildiği Ortam ve Yetiştiren Unsurlar Işığında Müzik Yön İle Âşık Veysel. *Turkish Culture & Hacı Bektas Veli Research Quarterly*, (51): 189-210.

Güvercin, C. H, Aksu, M, Arda, B. (2004). Köy Enstitüleri ve Sağlık Eğitimi, *Ankara Üniversitesi, Tıp Fakültesi Mecmuası*, 57(2): 97-103.

Hesapçioğlu, M. (2009). Türkiye'de Cumhuriyet Dönemi Eğitim Politikası ve Felsefesi. *Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Dergisi*, 29(29): 121-138.

Kartal, S. (2008). Toplum Kalkınmasında Farklı Bir Eğitim Kurumu: Köy Enstitüleri. *Mersin Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1): 23-36.

Kapluhan, E. (2012). Atatürk Dönemi Eğitim Seferberliği ve Köy Enstitüleri. *Marmara Üniversitesi, Coğrafya Dergisi*, 26: 172-194.

Kocabaş, K. (2014). Köy Enstitüleri ve Fen Eğitimi. *Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (10): 62-73.

Koç, M. (2004). Gelişim Psikolojisi Açısından Ergenlik Dönemi ve Genel Özellikleri, *Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(17): 231-238.

Köy Enstitülerinde Kurulacak Sağlık Memurları Kolu Ders Dağıtım Çizelgesi Hakkında Talim ve Terbiye Heyetinin 26.11.1943 Tarih 361 Sayılı Kararı. (1945). *Maarif Vekilliği, Tebliğler Dergisi*; 7: 76-303.

Ortaş, İ. (2005). Ülkemizin Kaçırıldığı En Büyük Eğitim Projesi: Köy Enstitüleri. *Çukurova Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Pivolka*, 4(17): 3-5.

Örnek, S. V. (2015). Gazete Yazıları, *Folklor/Edebiyat*, 21(82): 597-619.

Sallan, G. S. ve Alican, Ş. A. (2014-2015). Cumhuriyet Modernleşmesinin Anadolu Ateşi: Köy Enstitüleri. *Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10-11: 12-27.

Şeren, M. (2008). Köye Öğretmen Yetiştirme Yönüyle Köy Enstitüleri. *Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(1): 203-226.

Şimşek, G. ve Mercanoğlu, C. (2018). Bir “Planlama Örneği” Olarak Köy Enstitüleri Deneyimi. *Planning*, 28(3): 261-281.

Taşkaya, S. M. ve Akbaşlı, S. (2008). Okuma Yazma Öğretiminde Köy Enstitülerinin Yeri. *Mersin Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1):14-22.

Tozlu, N. (2016). Erzincan Kültürüne ve Eğitime Adanmış Bir Ömür; Mustafa Uçar. *Erzincan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3: 123-134.

Tunç, A. Z. (2009). Köy Enstitülerinde Sanat Eğitimi ve Dönemin Yöneticilerinin Sanata Yaklaşımları. *Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26: 30-34.

Türkoğlu, A. ve Sarı, M. (2006). Cumhuriyetten Günümüze Türkiye’de Program Geliştirme Çalışmaları. (Hesapçioğlu, M. ve Durmuş, A. (Der.) *Türkiye’de Eğitim Bilimleri: Bir Bilanço Denemesi*: 328-366.

Ünsal, A. (Ekim 1945). “Çamlıbel’i Aştık” (Hikâye). *Köy Enstitüleri Dergisi*, 1(4): 605-613.

Ünsal, S. (2016). Köy Enstitülerine Yaklaşım-Sessiz Pamukpınar. *Köy Enstitüleri Dergisi*, 52: 1-8.

Yıldız, N. ve Akandere, O. (2017). Köy Enstitülerinin İdeolojik Yapısı. *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 17(35): 275-316.

Yiner, A. (2012). Köy Enstitüleri Üzerine Bir Deneme. *International Journal Of Social Science*, 5(4): 307-317.

Ansiklopediler:

Yurt Ansiklopedisi. (c. VIII, 1982-1983), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

Mehmet İpşirli, (2003), “Medrese”, DİA (Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi), XVIII, İstanbul.

Bildiriler:

Saban, F. D, Yuceer, H., Tüter, R., & Delibas, M. R. (2017). Tanık Olarak Köy Enstitüleri Solan Geçmiş: Düziçi Köy Enstitüsü Örneği Uluslararası Koruma Konferansı Mimarlık Mirası ve Kent Tarihi Mimarlık Mirası, İstanbul, 14.10.2017

İnternet Kaynakları:

<https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar>, Erişim Tarihi: 30.09.2020.

<https://www.tbmm.gov.tr/develop>, Erişim Tarihi:30.09.2020.

<https://www.turkedebiyatcilar.net>, Erişim Tarihi: 31.09.2020.

<https://www.biyografya.com/biyografi/4373>, Erişim Tarihi: 31.09.2020.

<https://www.cografya.gen.tr/tr/sivas/yildizeli.htm>, Erişim Tarihi: 24.07.2020.

<https://www.tarihin.com/ataturk-inkilaplari>, Erişim Tarihi: 21.08.2020.

<http://tebligler.meb.gov.tr/index.php/tuem-sayilar>, Erişim Tarihi: 15.07.2020.

<http://www.kalabalikcadde.com/wpcontent/uploads>, Erişim Tarihi: 20.11.2020.

<http://ogm.meb.gov.tr/yuz-tarihi-lise/1942-Pamukpınar-Anadolu-Lisesi.html>, Erişim Tarihi: 29.08.2020.

https://www.academia.edu/26388613/K%C3%B6y_Enstit%C3%BCl%C3%BC_Yazarlar_Bibliyografyas%C4%B1, Erişim Tarihi: 30.09.2020.

<http://sosyolojisi.com/abbas-cilga-kimdir-hayati-ve-eserleri-hakkinda-bilgi/49220.html>, Erişim Tarihi: 01.10.2020.

MEBArşiv,<http://kutuphanem.meb.gov.tr/cgi-bin/koha/opacsearch.pl?q=k%C3%B6y+enstit%C3%BCleri>, Erişim Tarihi: 24.07.2020.

<http://www.egitimsenantalya.org/sube/bilgileri/haberler/1616-demokratik-ogretmen-hareketinin-en-buyuk-onculerinden-ali-bozkurt-u-kaybettik.html>, Erişim Tarihi: 30.09.2020.

<https://www.nethaberajansi.com/eski-tob-der-baskani-ali-bozkurt-hayatini-kaybetti-h3611.html>, Erişim Tarihi: 01.10.2020.

<https://t24.com.tr/haber/tob-derin-anma-torende-eski-baskani>, Erişim Tarihi: 31.09.2020.

https://sozluk.gov.tr/transfer?option=com_gts&kelime=zootekni, Erişim Tarihi: 06.08.2020.

https://www.youtube.com/watch?v=o2sbAbmzpEk&ab_channel=NebahatBayram, Erişim Tarihi: 22.08.2020.

EKLER

EK-1. I. Milli Maarif Şûrası'nda Hasan Ali Yücel'in Köy Enstitüleri Konuşması

Önümüzdeki senelerde nüfusumuzun çoğunu teşkil eden köylümüzün gerek tahsil gerek geçim hususunda seviyesini yükseltmeği başlıca hedef tutacağız. Bu hususta elde edeceğimiz neticelere, çok ehemmiyet ve kıymet veriyoruz. Kat'î olarak inanıyoruz ki köylümüzün tahsilini ve maişetini daha yüksek bir dereceye vardırduğumuz gün, milletimizin her sahada kudreti, bugün güç tasavvur olunacak kadar yüksek ve heybetli olacaktır. Hakikatin en beli ve en veciz ifadesi olan bu yüksek direktifi maarif sahasında tahakkuk ettirmek sizin, bizim, hepimizin milli borcu ve milli şerefimizdir. İlk Öğretimin köylere girmesi yolunda ilk yapılacak iş, realiteyi olduğu gibi görmek, onun apaçık gösterdiği vaziyetten ümitsizliğe düşmeksizin icap eden tedbirleri almak ve tatbik etmektir. Köy Hayatının kendine mahsus şartlarını göz önünde bulundurmadan köyde eğitim işini şehir hayatına kıyas ederek tanzim etmenin sakatlığını, tecrübe bize fîli surette göstermiştir. Köy öğretmenini; köyde doğmuş, büyümüş, köy hayat şartlarını yakından duymuş gençler arasından seçip köy hayat şartlarının canlı olarak yaşadığı öğretmen okullarında yetiştirmeyi prensip olarak ele almış bulunuyoruz. Bu prensibe göre iki seneden beri muhterem selefim Saffet Arıkan'ın himmetiyle kurmuş olduğumuz köy öğretmen okulları, köy öğretmenliği davasını en iyi surette epeyce mesafe kat etmiş bulunmaktadır. Bu öğretmen okullarından yetişecek öğretmenleriz, köy bünyesinde asırlardan beri ibram ettiği halde ancak Cumhuriyet devrinde zarureti duyurduğu kalkınma hareketinin yorulmaz ve idealist yapıcıları olacaktır.”

Kaynak: 1. Millî Eğitim Şûrası Toplantı Tutanağı, MEB Arşiv, <http://tebligler.meb.gov.tr/index.php/tuem-sayilar>, Erişim Tarihi: 15.07.2020.

EK-2. 25.09.1942 Tarihli İsmail Hakkı Tonguç'un Ömer Yurdagül'e Yazdığı Mektup

Kardeşim Ömer Yurdugül,

Seni Pazarören Köy Enstitüsüne gönderirken teklif edilen işi kabul ederek hemen yeni vazifeye gidişin beni çok memnun bırakmıştı. Son seyahatlarımda oradaki çalışmalarını da yakından gördüm. Müdür ve diğer arkadaşlarla senin işlerine dair konuştum. Onlar da mesainden memnunlar. Bu duruma göre seni Pazarören'de uzun müddet bırakmak lâzım gelirken yeni kurulmakta olan bir enstitünün işleri, seni, onların başına getirmemizi icap ettirdi. Orası Yıldızeli civarındaki Pamukpınar Köy Enstitüsüdür. Arazi ve su durumu itibarıyla ziraat işine pek elverişli olan bu müessese bir an önce iyi bir sonuçla karşılaşabilmek için senin gibi bir arkadaşın orada işbaşı olarak çalışması lâzım. Müdürü çalışkan ve çalışkan insanlara her bakımdan azamî derecede yardım eden bir zattır. Arazi durumu Pazarören'den bile müsait olan bu Enstitüyü içinden su akıp giderken verimsiz bırakmak hiç doğru bir hareket olamazdı. Senin ailevî vaziyetinde naklin dolayısıyla ufak bir sarsıntı olacağını biliyorum. Buna rağmen Pamukpınar Enstitüsünün ziraat alanını senin eline vermeyi hem kendim, hem de fikirlerini aldığım diğer arkadaşlar uygun gördüler. Binaenaleyh orada yerleşip uzun müddet kalmak ve orayı iyice imar etmek üzere seni Pamukpınar Enstitüsüne gönderiyoruz. Çalışırken herhangi bir bakımdan bir müşküle uğrayacak olursan, bu müşkülü Enstitü Müdürü ile halledemeyecek durumda kalırsan şahsen bana bildirmeni ve her neye mal olursa olsun orada muvaffak olmanı önemle istiyorum. Bu mektubumu Pazarören Köy Enstitüsü Müdürüne olduğu gibi gösterirsin. Senin yerine bir arkadaş veriyoruz. Bu arkadaşla Memduh, Pazarören'in işleri için şimdilik kâfidir. Elimize ziraatçi geçince bir üçüncüyü de vereceğiz. Kırşehir ve Pazarören'de çalıştığın gibi burada da çalışarak başarı göstermeni candan diler, gözlerinden öperim.

Kaynak: İsmail Hakkı Tonguç, Mektuplarla Köy Enstitüsü Yılları, Çağdaş Yayınları, İstanbul, 1976.

EK-3. Resimler

Resim 1. Pamukpınar Köy Enstitüsünde Öğrenim Gören Kız Öğrenciler

Resim 2. Uygulamalı Ders Esnasında Pamukpınar Köy Enstitüsü Öğrencileri

Resim 3. Pamukpınar Köy Enstitüsü Öğretmen ve Öğrencileri

Resim 4. Tarım Dersi Kapsamında Pamukpınar Köy Enstitüsü Öğrenci Ve Öğretmenleri

Resim 5. Tarım Öğretmenleri Ömer YURDAGÜL Ve Öğrencileri

Kaynak: <http://www.kalabalikcadde.com/wpcontent/uploads/2020/11>.

Resim 6. Pamukpınar Yerleşkesi

Resim 7. Enstitü Zamanından Kalan Bir Dersliğin İç Görüntüsü

Resim 8. Enstitü Zamanından Kalan Bir Bina

